

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

Privatinės teisės katedra

Gabrielės Raižytės,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pripažinimas pagal Niujorko konvenciją

Vadovė: lekt. dr. Eglė Zemlytė

Recenzentas: prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius

Vilnius

2020

TURINYS

ĮVADAS	4
1. ARBITRAŽO SPRENDIMO PANAIKINIMAS	9
1.1. Arbitražo ir valstybės santykis	9
1.2. Arbitražo teismo sprendimo panaikinimas – teisminės kontrolės mechanizmas	11
1.2.1. Arbitražo sprendimo panaikinimo instituto svarba	15
1.3. Jurisdikcijos, kuriose galima kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo	18
1.4. Arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai	21
1.4.1. Arbitražo sprendimo panaikinimo numanomi pagrindai tarptautinėse konvencijose	22
1.4.2. Arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai pagal nacionalinius arbitražo įstatymus	24
1.4.3. Idiosinkratiški arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai	26
2. PANAIKINTO ARBITRAŽO TEISMO SPRENDIMO PRIPAŽINIMO GALIMYBĖS	28
2.1. Arbitražo sprendimų vykdymo užtikrinimas pagal Niujorko konvenciją	28
2.1.1. Arbitražo sprendimas kaip pripažinimo ir vykdymo pagal Niujorko konvenciją procedūros objektas	30
2.2. Teismų diskrecija sprendžiant užsienio arbitražo sprendimo klausimus pagal Niujorko konvenciją	32
2.2.1. Teismų diskrecijos ribos pripažįstant užsienio arbitražo sprendimus pagal Niujorko konvenciją	33
2.2.2. Teismų diskrecijos ribos panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo kontekste	34
2.3. Panaikinto arbitražo sprendimo sukeltų padarinių vertinimas pagal tarptautinio arbitražo koncepcijas	37
2.3.1. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės teritoriniu požiūriu	38
2.3.1.1. Teritorinio požiūrio įgyvendinimas jurisdikcijose	42
2.3.2. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės transnacionaliniu požiūriu	45
2.3.2.1. Transnacionalinio požiūrio įgyvendinimas jurisdikcijose	48
2.3.3. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės mišriuoju požiūriu	54
2.3.4. Subalansuoto požiūrio paieškos	56
3. TEISMO SPRENDIMAS, PANAIKINANTIS ARBITRAŽO SPRENDIMĄ – UŽSIENIO TEISMŲ SPRENDIMŲ PRIPAŽINIMO OBJEKTAS?	59

IŠVADOS	66
LITERATŪROS SAĶAŠAS	68
SANTRAUKA	80
SUMMARY	81

IVADAS

Temos aktualumas. Viena iš pagrindinių aktualių arbitražo proceso problemų yra sprendimo vykdymo etapas, kai siekiama pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą kitoje nei valstybėje, kurioje buvo sprendžiamas ginčas ir priimtas arbitražo sprendimas. Svarbiausiu tarptautiniu instrumentu, unifikuusiu užsienio arbitražo sprendimų pripažinimą ir vykdymą, laikoma 1958 m. Niujorke pasirašyta Konvencija dėl užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo (toliau – **Niujorko konvencija** arba **Konvencija**)¹. Šiuo metu net 163 valstybė arba daugiau nei 80 proc.² visų pasaulio valstybių yra prisijungusios prie šios Konvencijos. Vien toks didelis susitariančių valstybių, kuriose veikia skirtingos teisės sistemos, skaičius natūraliai sąlygoja nuolat kylančius iššūkius tinkamam Konvencijos tikslų užtikrinimui ir įgyvendinimui. 2015 m. Londone vykusioje konferencijoje, skirtoje pažymėti Arbitrų instituto 100-metį (angl. *CI Arb (Chartered Institute of Arbitrators) London Centenary Conference*) Singapūro vyriausioji teisėja Sundaresh Menon savo pranešime pripažino, jog arbitražo bendruomenėje bręsta neaiškumas dėl tarptautinės sistemos, reglamentuojančios arbitražo sprendimų pripažinimą ir vykdymą. Be kita ko, teisėja pabrėžė, kad dabartiniu metu ypač trūksta tarptautinio sutarimo dėl arbitražo vietos valstybės teismo nutarties, kuria panaikinamas arbitražo sprendimas jo vykdymo stadijoje, poveikio³.

Esminė problema kyla iš pačios Niujorko konvencijos nuostatų (V straipsnio 1 dalies e punkto bei VII straipsnio 1 dalies), numatančių, kad teismai *gali* pripažinti užsienio valstybėje panaikintą arbitražo sprendimą. Taigi Konvencijos nuostatos tarsi suponuoja, jog teismams *nėra privaloma* atsisakyti pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą. Toks galimas dualistinis Niujorko konvencijos normų aiškinimas sąlygoja, kad teismams yra suteikta plati diskrecija sprendžiant užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą.

---

¹ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

² Naujausiais duomenimis, šiandien prie Niujorko konvencijos yra prisijungusios 163 valstybės narės [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-04] Prieiga per internetą: <https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards/status2>; Herbert Smith Freehills. *60 Years of the New York Convention: a Triumph of Trans-national Legal Co-operation, or a Product of Its Time and in Need of Revision?*, 2018 [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-04]. Prieiga per internetą: <<https://www.herbertsmithfreehills.com/latest-thinking/60-years-of-the-new-york-convention-a-triumph-of-trans-national-legal-co-operation>>.

³ TEO, K. *To Enforce or Not to Enforce Annulled Arbitral Awards?*, 2019 [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-04]. Prieiga per internetą: <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2019/06/23/to-enforce-or-not-to-enforce-annulled-arbitral-awards/>>.

Teisės doktrinoje dominuoja du skirtingi požiūriai į panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimą. Vienos pozicijos šalininkai teigia, jog panaikinti arbitražo sprendimai negali būti „iš naujo prikelti“ ir pripažįstami kitos valstybės teismų. Oponuojančios pusės nuomone, arbitražo sprendimo galia visgi nėra priklausoma išimtinai tik nuo arbitražo vietos valstybės ir jos teisinės sistemos, todėl vien tai, kad arbitražo sprendimas yra panaikinamas vienoje valstybėje, nelemia vėlesnio jo pripažinimo negalimumo kitoje valstybėje. Arbitražo procese svarbus ne tik panaikinto arbitražo sprendimo tolesnio galiojimo problematikos aspektas, bet ir užsienio teismų sprendimų dėl arbitražo sprendimų pripažinimas ir vykdymas, kuris skiriasi nuo užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūros bei yra įvairiai traktuojamas skirtingose jurisdikcijose.

Nepaisant to, kad užsienio valstybių teisės doktrinoje randama įvairių nuomonių dėl paminėtos problematikos, Lietuvos teisės moksle nėra atlikta išsamių tyrimų, analizuojančių panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimą. Lietuvos teismų praktikoje⁴ taip pat nebuvo atvejų, kuomet būtų sprendžiamas klausimas dėl arbitražo sprendimo pripažinimo, po to, kai jis buvo kompetentingų institucijų panaikintas arbitražo vietos valstybėje. Skirtingas Niujorko konvencijos nuostatų interpretavimas, neaiškumai, susiję su panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo galimybėmis bei būdu, vieningo požiūrio užsienio teisės doktrinoje nebuvimas bei mokslinių tyrimų šia tema trūkumas Lietuvoje, autorės nuomone, sąlygoja pasirinktos magistro darbo temos svarbą ir aktualumą.

Darbo tikslas. Ištirti ir įvertinti, ar panaikintas arbitražo teismo sprendimas gali būti pripažįstamas ir vykdomas pagal Niujorko konvenciją kitoje nei jis buvo panaikintas valstybėje bei išsiaiškinti, ar teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas gali būti vykdomas ir pripažįstamas pagal užsienio valstybių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūras.

Darbo uždaviniai. Siekiant įgyvendinti magistro darbo tikslą, buvo iškelti šie uždaviniai:

- 1) Išanalizuoti arbitražo sprendimo panaikinimą kaip nacionalinių teismų arbitražo sprendimų peržiūros mechanizmo padarinį, nustatyti arbitražo sprendimo

---

⁴ Tai, kad Lietuvos teismams dar neteko atsakyti į klausimą, ar panaikintas arbitražo teismo sprendimas gali būti pripažintas Lietuvoje patvirtina ir ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 78-84. Be kita ko, teismų praktikos analizė buvo atlikta Infolex duomenų bazėje (<http://www.infolex.lt/teise/Default.aspx?Id=20>) pagal analizuojamą Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo teismo įstatymo straipsnį, pažymint šį kaip paminėtą aktą teismų sprendimų motyvacinėje bei nurodant žodžius tekste kaip frazę aktualią kiekvienu tiriamu atveju (tyrimui buvo aktuali tik Lietuvos apeliacinio teismo bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija).

panaikinimo jurisdikcijos ribas bei identifikuoti arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus ir jų įtaką vėlesniam jų pripažinimui.

- 2) Pagal teisės doktrinoje suformuotas pozicijas bei prieinamą teismų praktiką, įvertinti Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte numatytos teismų teisės atsisakyti pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą bei minėtos Konvencijos VII straipsnio 1 dalyje numatytos nacionalinių teismų diskrecijos santykį bei šio santykio skirtingo vertinimo įtaką komercinio arbitražo sprendimų vykdymo procesui.
- 3) Įvertinti skirtingus požiūrius į arbitražo vietos valstybėje panaikinto arbitražo teismo sprendimo pripažinimą bei jų reikšmę arbitražo sprendimo pripažinimo procedūros kontekste.
- 4) Identifikuoti ir įvertinti teismo sprendimo, kuriuo yra panaikinamas arbitražo sprendimas, eksteritorialumą bei tai, ar tokiam sprendimui gali būti taikomos identiškos proceso taisyklės, kaip užsienio teismo sprendimo, kuriuo ginčas išspręstas iš esmės, pripažinimui ir vykdymui.

Darbo objektas. Magistro darbo objektą sąlygoja darbo tikslas bei jam pasiekti iškelti uždaviniai. Objektas – panaikinto tarptautinio komercinio arbitražo sprendimo pripažinimo pagal Niujorko konvenciją analizė. Magistro darbo objektą, kaip ir patį magistro darbą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje analizuojamas arbitražo teismų sprendimų panaikinimas, kaip valstybės nacionaliniams teismams patikėtoms teisminės priežiūros forma ir šio instituto svarba, kartu nustatant teismų, galinčių panaikinti arbitražo sprendimą jurisdikcijos ribas ir galimus pagrindus. Tai itin svarbu, nes iš pirmoje dalyje atliktos analizės pagrindu priėtų išvadų yra kildinami kitose dalyse atliekamo tyrimo dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo argumentai. Antroje dalyje dėmesys koncentruojamas į Niujorko konvencijoje numatytą nacionalinių teismų diskreciją, pripažįstant arbitražo vietoje panaikintus sprendimus bei teisės doktrinoje susiformavusius skirtingus požiūrius dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo. Trečioje dalyje bus siekiama atsakyti į klausimą, ar arbitražo vietos teismų sprendimai, kuriais panaikinami arbitražo sprendimai, gali būti laikomi užsienio valstybių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo mechanizmo objektu ir kaip toks teismų sprendimų dėl arbitražo sprendimų traktavimas sąlygotų Niujorko konvencijos efektyvų veikimą.

Tyrimo metodai. Magistro darbe naudojami šie mokslinio tyrimo metodai:

- 1) **Lingvistinis** – šis metodas magistro darbe taikomas analizuojamoje Niujorko konvencijoje bei kituose teisės aktuose įtvirtintų institutų ribų ir nustatytų reikalavimų reikšmei atskleisti.
- 2) **Teleologinis** – šis metodas padeda magistro darbe atskleisti galiojančio teisinio reglamentavimo bei teisėkūros subjektų tikruosius ketinimus ir tikslus, susijusius su tarptautiniais bei nacionaliniais teisės aktais, arbitražo vietos teismų panaikintų arbitražo sprendimų pripažinimo klausimais.
- 3) **Istorinis** – šio metodo pagalba siekiama atskleisti arbitražo tarptautinių sprendimų pripažinimo ir vykdymo unifikavimo raidą, taip akcentuojant galiojančio teisinio reguliavimo ypatybes bei efektyvumą.
- 4) **Lyginamosios analizės** – šis metodas pasitelkiamas siekiant išaiškinti šio magistro darbo objektu esančios normos (Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto) turinį bei taikymą, lyginant įvairių valstybių (Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Prancūzijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Anglijos ir Velso) teismų praktiką bei doktrinos pozicijas, susijusias su panaikinto arbitražo sprendimo interpretavimu ir vėlesniu jo pripažinimu, vadovaujantis tarptautiniais teisės aktais.
- 5) **Sisteminis** – šis metodas naudojamas tam, kad, remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais, teismų praktika ir doktrina, įvertinti bei iširti panaikinto arbitražo teismo sprendimo pripažinimo reglamentavimą ir jo taikymą.
- 6) **Loginis** – šio metodo pagalba autorė vertina teismų sprendimuose bei teisės doktrinoje esančių pozicijų pagrįstumą, formuoja atitinkamą poziciją magistro darbe keliamais probleminiais klausimais.

Pagrindiniai šaltiniai. Atsižvelgiant į magistro darbo tikslus, uždavinius bei magistro darbo objektą, pagrindinis šaltinis yra 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimo pripažinimo ir vykdymo⁵ bei ją aiškinantys teisės šaltiniai. Taip pat, magistro darbe remiamasi kitais tarptautiniais, Europos Sąjungos, Lietuvos Respublikos bei kitų užsienio valstybių teisės aktais, Lietuvos bei užsienio valstybių teismų ir viešai prieinama tarptautinio komercinio arbitražo teismų praktika. Svarbią reikšmę magistro darbui turi užsienio autorių mokslinė literatūra. Autorės suformuotai nuomonei magistro darbe didžiausią įtaką padarė: Gary B. Born, Emmanuel Gaillard, Albert Jan van den Berg, Alan Redfern ir Martin Hunter, Jan Paulsson, William W. Park, Maxi Scherer moksliniai darbai, analizuojantys panaikinto arbitražo teismo sprendimo pripažinimo problematiką.

---

⁵ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

Darbo naujumas. Kaip jau buvo minėta, ši tema Lietuvos teisės doktrinoje nėra plačiai tyrinėta. Dr. Eglė Zemlytė teismų diskrecijos ir jų ribų klausimą panaikinto arbitražo teismo sprendimo pripažinimo kontekste yra analizavusi savo straipsnyje⁶. Lietuvoje, autorės žiniomis, ši tema plačiau analizuota nebuvo. Užsienio teisinėje literatūroje yra darbų, nagrinėjusių atskirus šios temos aspektus, tačiau užsienio mokslininkai nėra tyrinėję kai kurių su magistro darbo tema susijusių svarbių problemų (pvz. teismo sprendimo, panaikinančio arbitražo teismo sprendimo eksteritorialumas bei taikytinos taisyklės sprendimo vykdymo ir pripažinimo procese). Taigi, autorės žiniomis, šis darbas yra pirmasis tyrimas Lietuvoje, kompleksiskai analizuojantis panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo mechanizmą.

---

⁶ ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 78-84.

1. ARBITRAŽO SPRENDIMO PANAIKINIMAS

Šis magistro darbo skyrius analizuos arbitražo sprendimo panaikinimą kaip valstybės vykdomos arbitražo sprendimų teisminės kontrolės mechanizmą. Pirmojoje šio skyriaus dalyje autorė analizuos arbitražo ir valstybės, įgyvendinančios teisminę arbitražo sprendimų kontrolę, santykį. Antroje dalyje bus nagrinėjamas arbitražo sprendimo panaikinimo institutas bei šio instituto reikšmė. Trečioje dalyje bus nustatomos jurisdikcijų, kuriose gali būti panaikintas arbitražo sprendimas, ribos. Atsižvelgiant į arbitražo sprendimo panaikinimo vietos svarbą, ketvirtoje šio skyriaus dalyje bus analizuojami numanomi arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai nustatyti tarptautinėse konvencijose bei šių panaikinimo pagrindų harmonizavimo reikšmė su valstybių nacionaliniais arbitražo procesą reglamentuojančiais teisės aktais.

1.1. Arbitražo ir valstybės santykis

Alan Redfern ir Martin Hunter arbitražą apibūdina kaip „iš esmės labai paprastą ginčų sprendimo būdą“⁷. Tikėtina, kad skirtingų arbitražo apibrėžimų galima sutikti ne mažiau nei mokslininkų ar praktikų pasisakančių šia tema. Nors vieningos arbitražo definicijos nėra, visuotinai pripažinta, kad jį galima apibūdinti kaip privatų ginčo sprendimo būdą, kai privačių asmenų ginčą sprendžia ginčo šalių paskirti privatūs asmenys – arbitrai⁸.

Pažymėtina, kad doktrinoje esminiu komercinio arbitražo principu įvardijamas sutartinis principas, t.y. šalių susitarimas ginčą spręsti arbitraže⁹. Tokia konsensualinė komercinio arbitražo, kaip alternatyvaus ginčų sprendimo būdo, prigimtis iš pirmo žvilgsnio tarsi sąlygoja tai, kad jame neturėtų būti teisminės valdžios intervencijos. Šalims susitarus, kad jų ginčai bus sprendžiami arbitraže, teisminis arbitražo sprendimo peržiūrėjimas iš esmės prieštarautų sutartiniams šalių lūkesčiams tiek, kiek jos sutiko paklusti tokio privataus teismo sprendimui¹⁰.

Tačiau privatus arbitražo pobūdis dažnai suabsoliutinamas, mėginant arbitražą iliustruoti kaip visiškai autonomišką reiškinių, nepriklausantį nuo valstybėje egzistuojančios

---

⁷ BLACKABY N. *et al. Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition)*, 6th edition. Kluwer Law International, Oxford University Press, 2015, p. 2, para. 1.04.

⁸ MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešojo teisė*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 6; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 23.

⁹ DOMINAS, G., MIKELĖNAS, V. *Tarptautinis komercinis arbitražas*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 17; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 229; GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 21, para. 9.

¹⁰ ABEDIAN, H. *Judicial Review of Arbitral Awards in International Arbitration*. Journal of International Arbitration 28, No. 6, 2011, p. 589.

teisinės sistemos¹¹. Nors tokia arbitražo prigimties teorija ir yra išskiriama doktrinoje¹², bet ji dažnai kvestionuojama¹³. Kaip ginčų sprendimo sistema, arbitražas neegzistuoja ir negali egzistuoti teisiniame vakuume, todėl jis sąveikauja su nacionalinės teisės sistema tam, kad jo funkcionavimas bei sukeliama padariniai būtų teisėti¹⁴. Valstybė, akceptavusi arbitražą kaip lygiavertį teisiniui procesui¹⁵ ginčo sprendimo būdą bei jį inkorporavusi į valstybės teisinę sistemą, pasilieka teisę iš dalies jį kontroliuoti, siekiant išvengti arbitražo sprendimų, prieštaraujančių viešajai tvarkai ir gerai moralei, o kartu ir sąžiningo proceso principams, įgyvendinimo¹⁶. Minėta valstybės nacionalinių teismų įgyvendinama kontrolė įvairiose arbitražo proceso stadijose įgauna skirtingas formas, iš kurių viena – teisminis arbitražo sprendimų peržiūrėjimas. Kaip pastebi Jan Paulsson, didžiausias arbitražo paradoksas yra tai, kad juo iš esmės siekiama bendradarbiauti su viešosiomis valstybės institucijoms, nuo kurių jis taip stengiasi išsilaisvinti¹⁷.

Pabrėžtina, kad valstybės pagalbinis vaidmuo arbitražo procese, sprendžiamų klausimų spektras ir apimtis yra išimtinai limituotas. Pavyzdžiui Lietuvoje, nacionalinių teismų kaip subjektų, vykdančių arbitražo sprendimų peržiūrėjimą, įgaliojimai arbitražo proceso klausimu yra aiškiai apriboti. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo (toliau – **Komercinio arbitražo įstatymas**) 8 straipsnio 2 dalyje *expressis verbis* įtvirtintas

---

¹¹ PAULSSON, J. *The Idea of Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2013. Iš MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešojo teisė*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 6.

¹² Doktrinoje arbitražo prigimčiai pagrįsti egzistuoja keturios teorijos:

- 1) *Sutartinė teorija*. Ji apima keletą versijų, kurių esmė yra tai, kad arbitrų priimtas sprendimas sutapatinamas ar bent siejamas su privatinės teisės kontraktu;
- 2) *Jurisdikcinė teorija*. Tai grupė teorijų, kurios arbitražą laiko ne sutartiniu institute, o tapatina ar sieja jį su teisiniu organu;
- 3) *Mišrioji teorija*. Ji laiko arbitražą turintį tiek teisminei, tiek ir privačiai procedūrai būdingų požymių, o arbitražo sprendimą – tarpiniu tarp teismo sprendimo ir sutarties. Savo susitarimu šalys sukuria privačią arbitražo jurisdikciją ir nustato jos ribas;
- 4) *Autonominė teorija*. Šios teorijos šalininkai arbitražą laiko savarankišku teisiniu institutu, nepriklausančiu nei teisiniams, nei alternatyviems ginčo sprendimo mechanizmams.

¹³ V. Mikelėnas nurodo, kad arbitražas, kaip visiškai autonomiškas institutas galėtų egzistuoti tik esant ne mažiau nei šioms trims sąlygoms:

- 1) jeigu su tokiu arbitražo statusu sutiktų pati valstybė, atsisakydama bet kokios arbitražo proceso kontrolės ir kartu bet kokios pagalbos šalims ir arbitrams, sprendžiant ginčus arbitraže;
- 2) jeigu arbitražinio susitarimo šalys niekada neginčytų arbitražinio susitarimo ir arbitražo jurisdikcijos;
- 3) jeigu ginčo šalys visada sutiktų su arbitražo teismo sprendimu ir savanoriškai jį vykdytų, kur valstybės pagalba, vykdant šiuos sprendimus būtų nereikalinga. Iš MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešojo teisė*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 6-7.

¹⁴ LEW, J. D. M. *Does National Court Involvement Undermine the International Arbitration Processes?* American University International Law Review 24, no. 3, 2009, p. 492.

¹⁵ Teismo procesas laikomas visuotinai pripažintos bei fundamentalios teisės į teisminę gynybą realizavimu. Nors daugelis konstitucijų arbitražą kaip alternatyvaus teisės į gynybą įgyvendinimo būdo *expressis verbis* nenumato, visgi šis dokumentas laikytinas vienu iš arbitražo egzistavimo pagrindų.

¹⁶ MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešojo teisė*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 8.

¹⁷ PAULLSON, J. *Arbitration in Three Dimensions*. LSE Legal Studies Working Paper No. 2/2010, 2010, p. 2, [interaktyvus] [žiūrėta 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=1536093>>.

principas, kuris numato, kad teismams draudžiama kištis į arbitražo teismo veiklą, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus¹⁸. Tai patvirtina ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, kurioje konstatuota, kad „siekiant veiksmingo arbitražo proceso, arbitražo sprendimų peržiūra turėtų būti ribota, o arbitražo sprendimo panaikinimas arba atsisakymas jį pripažinti turėtų būti įmanomas tik išimtinėmis aplinkybėmis“¹⁹.

1.2. Arbitražo teismo sprendimo panaikinimas – teisminės kontrolės mechanizmas

Veiksmingas arbitražo procesas reiškia tam tikrą įtampą tarp konkuruojančių jo tikslų – arbitražo sprendimo galutinumo (angl. *finality*) ir siektino teisingumo (angl. *fairness*). Kaip nurodo William W. Park, viena vertus, arbitražo sprendimų „išlaisvinimas“ iš teismo sprendimų peržiūrėjimo sąlygotų greičiau pasiekiamą arbitražo sprendimų galutinumą ir privalomumą šalims; kita vertus, teisminis peržiūrėjimas sustiprina arbitražo proceso šalių lūkesčio materializavimą, kad arbitražo sprendimas labiausiai atitiks šalių siekiamo teisingumo dvasią²⁰.

Natūralu, kad šalis, kurios naudai yra priimtas arbitražo sprendimas, siekia, kad arbitražo sprendimas būtų kuo greičiau įvykdytas. Tuo tarpu šalis, kurios nenaudai yra priimtas arbitražo sprendimas, nori detalaus teismo sprendimų peržiūrėjimo ir kontrolės²¹. Ir nors veikiausiai nėra jurisdikcijos, kurioje funkcionuotų tobula sistema, suderinanti šiuos du skirtingus proceso šalių interesus, tačiau galima teigti, kad kompromisas gali būti pasiektas, jeigu teisminis arbitražo sprendimų peržiūrėjimas būtų orientuotas į šiurkščius arbitražo proceso pažeidimus. Būtent dėl šios priežasties, įstatymų leidėjai turi nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų pagrįstą pusiausvyrą tarp arbitražo autonomijos ir teisminės kontrolės mechanizmų.

Arbitražo sprendimų teisminis peržiūrėjimas yra toks pat senas kaip ir pats arbitražas. Pastebėtina, kad nuo pat arbitražo, kaip alternatyvaus ginčų sprendimo būdo, atsiradimo pradžios, teisminė priežiūra yra neatsiejama arbitražo sprendimų įgyvendinimo priemonė. Tokio priežiūros mechanizmo ištakos sutinkamos dar Romėnų bei Viduramžių teisėje,

---

¹⁸ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 39-961 ir 2012, Nr. 76-3932; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 173.

¹⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1999 m. birželio 1 d. *sprendimas Eco Swiss, C-126/97*, Rink. p. I-3055, 35 punktas.

²⁰ PARK, W.W. *Why Courts Review Arbitral Awards*. Festschrift für Karl-Heinz Böckstiegel, 2001, p. 595-596.

²¹ *Ibid.*

vėliau ir Napoleono kodekse²². Vienas pirmųjų šaltiniuose minimų teismų sprendimų, panaikinančių arbitražo sprendimą, buvo priimtas dar XIII amžiuje, kai Anglijos teismas panaikino sprendimą dėl priežasčių, susijusių su netinkama arbitražo teismo sudėtimi ir pastarojo kompetencijos trūkumu spręsti tokį ginčą²³.

Catherine Bratic išskiria dvi arbitražo teismo sprendimų peržiūrėjimo (angl. *court review* arba *judicial review*) rūšis: *pirma*, tai panaikinimo procedūra, kuria arbitražo vietos teismo prašoma pripažinti arbitražo teismo sprendimą negaliojančiu dėl sprendimo prieštaravimo nacionalinei arbitražo vietos teisei; *antra*, tai arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo procedūra, kuria teismas pripažįsta arbitražo sprendimą, priimtą kitoje jurisdikcijoje, vykdytinu, išskyrus atvejus, kai pripažįstama, jog toks sprendimas buvo priimtas pažeidžiant procesinius reikalavimus ar prieštarauja viešajai tvarkai²⁴.

Pastebėtina, kad skirtingose jurisdikcijose arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai nėra vienodi, tačiau pats arbitražo teismo sprendimo panaikinimas, kaip pažeistų teisių gynybos priemonė suteikiama arbitražo proceso šalims, yra beveik visuotinai pripažintas institutas valstybių nacionaliniuose įstatymuose²⁵. Tai, kad šiuo metu galiojanti valstybių sukurta arbitražo sprendimų kontrolės sistema yra panaši daugelyje valstybių, yra ilgą laiką trukusio harmonizavimo padarinys, padėjęs sukurti palankią teisinę aplinką arbitražui daugelyje jurisdikcijų. Manytina, kad tokia konvergencija be jokios abejonės gali būti laikoma viena iš arbitražo, kaip ginčų sprendimų būdo, populiarumo priežasčių. Pažymėtina, kad prie harmonizavimo svariai prisidėjo 1985 m. Jungtinių Tautų Tarptautinės prekybos teisės komisijos (UNCITRAL) priimtas pavyzdinis tarptautinio komercinio arbitražo įstatymas (papildytas 2006 m.)²⁶ (toliau – **UNCITRAL pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas**), kuriam buvo iškeltas ambicingas tikslas: padėti

---

²² VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014, p. 3; BÖCKSTIEGEL K.H. *Past, Present, and Future Perspectives of Arbitration*. The Journal of the London Court of International Arbitration, Volume 25, Number 3, 2009, p. 294, [interaktyvus] [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.arbitration-icca.org/media/4/67774737126857/media012560437401550arbint_09.8.11._artic_lebckstiegel_pdf_as_published.pdf>.

²³ ROEBUCK D. *London Arbitration of Foreign Disputes AD 1281*. International Council for Commercial Arbitration, 2013. Iš BRATIC C. *'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018, p. 107.

²⁴ BRATIC C. *'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018, p. 108.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

suderinti galiojančius nacionalinius arbitražo įstatymus bei išspręsti su skirtingu arbitražo proceso reglamentavimu susijusias problemas. Šis pavyzdinis įstatymas vėliau tapo daugelio jurisdikcijų nacionalinių arbitražo procesą reglamentuojančių įstatymų pagrindu²⁷. Minėtiems tikslams pasiekti pasitarnavo ir Niujorko konvencija. Nors šia Konvencija, visų pirma, buvo siekiama unifikuoti ir palengvinti arbitražo teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūrą, tačiau joje, kaip vėliau bus analizuojama šiame magistro darbe, numatyti arbitražo sprendimo nepripažinimo pagrindai atsispindi UNCITRAL pavyzdiniame komercinio arbitražo įstatyme įtvirtintuose arbitražo sprendimo panaikinimo pagrinduose.

Aptariamais aktais integruoti pagrindiniai arbitražo sprendimų kontrolės principai rodo tam tikrą visuotinį sutarimą dėl arbitražo ir valstybės sąveikos svarbos, kuris yra sėkmingo arbitražo proceso užtikrinimo garantija.

Kaip ir minėta, arbitražo sprendimo panaikinimas (angl. *setting aside*²⁸) yra laikomas viena iš pagrindinių arbitražo proceso šalims suteikiamų arbitražo sprendimų teisinio peržiūrėjimo formų²⁹, kuria pasinaudoti galima beveik visada tik³⁰ kreipiantis į arbitražo vietos teismą³¹. Istoriskai, toks arbitražo teismo sprendimų peržiūrėjimo mechanizmas buvo laikomas imperatyvia teise, o kartu ir viena iš pagrindinių teismų pareigų, užtikrinant arbitražo proceso vientisumą³².

Doktrinoje pripažįstama, jog panaikinus arbitražo teismo sprendimą pagal panaikinimo vietos įstatymus jis tampa negaliojančiu *ab initio* (angl. *null and void*)³³. Ir nors panaikinto arbitražo sprendimo pasekmės už jurisdikcijos, kurioje toks sprendimas yra panaikintas, ribų yra vis dar ginčytinas aspektas, Gary Born arbitražo sprendimo

---

²⁷ UNCITRAL Sekretoriato pateiktais duomenimis, šiai dienai 83 valstybės iš viso 116 skirtingų jurisdikcijų UNCITRAL pavyzdinio tarptautinio komercinio arbitražo įstatymo pagrindu priėmė komercinio arbitražo procesą nacionaliniu lygmeniu reglamentuojančius teisės aktus. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-28]. Prieiga per internetą: <https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration/status>.

²⁸ Apibūdinant arbitražo sprendimo panaikinimą doktrinoje taip pat naudojami angliški terminai *vacatur*, *nullifying*, *annulment*.

²⁹ DOMINAS, G., MIKELĖNAS, V. *Tarptautinis komercinis arbitražas*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 248; BRATIC C. 'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' *Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. *Dispute Resolution International*, Vol 12, No 2, 2018, p.108.

³⁰ Tam tikros išimtys bus aptariamoms tolimesniuose šio darbo skyriuose.

³¹ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2905; VAN DEN BERG, A. J. *The New York Arbitration Convention of 1958: Towards a Uniform Judicial Interpretation*. Kluwer Law International, 1981, p. 350.

³² BRATIC C. 'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' *Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. *Dispute Resolution International* Vol 12, No 2, 2018, p. 108.

³³ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2905.

panaikinimo arbitražo vietos teisme sukeltus padarinius prilygina žemesnių instancijos teismų sprendimų panaikinimui³⁴.

Daugelyje nacionalinių arbitražo įstatymų yra numatytos esminės nuostatos, nurodančios ribotas aplinkybes *inter alia* kitus procedūrinius reikalavimus, siekiant panaikinti arbitražo sprendimą. Pavyzdžiui, UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnis yra tipinis išimtinės arbitražo sprendimo apskundimo priemonės (angl. *recourse against award*) pavyzdys³⁵. Pastebima, kad speciali arbitražo teismų peržiūrėjimo procedūra randama ne tik UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo pagrindu rengtų jurisdikcijų teisės aktuose. Pavyzdžiui, Prancūzijos civilinio proceso kodekse³⁶, Šveicarijos Tarptautinės privatinės teisės federalinio įstatyme³⁷ numatyta procedūra yra iš esmės panaši į valstybių, integravusių UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo pagrindus.

Pažymėtina, kad tokia galimybė negali būti tapatinama su apeliacijos teise, nes teismo peržiūrėjimo procedūros metu nėra leidžiamas arbitražo teismo sprendimų tikrinimas faktų, įrodymų tyrimo bei vertinimo, materialios teisės taikymo aspektu, taip nustatant aiškias peržiūrėjimo ribas, kurios leidžia arbitražo teismo sprendimą tikrinti tik procesinių reikalavimų ar viešosios tvarkos požiūriu³⁸. Tai patvirtina tiek Lietuvos³⁹, tiek užsienio teismų praktika⁴⁰.

---

³⁴ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3390-3391.

³⁵ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

³⁶ Prancūzijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://www.iaiparis.com/pdf/FRENCH_LAW_ON_ARBITRATION.pdf>.

³⁷ Šveicarijos Tarptautinės privatinės teisės federalinis įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.unine.ch/files/live/sites/florence.guillaume/files/shared/publications/pil_act_1987_as_from_1_1_2017.pdf>.

³⁸ MIKELĖNAS, V., NEKROŠIUS, V. ir ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius kolegija. *2012 m. liepos 13 d. sprendimas civilinėje byloje UAB „Imlitex“ v. UAB „Varėnos pienelis“, Nr. 3K-3-370/2012*; PARK, W.W. *Why Courts Review Arbitral Awards*. Festschrift für Karl-Heinz Böckstiegel, 2001, p. 595; VAN DEN BERG, A. J. *The New York Arbitration Convention of 1958: Towards a Uniform Judicial Interpretation*. Kluwer Law International, 1981, p. 350.

³⁹ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. *2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Tinwestplus“ v. ribotos atsakomybės bendrovė SPECPROJEKT, Nr. e2A-871-370/2018*; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius kolegija. *2012 m. liepos 13 d. sprendimas civilinėje byloje UAB „Imlitex“ v. UAB „Varėnos pienelis“, Nr. 3K-3-370/2012*; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. *2011 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Valbis“ v. UAB „Schenker“, Nr. 3K-3-566/2011*; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. *2011 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje AB „Kauno energija“ v. AB Kauno termofikacijos elektrinė, Nr. 3K-3-104/2011*.

⁴⁰ UNCITRAL 2012 Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration, p.134; VAN DEN BERG, A. J. *The New York Arbitration Convention of 1958: Towards a Uniform Judicial Interpretation*. Kluwer Law International, 1981, p. 350.

Taigi, toks reglamentavimas gali būti aiškinamas dvejopai⁴¹: *visų pirma*, taip siekiama užtikrinti arbitražo proceso operatyvumą, t.y. jeigu būtų sudaryta galimybė arbitražo sprendimą skusti apeliacine ar net kasacine tvarka, arbitražo procesas prarastų operatyvumą, kaip vieną iš savo privalumų, nes pralaimėjusiai šaliai būtų sudarytos palankios sąlygos jį vilkinti; *antra*, arbitražo sprendimo panaikinimo galimybė leidžia valstybei užtikrinti, kad arbitražo procese būtų paisoma sąžiningo proceso principų ir taip būtų užtikrinama viešojo intereso apsauga.

1.2.1. Arbitražo sprendimo panaikinimo instituto svarba

Šalis, kurios nenaudai priimtas arbitražo sprendimas, paprastai savanoriškai vykdo tokius arbitražo sprendimus. Vis dėlto, esant įvairioms aplinkybėms bylą pralaimėjusi šalis (pvz. vedina proceso taktikos ar apėmusio neteisybės jausmo) mano, kad toks arbitražo sprendimas yra iš esmės neteisingas jos atžvilgiu⁴². Tokiais atvejais šalys gali prašyti panaikinti jų nenaudai priimtą arbitražo sprendimą.

Atsižvelgiant į tai, kad kol kas nėra akto, vienodai reglamentuojančio nacionalinių arbitražo sprendimų teismo peržiūrėjimo procedūrą, šiuo metu esanti įvairovė kelia tam tikrą nerimą ir savotišką netikrumą arbitražo pasaulyje⁴³. Autorės nuomone, galimas arbitražo teismo sprendimo panaikinimas vertintinas kaip itin reikalingas institutas, užkertantis kelią piktnaudžiavimui arbitražo procesu. Pritartina nuomonei, kad nors teisminis arbitražo sprendimų peržiūrėjimas nėra panacėja, sudaranti prielaidas absoliučiam teisingumui, vis dėlto, mažiau tikėtina, kad arbitražo procesas taps patrauklia vieta netinkamam elgesiui ir piktnaudžiavimui procesu, kai elgesys yra kontroliuojamas visuotinai ir sankcionuotai⁴⁴.

Kai kurių valstybių nacionaliniuose teisės aktuose yra įtvirtinta galimybė, esant tam tikroms sąlygoms atsisakyti teisės kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo⁴⁵. Faktas, kad ne visose valstybėse arbitražo sprendimo panaikinimo galimybė egzistuoja, indikuoja skirtingą valstybių požiūrį į arbitražo procesą, kaip valstybių teisinės sistemos dalį.

⁴¹ MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS; ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172.

⁴² BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3164.

⁴³ ABEDIAN, H. *Judicial Review of Arbitral Awards in International Arbitration*. Journal of International Arbitration 28, no. 6, 2011, p. 592.

⁴⁴ PARK, W.W. *Why Courts Review Arbitral Awards*. Festschrift für Karl-Heinz Böckstiegel, 2001, p. 599-600.

⁴⁵ MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS; ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172.

UNCITRAL pavyzdiniame komercinio arbitražo įstatyme, kuris, kaip jau minėta, buvo pagrindas daugelio valstybių nacionaliniams arbitražo įstatymams, *expressis verbis* nenurodoma, ar šalys turi galimybę sulygti dėl teisės inicijuoti arbitražo sprendimo panaikinimą atsisakymo⁴⁶.

Dalis valstybių⁴⁷ laikosi požiūrio, kad galimybė panaikinti arbitražo teismo sprendimą yra būtina ir privaloma teisė, o pralaimėjusiai šaliai bus leista reikalauti panaikinti sprendimą⁴⁸. Vis dėlto, pastaraisiais dešimtmečiais atsiranda vis daugiau jurisdikcijų, kurios eina link arbitražo sprendimo panaikinimo instituto liberalizavimo, t.y. „delokalizacijos“ požiūrio⁴⁹ keliu. Vienu iš pavyzdžių galėtų būti Belgija, kuri 1985 m., siekdama arbitražo sprendimų pripažinimo efektyvumo išvis eliminavo galimybę kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, kai arbitražo šalys yra užsienio subjektai. Dėl to Belgija tapo nepatrauklia jurisdikcija arbitražui, kurios paprasčiausiai imta vengti. Atsižvelgiant į tai, 1998 m. Belgija atsisakė tokio teisės kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo ribojimo⁵⁰.

Pažymėtina, jog šiame kontekste kur kas įdomesnis atvejis – Latvijos jurisdikcija, kurioje nenumatytos jokios teisinės priemonės (įskaitant ir apeliacijos teisę), leidžiančios panaikinti arbitražo sprendimą⁵¹. Ziedonis Udris ir Inga Kačevska iškelia idėją, kad dėl teisinių priemonių stokos vienintelis galimas gynybės būdas pralaimėjusiai šaliai – skusti

---

⁴⁶ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

⁴⁷ Tokia išvada daroma iš BRATIC C. *‘The parties hereby waive all recourse ... but not that one’ Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018 atlikto tyrimo dėl teisės iš anksto (arbitražiniu susitarimu) atsisakyti arbitražo teismo sprendimo panaikinimo galimybės. Straipsnyje nurodoma, kad per pastaruosius dvidešimt metų daugelis valstybių (tokių kaip pvz. Argentina, Brazilija, Kroatija, Italija, Serbija, Jungtiniai Arabų Emyratai, Anglija, Vokietija ir kitos) savo nacionaliniuose arbitražo procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei jurisprudencijoje įtvirtino apribojimą iš anksto atsisakyti teisės į arbitražo teismo sprendimo panaikinimo procedūrą.

⁴⁸ Nepaisant to, kad arbitražo susitarime tokios teisės (kreiptis pralaimėjusiai šaliai į arbitražo vietos teismą dėl sprendimo panaikinimo) buvo atsisakyta.

⁴⁹ Delokalizacijos požiūris arbitražo sprendimų panaikinimo procedūros kontekste laikomas arbitražo proceso teisiniu reglamentavimu, kuris numato nedidelę arbitražo sprendimų teisminę peržiūrą arba jos visai nenumato. Šio požiūrio priešingybė – teritorinis požiūris, kuriuo nacionaliniams teismams yra suteikiama daugiau laisvės prižiūrėti jų jurisdikcijai priklausančius arbitražus.

⁵⁰ VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014, p. 14.; BRATIC C. *‘The parties hereby waive all recourse ... but not that one’ Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them*. Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018, p. 111.

⁵¹ UDRIS, Z., KAČEVSKA, I. *Arbitration in Latvia: Urgent Need for Statutory Reform*. Journal of International Arbitration, Kluwer Law International, Volume 21, Issue 2, 2004, p. 217; KRŪMINŠ, T. *Arbitration in Latvia: A cautionary tale?* Journal of International Arbitration 34, No. 2, 2017, p. 314 [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-03]. Prieiga per internetą <<https://www.researchgate.net/publication/320415287>>.

arbitražo sprendimą generaliniam prokurorui dėl nesąžiningo (angl. *unfair*) bylos nagrinėjimo bei nesąžiningo arbitražo sprendimo. Toks reguliavimas, anot Latvijos mokslininkų, sukuria palankią aplinką fiktyvaus arbitražo proceso, vykstančio neteisėtais ar kartais net nusikalstamais tikslais, įsigalėjimui.

Absolūtus arbitražo sprendimo panaikinimo procedūros nebuvimas ne tik neskatina proceso šalių pasirinkti atitinkamą jurisdikciją kaip arbitražinio ginčo vietą (kaip ir įvyko minėtu Belgijos 1985 m. „eksperimento“ atveju), bet taip pat gali lemti ir valstybės atsakomybę už pagrindinių žmogaus teisių pažeidimus arbitražo proceso metu⁵².

Balansuodamos tarp dviejų kraštutinių, kai kurios valstybės pasirinko neutralų kelią, leidžiantį šalims susitarti (arbitražiniame susitarime) dėl teisės inicijuoti arbitražo sprendimo panaikinimą. Iliustruojančiais pavyzdžiais galėtų būti jau anksčiau minėta Belgija, Šveicarija, Prancūzija, Švedija, Rusija, Tunisas⁵³. Galima teigti, kad tokia šių valstybių pozicija suponuoja, jog arbitražo sprendimai laikytini tarptautinės teisinės sistemos, o ne atskiros nacionalinės sistemos dalimi: šalims nusprendus atsisakyti galimybės ateityje kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, arbitražo sprendimas tarsi „delokalizuojamas“⁵⁴, nes nei vienos valstybės nacionalinis teismas nėra kompetentingas jį panaikinti.

Lietuvoje įstatymo leidėjas galimybės atsisakyti teisės dėl arbitražo sprendimo panaikinimo nesuteikia⁵⁵. Taigi, pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą Lietuva priskiriama valstybėms, pripažįstančioms arbitražo sprendimo panaikinimo institutą būtina ir privaloma teise, taip siekiant užtikrinti arbitražo proceso integralumą.

---

⁵² Valstybės atsakomybės klausimą, aptardamas Latvijos atvejį iškelia Toms Krūminš savo straipsnyje KRŪMINŠ, T. *Arbitration in Latvia: A cautionary tale?* Journal of International Arbitration 34, No. 2, 2017, p. 314 [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-03]. Prieiga per internetą <<https://www.researchgate.net/publication/320415287>>.

⁵³ Siekiant minėtose jurisdikcijose atsisakyti panaikinimo teisės gali būti taikomos tam tikros išlygos. Pavyzdžiui pagal Rusijos reguliavimą, įsigaliojusį 2016 m. rugsėjį, teisės kreiptis dėl panaikinimo gali būti atsisakyta tik tuo atveju, jei arbitražo procesą administruoja patvirtinta arbitražo institucija; tuo tarpu *ad hoc* arbitraže panaikinimo teisės atsisakymas yra draudžiamas. VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014, p. 14; BRATIC C. *'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them.* Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018, p. 111; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention.* Kluwer Law International 2010, p. 325.

⁵⁴ BRATIC C. *'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them.* Dispute Resolution International Vol 12, No 2, 2018, p. 128 p.

⁵⁵ Yra nuomonių, jog tuo atveju, kai arbitražo sprendimo teisminei peržiūrai taikomas Komercinio arbitražo įstatymas, šalių susitarimas ar vienašališkas pareiškimas dėl atsisakymo kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo laikytinas negaliojančiu. Iš MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešoji teisė.* Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 8.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. ir ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras.* Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172.

Valstybių skirtinga politika arbitražo sprendimų panaikinimo instituto klausimu byloja, jog tikslas suderinti arbitražo proceso aspektus: šalių autonomiją, užtikrinti tinkamą procesą (angl. *due process*), arbitražo institucijų ir arbitrų interesus, kartu išlaikant arbitražo proceso veiksmingumą, lemia vis labiau dominuojantį teisinį reglamentavimą, suteikiantį galimybę atsisakyti arbitražo sprendimo panaikinimo teisės. Vis dėlto, autorės nuomone, sąžiningas arbitražo procesas turėtų būti išimtinai siejamas su bent minimalia arbitražo sprendimų teismine kontrole, ypač sprendimų vykdymo procese.

1.3. Jurisdikcijos, kuriose galima kreiptis dėl arbitražo sprendimo panaikinimo

Priešingai nei arbitražo sprendimo pripažinimo klausimu⁵⁶, tarptautinės arbitražo konvencijos ir dauguma nacionalinių arbitražo procesą reguliuojančių teisės aktų riboja jurisdikcijas, kuriose gali būti panaikintas priimtas arbitražo sprendimas. Šios ribos yra gana sudėtingas arbitražo proceso struktūrinis elementas, be kita ko jų ne visada yra laikomasi⁵⁷, tačiau jos atlieka nepaprastai svarbų vaidmenį tarptautiniame arbitražo procese⁵⁸.

Visų pirma, tiek tarptautiniai, tiek nacionaliniai arbitražo proceso instrumentai leidžia dėl arbitražo teismo sprendimo panaikinimo kreiptis tik į valstybės, kurioje buvo priimtas arbitražo teismo sprendimas arba kai kuriais atvejais į valstybės, „pagal kurios teisę“ (angl. *under the laws of which*) buvo priimtas arbitražo sprendimas teismus⁵⁹. Tokie apribojimai tiesiogiai turi įtakos visam tarptautinio arbitražo procesui, nes apibrėžia daugelio nacionalinių teismų jurisdikciją užsienyje priimtų arbitražo sprendimų pripažinimo procedūros apimtyje, leisdama šiems tik atsisakyti pripažinti, tačiau ne panaikinti tokius sprendimus.

---

⁵⁶ Tarptautinės arbitražo konvencijos neriboja jurisdikcijų, kuriose gali būti pripažįstamas arbitražo sprendimas. Šiuo klausimu jurisdikcijos ribas lemia konkrečios konvencijos narėmis tapusios susitariančios šalys.

⁵⁷ Žiūrėti 39 išnašoje pateiktą pavyzdį.

⁵⁸ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2988.

⁵⁹ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2988-2991; BLACKBURN, N. *Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition)*, 6th edition. Kluwer Law International, Oxford University Press, 2015, p. 576, para 10.25; KRONKE, H., NACIMIENTO, P. OTTO, D., PORT, C., N. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*, Kluwer Law International, 2010, p. 323; PAULLSON, J. *The Role of Swedish Courts in Transnational Commercial Arbitration*. 21 *Virginia Journal of International Law* 211 (1980-1981), p. 242; SANDERS, P. *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. *Netherlands International Law Review*, 1955, p. 110; EINHORN, T. *The Recognition and Enforcement of Foreign Judgments on International Commercial Arbitral Awards*, *Yearbook of Private International Law*, Vol. 12, 2010, p. 61.

Niujorko konvencijos tekstas tiksliai neįvardija jurisdikcijų, kuriuose gali būti paduodamas prašymas dėl arbitražo teismo sprendimo panaikinimo. Vis dėlto, iš Niujorko konvencijos teksto bei struktūros galima daryti išvadą, kad prašymai dėl arbitražo sprendimų panaikinimo gali būti paduodami išimtinai toje vietoje, kur buvo priimtas arbitražo sprendimas (angl. *in the place where the award was made*; lot. *lex loci arbitri*) arba toje vietoje, pagal kurios teisę buvo priimtas arbitražo sprendimas (angl. *under the laws of which the award was made*; lot. *lex arbitri*) (Niujorko konvencijos V str. I dalies e punktas)⁶⁰.

Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte numatyta, kad pagrindas atsisakyti pripažinti ir vykdyti tarptautinį arbitražo sprendimą yra, kai: „<...> jį panaikino arba atidėjo valstybės, kurioje jis buvo priimtas, arba pagal kurios teisę, kompetentinga institucija⁶¹“. Panašiai Konvencijos VI straipsnis leidžia nacionaliniam teismui sustabdyti teismo sprendimo vykdymo procesą, jei „V straipsnio 1 dalies e punkte nurodyta kompetentinga institucija“ nagrinėja prašymą panaikinti sprendimą. Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte ir VI straipsnyje numatyta, kad tik tie sprendimai panaikinantys arbitražo sprendimą, kurie V straipsnio 1 dalies e punkto prasme yra priimti „kompetentingos institucijos“, turės galią taikant Niujorko konvencijos V ir VI straipsnius. Vadinasi, sprendimai, priimti nekompetentingų institucijų (taip kaip tai suprantama minėtų straipsnių prasme) nebus laikomi pagrindu nei atsisakyti pripažinti sprendimą (pagal Konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą), nei sustabdyti pripažinimo procesą (pagal Konvencijos VI straipsnį). Šios Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte nurodytos „vietos“ (valstybės, kurioje arbitražo sprendimas buvo priimtas, arba valstybė, pagal kurios teisę arbitražo sprendimas buvo priimtas) gali būti skirtingos jurisdikcijos, tačiau Gary Born nuomone, praktikoje, beveik visada tai yra ta pati jurisdikcija⁶².

Kaip aptarta anksčiau minėtame Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte nurodyta pirmoji alternatyva (vieta, kurioje buvo priimtas arbitražo sprendimas) yra suprantama palyginti paprastai: arbitražo teismo sprendimas gali būti panaikintas valstybės,

---

⁶⁰ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2989, p. 3164.

⁶¹ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208. Originalus tekstas anglų kalba: “*The award has not yet become binding on the parties, or has been set aside or suspended by a competent authority of the country in which, or under the law of which, that award was made.*”; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 1550.

⁶² BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2993-2994.

kurioje jis buvo priimtas nacionaliniuose teismuose. Daugeliu atvejų vieta, kurioje buvo priimtas arbitražo sprendimas reiškia arbitražo vietą, nurodytą šalių arbitražo susitarime, arba, jei tokio susitarimo nėra – nustatytą arbitražo institucijos (angl. *arbitral institution*) ar arbitražo teismo (angl. *arbitral tribunal*). Kartais teigiama, kad tokia vieta galėtų būti laikoma ir vieta, kurioje fiziškai sprendimas yra pasirašomas arbitrų ar kurioje vyko arbitražo posėdžiai⁶³. Kaip nurodo Gary Born, tinkamas požiūris, taikomas iš esmės visose šiuolaikinėse institucijose, yra, jog arbitražo sprendimas laikomas priimtu (angl. *made*) šalių sutartoje arbitražo vietoje (angl. *arbitral seat*), neatsižvelgiant į tai, kur buvo pasirašytas sprendimas, kur vyko posėdžiai, kur kilo ginčas, kur gyvena arbitrai ir pan.⁶⁴.

Tuo tarpu antroji alternatyva (vieta, pagal kurios teisę buvo priimtas arbitražo sprendimas) yra sudėtingesnis. Nuo pat Niujorko konvencijos paruošiamųjų darbų pradžios, ši formuluotė sukėlė gana didelių ginčų ir buvo skirtingai interpretuojama⁶⁵. Manytina, kad racionaliausias V straipsnio 1 dalies e punkto antrosios alternatyvos aiškinimas galėtų būti toks, jog pastaroji nurodo išimtinai arbitražo, kuris priėmė sprendimą, proceso teisę, o ne kitus galimus įstatymus (pvz. materialiąją teisę, reglamentuojančią šalių ginčą ar šalių arbitražinį susitarimą). Kai kuriais atvejais šalis pripažinimo procese gali bandyti įrodyti, kad sprendimas buvo priimtas pagal kitos, ne arbitražo vietos valstybės, teisę. Tačiau, kaip pastebi mokslininkai, teismai tokias retai patvirtina tokią šalies poziciją tačiau teorinė galimybė, kai šalys nusprendė savo arbitražą patikėti tokiai arbitražo procesui taikytinai teisei (lot. *lex arbitri*), kuri skiriasi nuo arbitražo vietos, egzistuoja, bet realybėje laikoma itin neįprastu reiškiniu⁶⁶. Talia Einhorn kartu iškelia idėją, kad tuo atveju, jei šalys aiškiai nepasirinko arbitražo vietos arba jei *lex arbitri* nurodė skirtingą nuo arbitražo proceso vietos, laikoma, kad gali būti daugiau nei viena jurisdikcija, kuri bus laikoma kompetentinga arbitražo vietos prasme⁶⁷.

---

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2994.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2994. BLACKABY N. *et al. Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition)*, 6th edition. Kluwer Law International, Oxford University Press, 2015, p. 576-577, para. 10.26-10.27; SANDERS, P. *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Netherlands International Law Review, 1955, p. 110; VAN DEN BERG, J.A. *The New York Arbitration Convention of 1958, Towards A Uniform Judicial Interpretation* (First edition), 1981, p. 350; EINHORN, T. *The Recognition and Enforcement of Foreign Judgments on International Commercial Arbitral Awards*. Yearbook of Private International Law, Vol. 12, 2010, p. 61 p.

⁶⁷ EINHORN, T. *The Recognition and Enforcement of Foreign Judgments on International Commercial Arbitral Awards*. Yearbook of Private International Law, Vol. 12, 2010, p. 61-62.

Pažymėtina, kad nors arbitražo vietos koncepcija turi išskirtinę svarbą tarptautinio arbitražo kontekste, jos nustatymo taisyklės nacionaliniu mastu nėra harmonizuotos. Vis dėlto, priimtina matyti, kad daugelis nacionalinių arbitražo procesą reglamentuojančių teisės aktų laikos Niujorko konvencijos suformuoto požiūrio. Tokį susiformavusį arbitražo proceso reglamentavimą ir teismo peržiūrėjimo tvarką puikiai iliustruoja ir Lietuvoje arbitražo procesą reglamentuojantis Komercinio arbitražo įstatymas. Pagal šio įstatymo nuostatas kreiptis dėl arbitražo teismo sprendimo panaikinimo galima tik tuo atveju, kai arbitražo vieta buvo Lietuvoje⁶⁸. Jeigu arbitražo vieta buvo ne Lietuvoje, į Lietuvos teismus galima kreiptis tik dėl jo nepripažinimo, bet ne dėl jo panaikinimo⁶⁹.

Apibendrinant galima teigti, kad tiek tarptautinis, tiek Lietuvoje galiojantis teisinis reguliavimas suponuoja, jog abi Niujorko konvencijoje nurodytos alternatyvos – seniai arbitražo pasaulyje akceptuotas standartas, kuris turėtų būti suprantamas kaip dvi alternatyvos, o ne kaip dvi galimybės. Kitose darbo dalyse autorė, analizuodama arbitražo sprendimo panaikinimo institutą, vartos sąvoką „arbitražo vietoje panaikintas sprendimas“ jo platesne prasme, t.y. arbitražo vietą laikydama jo kilmės vieta, apibendrinant tiek jurisdikciją, kurioje buvo priimtas arbitražo sprendimas, tiek jurisdikciją, pagal kurios teisę arbitražo sprendimas buvo priimtas. Manytina, kad tik arbitražo vietos kompetentingų institucijų panaikintas arbitražo sprendimas ir jo sukeliama padariniai gali būti tokio sprendimo galimo vėlesnio pripažinimo vertinimo objektu.

1.4. Arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai

Arbitražo sprendimo panaikinimo vieta yra svarbi ne tik panaikinto arbitražo sprendimo padarinių vertinimo kontekste, bet ir papildomais aspektais. Kaip jau aptarta, Niujorko konvencija riboja jurisdikcijas, kuriose gali būti prašoma panaikinti tarptautinį arbitražo sprendimą. Paprastai tarptautinio arbitražo sprendimo panaikinimas yra gana retas atvejis daugelyje išsivysčiusių valstybių. Tai patvirtina empiriniai tyrimai ir nacionalinių teismų sprendimų ataskaitos bylose, susijusiose su tarptautiniais sprendimais⁷⁰. Iš esmės tokia tendencija vertinama pozityviai, nes nedidelis arbitražo sprendimų panaikinimo skaičius

---

⁶⁸ Komercinio arbitražo įstatymo 1 ir 2 straipsniai; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS; ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172.

⁶⁹ Komercinio arbitražo įstatymas, 3 straipsnio 15 d.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS; ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016, p. 172.

⁷⁰ *Annulment of arbitral awards by state court: Review of national case law with respect to the conduct of the arbitral process*. A report by the IBA Arbitration Committee, 2018. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-14]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B4B532BB-90E1-40AB-AB3D-F730C19984FB>>.

indikuoja šio ginčų sprendimo būdo savarankiškumą, tačiau kita vertus, neeliminuoja panaikinto arbitražo sprendimo keliamų padarinių problematikos.

Niujorko konvencijos V straipsnis numato baigtinį pagrindų, kuriais Niujorko konvenciją pasirašiusios, ratifikavusios ar prisijungusios valstybės (toliau – **Susitariančios valstybės**) gali atisakyti pripažinti ir vykdyti užsienio arbitražo teismų sprendimus, sąrašą⁷¹. Taigi, lingvistiškai analizuojant Niujorko konvencijos tekstą, šis tarsi nenustato jokių aiškių apribojimų pagrindams, kuriais remiantis galima panaikinti tarptautinio arbitražo sprendimą jo kilmės vietoje, šiuos paliekant nacionalinei arbitražo vietos teisei nustatyti⁷².

1.4.1. Arbitražo sprendimo panaikinimo numanomi pagrindai tarptautinėse konvencijose

Atsižvelgiant į tai, kad Niujorko konvencija arbitražo vietos teisės pagrindų, kuriais gali būti panaikinamas arbitražo sprendimas neriboja, palikdama tai nacionaliniam teisiniam reguliavimui, susiklosto situacija, kai skirtingose nacionalinės teisės sistemose šie pagrindai yra skirtingi: vienų valstybių (jurisdikcijų) arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindų sąrašas gali būti platesnis, kitų siauresnis.

Vis dėlto, yra nuomonių⁷³ kitaip interpretuojančių Niujorko konvenciją ir teigiančių, kad minėtos Konvencijos tikslai ir struktūra suponuoja, jog Niujorko konvencija veikiausiai nustato *numanomas* ribas dėl materialiosios teisės pagrindų, kuriais galima remtis panaikinant arbitražo teismo sprendimus arbitražo vietoje. Galiausiai, nors šie *numanomi* pagrindai nacionaliniams teismams ir įstatymų leidėjams suteikia gana didelę autonomiją panaikinimo pagrindų formulavimui arbitražo vietoje, visgi jie laikomi numatančiais tarptautinius apribojimus panaikinanti tarptautinius sprendimus⁷⁴.

---

⁷¹ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208; CRAIG, L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984, p. 157; CLIFFORD, J. H. *60 Years of the New York Convention—Key Issues and Future Challenges*, Kluwer Law International, 2014, p. 189.

⁷² EINHORN, T. *The Recognition and Enforcement of Foreign Judgments on International Commercial Arbitral Awards*, Yearbook of Private International Law, Vol. 12, 2010, p. 61.

⁷³ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3168-3173.

⁷⁴ Ši išdėstyta pozicija teigia, kad aiškinant Niujorko konvenciją, kaip *nenumatančių* arbitražo sprendimų panaikinimo ribų, Susitariančios valstybės iš esmės galėtų laisvai reikalauti, kad kiekvienos šalies teritorijoje priimti tarptautiniai arbitražo sprendimai būtų vertinami iš naujo, t.y. iš naujo vertinami įrodymai, šalių pareiškimai dėl ginčo esmės, laikant arbitražo sprendimą tarsi svarbiu įrodymu jo teismo peržiūrėjimo etape, tačiau per daug neribojančio teismo diskrecijos teisminės peržiūros etape. Tokia susiklosčiusi situacija, anot Gary Born, pažeistų Susitariančiųjų valstybių įsipareigojimą, prisiimtą pagal Niujorko konvencijos II straipsnį *pripažinti* arbitražinius susitarimus ir iškraipytų pagrindinį arbitražo *sprendimo* pobūdį, nes arbitražiniai susitarimai pagal savo pobūdį numato privalomą ginčų sprendimą arbitraže bei rezoliucija,

Daugelis kitų tarptautinių arbitražo konvencijų tarptautinio arbitražo sprendimus traktuoja panašiai kaip ir Niujorko konvencija⁷⁵. 1961 m. Europos konvencija dėl tarptautinio komercinio arbitražo (toliau – **Europos konvencija**) yra šiek tiek kitokia tuo, kad joje aiškiai aptariamos teismo sprendimų, arbitražo vietoje panaikintų arbitražo sprendimų, pasekmės⁷⁶. Europos konvencijoje numatyta, kad arbitražo sprendimo panaikinimas bus laikomas pagrindu atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą, tik jeigu arbitražo sprendimas buvo pripažintas Europos konvencijos IX straipsnio 1 dalyje nurodytais pagrindais (iš esmės identiškais numatytiems Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a – d punktuose)⁷⁷. Toks Europos konvencijos reglamentavimas tarsi išgrnyina sprendimų, panaikinančių arbitražo sprendimą, sukliamą eksteritorinį poveikį: jeigu arbitražo vietos teismo priimtas sprendimas dėl arbitražo sprendimo panaikinimo neatitinka Europos konvencijos IX straipsnyje numatytų pagrindų, toks sprendimas nėra pagrindas kitam susitariančios valstybės teismui atsisakyti pripažinti tokį sprendimą⁷⁸. Taigi, Europos konvencija iš esmės netiesiogiai riboja sprendimų panaikinimo padarinius, nebent toks panaikinimas yra pagrįstas šioje konvencijoje numatytais pagrindais.

Tačiau autorės nuomone, jokia tarptautinė konvencija *inter alia* Niujorko konvencija neturėtų būti vertinama, kaip numatanti griežtus *ribojimus* arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindų kontekste. Manytina, kad priešingai nei Europos konvencija, kuri aiškiai nurodo, jog panaikintas arbitražo sprendimas gali būti nepripažįstamas kitoje valstybėje tik jeigu yra panaikintas šios konvencijos numatytais (IX straipsnio 1 dalyje) panaikinimo pagrindais, Niujorko konvencija eksplicitiškai neribuoja nacionaliniuose arbitražo įstatymuose esančių pagrindų. Kita vertus, manytina, kad analogiškas aiškinimas galėtų būti taikomas ir Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a – d punktuose numatytiems pagrindams. Sisteminis Konvencijos aiškinimas sąlygoja, kad jeigu

---

išdėstyta arbitražo sprendime, šalims turėtų būti galutinis ir privalomas sprendimas (t.y. esminis ir būtinas arbitražo susitarimų ir arbitražo sprendimų elementas, užtikrinantis privalomą ginčų sprendimą, o ne nereikšmingą ar tik patariamąjį arbitražo procesą, po kurio teismai turės teisę ginčą peržiūrėti iš naujo).

⁷⁵ Pavyzdžiui, Amerikos konvencija dėl tarptautinio arbitražo (angl. *Inter-American Convention on International Commercial Arbitration*). BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3173.

⁷⁶ 1961 m. Europos konvencija dėl tarptautinio komercinio arbitražo [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/europe.international.commercial.arbitration.convention.geneva.1961/>>.

⁷⁷ 1961 m. Europos konvencija dėl tarptautinio komercinio arbitražo [interaktyvus] [žiūrėta 2009-04-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/europe.international.commercial.arbitration.convention.geneva.1961/>>; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3173.

⁷⁸ Teismo sprendimų, kuriais panaikinami arbitražo sprendimai keliami padariniai ir jų pripažinimą bus analizuojamas trečioje šio magistro darbo dalyje.

sprendimas būtų panaikintas kitais nei minėtais atsisakymo pripažinti arbitražo sprendimą pagrindais, panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą nagrinėjantis teismas taip pat galėtų vertinti tokio panaikinimo eksteritorinį poveikį⁷⁹.

1.4.2. Arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai pagal nacionalinius arbitražo įstatymus

Kaip ir minėta anksčiau, nors kai kurių mokslininkų nuomone, idealiu atveju Niujorko konvencijoje numatyti atsisakymo pripažinti arbitražo sprendimą pagrindai turėtų atsispindėti valstybių teisės aktuose, reglamentuojančiuose arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus, visgi toks vientisas ir tolygus harmonizavimas įmanomas tik tada, jei jeigu visų valstybių nacionaliniai įstatymai numatytų vienodą reguliavimą. Turint omenyje galimus padarinius, kylančius dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, šiuolaikiniuose arbitražo įstatymuose privalo būti numatyti aiškūs ir riboti tokio panaikinimo pagrindai. Europos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pažymėta, kad „panaikinti ar atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą turėtų būti galima tik išskirtinėmis aplinkybėmis⁸⁰“.

Iki UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo priėmimo visame pasaulyje arbitražo procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose buvo skirtingi arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai. Pažymėtina, kad UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymas buvo sėkmingai įgyvendintas didžiojoje dalyje jurisdikcijų⁸¹. Be kita ko, daugumoje šiame magistro darbe analizuojamų jurisdikcijų arbitražo įstatymai buvo tobulinami sėkmingai perimant pagrindines UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo nuostatas⁸². Taigi toks įstatyminis režimas įgyvendino baigtinį ir apibrėžtą pagrindų, leidžiančių teismams panaikinti arbitražo teismo sprendimą, sąrašą.

---

⁷⁹ Ši problematika plačiau bus nagrinėjama antroje šio magistro darbo dalyje.

⁸⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas 1999 m. birželio 1 d. Sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, Rink. p. I-3055, 35 punktas; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2898-2901, p. 3173.

⁸¹ Žiūrėti 27 išnašą.

⁸² VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014, p. 6.

UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnyje pateiktas baigtinis⁸³ arbitražo sprendimo panaikinimo⁸⁴ pagrindų sąrašas. Remiantis minėto įstatymo 34 straipsnio 2 dalimi, sprendimas gali būti panaikintas *tik kai* prašymą dėl arbitražo sprendimo panaikinimo pateikusi šalis nustato vieną iš šešių⁸⁵ pagrindų, nurodytų straipsnio 2 dalyje⁸⁶. Jei nei vieno iš UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 pagrindų nėra, arbitražo sprendimas negali būti panaikintas⁸⁷. Pažymėtina, kad net ir nustčius minėtus pagrindus teismas neprivalo panaikinti arbitražo sprendimo imperatyviai: tai *expressis verbis* pasakyta ne tik pačiame įstatyme, bet kai kuriuose nacionaliniuose arbitražo įstatymuose⁸⁸.

UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnio normos yra labai panašios į Niujorko konvencijos V straipsnio normas, nustatančias pagrindus, kuriems esant teismai gali atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą. Kaip pastebėjo kai kurie

---

⁸³ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>. Pvz. BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3176.

⁸⁴ Kai kuriose jurisdikcijose yra numatyta „peržiūrėjimo“ (angl. *revision*) teisė, kuri taikoma tai atvejais, kai paaiškėja nauji įrodymai ar aplinkybės, taip pat tais atvejais, kai arbitražo sprendimas yra paveiktas yra arbitražo teismo neteisėto elgesio (sukčiavimo).

⁸⁵ Ištrauka iš UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnio:

(2) Arbitražo sprendimą gali panaikinti 6 straipsnyje nurodytas teismas, tik kai:

(a) prašymą padavusi šalis pateikia įrodymų, kad

(i) arbitražinio susitarimo, nurodyto 7 straipsnyje, šalis buvo tam tikru mastu neveiksni; arba tas susitarimas negalioja pagal teisę, kurią šalys susitarė taikyti tam susitarimui, arba, jeigu nėra tokios nuorodos – pagal šios valstybės teisę; arba

(ii) šalis, padavusi prašymą, nebuvo tinkamai informuota apie arbitro paskyrimą arba arbitražo procesą, arba dėl kitų priežasčių negalėjo išdėstyti savo paaiškinimų; arba

(iii) sprendimas priimtas dėl ginčo, nenumatyto ar nepatenkančio į arbitražinio susitarimo sąlygas, arba sprendime yra nuostatų klausimais, kurių neapima arbitražinis susitarimas, tačiau su sąlyga, kad jei nuostatos tais klausimais, kuriuos apima arbitražinis susitarimas gali būti atskirtos nuo tų, kurių neapima arbitražinis susitarimas, gali būti panaikinta tik ta arbitražo sprendimo dalis, kurioje yra nuostatų klausimais, kurių neapima arbitražinis susitarimas; arba

(iv) arbitražo teismo sudarymas arba arbitražo procesas neatitiko šalių susitarimo, nebent toks susitarimas prieštaravo šio Įstatymo nuostatai, nuo kurios šalys negali nukrypti arba, jei tokio susitarimo nėra, neatitiko šio Įstatymo; arba

(b) teismas nustato, kad:

(i) ginčo objektas pagal šios valstybės įstatymus negali būti sprendžiamas arbitražu; arba

(ii) arbitražo sprendimas prieštarauja šios valstybės viešajai tvarkai.

⁸⁶ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>. HOLTZMANN, H. M., NEUHAUS, J. *A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary*. Kluwer Law International, 1989, p. 912-919.

⁸⁷ VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014, p. 5-7; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3173-3176.

⁸⁸ Pvz. Izraelio arbitražo įstatymo 26 straipsnio a dalis; Britų Kolumbijos arbitražo įstatymo 30 straipsnis (parengtas UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo pagrindu). Iš BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3176-3177 p.; Komercinio arbitražo įstatymo 50 straipsnis.

autorai, UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo rengėjai siekė suderinti arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus kartu su atsisakymo pripažinti arbitražo sprendimą pagrindais (Niujorko konvencijos V straipsnis)⁸⁹. Tai patvirtina ir UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo projekto rengimo istorija⁹⁰. Be kita ko, toks požiūris atsispindi ir jurisdikcijų nacionaliniuose arbitražo proceso įstatymuose⁹¹.

1.4.3. Idiosinkratiški arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai

Vis dėlto, pagal kai kurių valstybių⁹² arbitražo procesą reglamentuojančius įstatymus galima panaikinti arbitražo sprendimus dėl pagrindų, nenurodytų UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnyje bei Niujorko konvencijos V straipsnyje, t.y. nacionaliniuose įstatymuose pagrindų, kuriais remiantis gali būti panaikinamas arbitražo sprendimas, sąrašas yra platesnis.

Autorės nuomone, toks plečiamasis pagrindų, leidžiančių panaikinti arbitražo teismo sprendimą, numatymas sąlygoja didelį neapibrėžtumą sprendžiant panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą vėlesnėse proceso stadijose. Tačiau doktrinoje egzistuoja oponuojanti nuomonė, teigianti, kad nei Niujorko konvencija, nei kitos tarptautinės arbitražo konvencijos *neriboja* pagrindų, pagal kuriuos gali būti panaikinamas arbitražo sprendimas, todėl tai neturi įtakos sprendžiant dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo⁹³. Toks kai kurių jurisdikcijų požiūris, anot Gary Born, gali pasireikšti arbitražo vietos teismams priimant sprendimus dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, grįstus prieštaravimu išimtinai tik tai arbitražo vietos teisei būdingoms (idiosinkratiškoms⁹⁴) taisyklėms. Tokių netipinių taisyklių iliustracijomis galėtų būti arbitražo vietos valstybėje numatytos plačios nearbitruotimumo taisyklės (pvz. akcininkų

---

⁸⁹ LEW, J. D., MISTELIS, L. A. KROLL S. M. *Comparative International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2003, para. 25-32; POUDRET, J., F., BESSON, S. *Comparative Law of International Arbitration*. Sweet & Maxwell, 2007, p.786; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3174-3179.

⁹⁰ UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo parengiamieji darbai (*travaux préparatoires*). Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, 1985 [interaktyvus] [žiūrėta 2020-03-07]. Prieiga per internetą <<https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/317meeting-e.pdf>>.

⁹¹ Pvz. Prancūzijos civilinio proceso kodekso 1520 ir 1523 straipsniai; Šveicarijos tarptautinės privatinės teisės įstatymas 190 ir 194 straipsniai; Lietuvos komercinio arbitražo įstatymas 50 ir 51 straipsniai (parengtas UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo pagrindu).

⁹² Pvz. Jungtinės Amerikos Valstijos, Jungtinė Karalystė, Singapūras, Kinija, Brazilija.

⁹³ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3165-3173; p. 3340.

⁹⁴ Idiosinkratiškas (angl. *idiosyncratic*) – terminas, vartojamas šiame magistro darbe, siekiant apibūdinti reiškinį ar objektą neįprastu ar išskirtiniu neigiama prasme.

ginčai negali būti arbitražinio nagrinėjimo dalyku), formalūs reikalavimai (pvz. arbitražo sprendimas privalo būti patvirtintas notaro) ar netipinės proceso normos (pvz. susitarimas spręsti ginčą pagal tam tikros arbitražo institucijos taisyklės prieštarauja valstybės viešajai tvarkai)⁹⁵. Manytina, kad atvejai, kai arbitražo sprendimai panaikinami išimtinai tik pagal išskirtinius pagrindus įtvirtintus konkrečios valstybės nacionalinėje teisėje yra kvestionuoti, nes tai sukelia teisinį netikrumą tarp visų Niujorko konvencijos Susitariančiųjų valstybių, o kartu ir neatitinka Niujorko konvencijos keliamų tikslų.

Tai, kad tam tikrose valstybėse, pagrindai, leidžiantys panaikinti arbitražo teismo sprendimą yra kur kas platesni, sukuria netoleruotiną situaciją, kai arbitražo sprendimas gali būti panaikintas tokiu pagrindu, kuris tarptautinėje bendruomenėje nėra laikomas pakankamai svariu. Pažymėtina, kad toks papildomų pagrindų įtvirtinimas taip pat praplečia ir nacionalinių teismų kompetenciją arbitražo sprendimų peržiūrėjimo srityje, lyginant su arbitražo sprendimų teismo peržiūrėjimo apimtimi, nustatyta Konvencijoje. Tokia situacija leidžia teigti, kad idiosinkratiškos normos gali turėti neigiamos įtakos proporcingam santykiui tarp arbitražo, kaip šalių sulygto ginčų sprendimo būdo, prigimties⁹⁶ bei valstybės kontrolės, suteikiančios teisę teismams peržiūrėti arbitražo sprendimus, įgyvendinimo masto.

---

⁹⁵ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3361-3362.

⁹⁶ Autorė referuoja į tai, jog darbe laikomasi nuomonės, kad arbitražo teismo sprendimo pagrindas yra šalių arbitražinis susitarimas.

2. PANAIKINTO ARBITRAŽO TEISMO SPRENDIMO PRIPAŽINIMO GALIMYBĖS

Šiame magistro darbo skyriuje bus nagrinėjamas panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimas. Skyriaus pradžioje trumpai apžvelgiama arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo sistema pagal Niujorko konvenciją. Toliau bus koncentruojamasi į Niujorko konvencijoje numatytą nacionalinių teismų diskreciją, pripažįstant arbitražo vietoje panaikintus sprendimus bei teisės doktrinoje ir teismų praktikoje susiformavusias skirtingas koncepcijas dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo. *Inter alia* vertinama, kuri koncepcija geriausiai užtikrintų Niujorko konvencijos tikslų įgyvendinimą.

2.1. Arbitražo sprendimų vykdymo užtikrinimas pagal Niujorko konvenciją

Niujorko konvencijos rengimo istorija bei vėlesni nacionalinių teismų sprendimai, kuriuose ši Konvencija buvo taikoma bei aiškinama, sutampa su Niujorko konvencijos rengėjų siekiu užtikrinti paprastesnę užsienio arbitražo teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo tvarką nei ta, kuri anksčiau buvo numatyta 1927 m. Ženevos konvencijoje dėl užsienio arbitražų sprendimų vykdymo (toliau – **Ženevos konvencija**)⁹⁷. Tapataus tikslo siekiama ir šiuolaikiniais nacionaliniais arbitražo įstatymais (įskaitant įstatymus, atitinkančius UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo normas), įgyvendinančiais Niujorko konvencijos nuostatas⁹⁸.

Doktrinoje išskiriamos tokios pagrindinės tarptautinio arbitražo sprendimo vykdymo procedūros pagal Niujorko konvenciją reglamentavimo ypatybės⁹⁹:

pirma, jurisdikcijose, kuriose yra taikoma Niujorko konvencija, po jos įgyvendinimo nebeliko „dvigubo pripažinimo“ (angl. *“double exequatur”*)¹⁰⁰ procedūros, anksčiau taikytos arbitražo sprendimams, patenkantiems į Ženevos konvencijos taikymo sritį. Toks apsunkinimas buvo panaikintas, siekiant, paprastesnio tarptautinių arbitražo sprendimų vykdymo, atsižvelgiant į siauresnę nacionaliniams teismams suteikiamą sprendimų

⁹⁷ SANDERS, P. *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Netherlands International Law Review, 1955, p.101-112.

⁹⁸ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2915.

⁹⁹ BORN, G. *The New York Convention: Self-Executing Treaty*. 2018, [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <<https://repository.law.umich.edu/mjil/vol40/iss1/4>>; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 301-306.

¹⁰⁰ „Dvigubo pripažinimo“ procedūra arbitražo sprendimams reiškė, jog pirmiausia reikėjo patvirtinti arbitražo sprendimą arbitražo vietos teisme (pirmasis „pripažinimas“ (angl. *first “exequatur”*)), o tik tada buvo galima bandyti jį pripažinti kitoje jurisdikcijoje (antrasis „pripažinimas“ (angl. *second “exequatur”*)).

teisminio peržiūrėjimo apimtį, kartu eliminuojant vieną iš galimybių tokiu būdu vilkinti arbitražo sprendimo vykdymą. Šis požymis atsispindi ir daugelyje šiuolaikinių nacionalinių arbitražo įstatymų, įskaitant UNCITRAL pavyzdinį komercinio arbitražo įstatymą, kuris taip pat nenumato „dvigubo pripažinimo“ reikalavimo¹⁰¹;

antra, Niujorko konvencija numato bendrą įsipareigojimą Susitariančios valstybėms pripažinti ir vykdyti tarptautinius arbitražo sprendimus. Be kita ko, Niujorko konvencijos III straipsnis įpareigoja Susitariančias valstybes šią pareigą įgyvendinti, laikantis tokių pačių proceso normų, kaip ir vietos arbitražo sprendimų pripažinimo atveju¹⁰², o Konvencijos IV straipsnis nustato reikalavimus arbitražo sprendimo egzistavimo įrodinėjimui šio pripažinimo procese. Vėlgi, šiuolaikiniai nacionaliniai arbitražo įstatymai nustato analogiškus reikalavimus (pvz. UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 35 ir 36 straipsnis)¹⁰³;

trečia, Niujorko konvencijos V straipsnis pateikia baigtinį aplinkybių, dėl kurių tarptautinio arbitražo sprendimas gali būti nepripažintas, sąrašą¹⁰⁴. Nacionaliniai arbitražo įstatymai nustato panašius reikalavimus, kokie yra suformuluoti Niujorko konvencijoje, numatydami ribotus tarptautinių arbitražo sprendimų nepripažinimo (arba panaikinimo) pagrindus¹⁰⁵;

ketvirta, Niujorko konvencijoje gana aiškiai suformuotos jurisdikcijų ribos, kuriose sprendimas gali būti panaikintas, leidžiant prašymus dėl sprendimo panaikinimo pareikšti tik arbitražo vietos valstybėje ar valstybėje, pagal kurios teisę buvo priimtas arbitražo sprendimas¹⁰⁶. Pagal Niujorko konvenciją panaikinti arbitražo sprendimą dėl priešasčių, numatytų nacionalinėje teisėje (pvz. remiantis normomis, atitinkančiomis UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje numatytus pagrindus), kompetentingi tik tie teismai, kurie yra vadinamoje arbitražo sprendimo „kilmės šalyje“

---

¹⁰¹ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

¹⁰² 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹⁰³ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

¹⁰⁴ Šie pagrindai bus analizuojami vėlesniuose skyriuose. 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208; CRAIG, L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984, p. 157.

¹⁰⁵ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2916-2917;

¹⁰⁶ Arbitražo sprendimo panaikinimo vietos problematika aptarta magistro darbo 1.3 dalyje.

(angl. *country of origin*) arba yra šalyje, kuri yra „pagrindinė jurisdikcija“ (angl. *primary jurisdiction*). Kituose teismuose, t.y. teismuose esančiuose už arbitražo „kilmės šalies“ ribų, arbitražo sprendimas negali būti panaikintas¹⁰⁷, tačiau gali būti atsisakyta jį pripažinti (tik tenkinant vieną iš Niujorko V straipsnyje numatytų pagrindų)¹⁰⁸;

penkta, nors šiuo klausimu yra įvairių nuomonių¹⁰⁹, Niujorko konvencija ir nacionaliniai arbitražo įstatymai imperatyviai nereikalauja nepripažinti sprendimo, net jei tenkinamas vienas iš nepripažinimo pagrindų, numatytų Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalyje¹¹⁰. Toks aiškinimas yra galimas ir pagal nacionalinius arbitražo įstatymus, įskaitant įgyvendinančius UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymą *inter alia* jo 36 straipsnį¹¹¹.

2.1.1. Arbitražo sprendimas kaip pripažinimo ir vykdymo pagal Niujorko konvenciją procedūros objektas

Atsižvelgiant į tai, kad magistro darbo tema yra susijusi panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimu pagal Niujorko konvenciją, svarbu trumpai apžvelgti atskirtį tarp galimų arbitražo teismo sprendimo rūšių: *vietos* (vidaus) (angl. *domestic*), *nevietinių* (angl. *non-domestic*) bei *užsienio* (tarptautinių) (angl. *foreign, international*)¹¹².

Pagrindinės tarptautinės arbitražo konvencijos *inter alia* Niujorko konvencija taikomos tik užsienio ir (arba) nevietiniams sprendimams. Vadinasi, nuostatos dėl arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo netaikomos vietos arbitražo teismo priimtiems sprendimams¹¹³.

---

¹⁰⁷ Pavyzdžiui, Indijos, Pakistano ir Indonezijos teismai ketino panaikinti užsienyje priimtus tarptautinius arbitražo sprendimus. Teismai tokį savo poziciją argumentavo tuo, kad sprendimas buvo panaikintas vietos mastu, nepaisant to, kad jis buvo priimtas užsienyje, nes arbitražo susitarimui ar pagrindinei sutarčiai buvo taikoma vietos teisė. Tačiau Gary Born nuomone, šie sprendimai prieštarauja tiek Niujorko konvencijos tekstui, tiek jos tikslams. Iš BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2965.

¹⁰⁸ VAN DEN BERG, J.A. *The New York Arbitration Convention of 1958, Towards A Uniform Judicial Interpretation (First edition)*. Kluwer Law International, 1981, p. 19-23.

¹⁰⁹ Minėtų nuomonių įvairialypiškumas ir taikymas bus analizuojamas vėlesnėse šio darbo dalyse.

¹¹⁰ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹¹¹ 1985 m. UNCITRAL Pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas, (su 2006 m. pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-07]. Prieiga per internetą <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

¹¹² Skirtumą tarp sprendimų siekiama apžvelgti gana abstrahuotai, neatskleidžiant esmingai tokio sprendimo skirstymo problematikos ar pagrindinių požymių.

¹¹³ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2942-2945.

Šie apribojimai yra išdėstyti Niujorko konvencijos I straipsnio 1 dalyje¹¹⁴, kurioje numatyta, kad Konvencija taikoma sprendimams, kurie: a) yra priimti ne toje valstybėje, kurioje prašoma pripažinti ir vykdyti tokius sprendimus, t.y. vadinamieji užsienio sprendimai; b) yra nelaikomi nacionaliniais (vidaus) sprendimais toje valstybėje, kurioje siekiama pripažinimo ir vykdymo, t.y. nevietiniai sprendimai. Toks Niujorko konvencijos struktūrinis aiškinimas yra ne kartą patvirtintas ir teisės moksle¹¹⁵.

Užsienio arbitražo sprendimų kategorija yra gana aiški – pagrindinis kriterijus, apsprendžiantis sprendimo pripažinimą šiai kategorijai yra arbitražo sprendimo priėmimo teritorija (Niujorko konvencijos 1 straipsnio 1 dalis)¹¹⁶. Tuo tarpu su *nevietiniais* sprendimais yra kiek sudėtingiau. Terminas *nevietinis* arbitražo sprendimas apima sprendimus, kurie, nors ir priimti šalyje, kurioje siekiama tokio sprendimo vykdymo, tačiau laikomi užsienio arbitražo sprendimais dėl kurio nors kito užsienio elemento procese, pvz. šiam taikomų kitos valstybės procesinių įstatymų. Vadinasi, nevietiniai arbitražo sprendimai turi tiek vietos, tiek užsienio arbitražo sprendimų kategorijoms būdingų požymių. Iš esmės yra trys galimos arbitražo sprendimų kategorijos, kurios gali būti laikomas *nevietiniu* arbitražo sprendimu¹¹⁷: a) sprendimas, priimtas toje valstybėje, kurioje reikalaujama vykdymo pagal kitos valstybės procesinius įstatymus; ir (arba) b) sprendimas, priimtas toje valstybėje, kurioje reikalaujama vykdymo pagal tos valstybės arbitražo įstatymus, tačiau dėl ginčo, susijusio su tarptautiniu elementu; ir (arba) c) sprendimas, kuris laikomas nacionaliniu, nes jo nereglamentuoja joks arbitražo įstatymas.

Teisinės pasekmės, priskiriant arbitražo sprendimą *užsienio* arbitražo sprendimo kategorijai pagal Niujorko konvenciją, yra gana aiškios: jei arbitražo sprendimas laikomas užsienio bet kurioje Susitariančioje valstybėje, jis įgauna Niujorko konvencijos apsaugą, vadinasi gali būti nepripažįstamas tik tais atvejais, kai taikomos Niujorko konvencijos V

---

¹¹⁴ Originalus Niujorko konvencijos I straipsnio 1 dalies tekstas: “*This Convention shall apply to the recognition and enforcement of arbitral awards made in the territory of a State other than the State where the recognition and enforcement of such awards are sought, and arising out of differences between persons, whether physical or legal. It shall also apply to arbitral awards not considered as domestic awards in the State where their recognition and enforcement are sought.*”.

¹¹⁵ BERGER, B., KELLERHALS, F. *International and Domestic Arbitration in Switzerland (Third Edition)*. Beck/Hart, 2015, p. 350; VAN DEN BERG, J.A. *When Is an Arbitral Award Nondomestic Under the New York Convention of 1958?* 6 Pace L. Rev. 25 (1985), p. 28, iš BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2942.

¹¹⁶ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹¹⁷ Ši kategorija sprendimų labiau būdinga bendrosios teisės tradicijos valstybėms bei labiausiai yra išplėta Jungtinių Amerikos Valstijų teismų. BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2951-2960

straipsnyje numatytos nepripažinimo išimty¹¹⁸. Kaip ir minėta anksčiau, arbitražo sprendimams, kurie nėra laikomi užsienio, t.y. yra laikomi *vietos* sprendimais, Konvencijos nuostatos nėra taikomos ir toks sprendimas gali būti panaikintas konkrečios valstybės teismuose dėl pagrindų, numatytų šios valstybės nacionalinėje teisėje (net jeigu toks atsisakymas neatitinka pagrindų, numatytų Niujorko konvencijos V straipsnyje). Tuo tarpu, jei atitinkamoje valstybėje sprendimas yra priskiriamas *nevietinių* arbitražo sprendimų kategorijai, teigtina, kad, nepaisant minėto sprendimo mišrios prigimties, pripažinti ir vykdyti jį gali būti atsisakyta ne pagal vietos arbitražo sprendimų panaikinimo taisykles, o taikant vieną iš esminių išimčių, numatytų Niujorko konvencijos V straipsnyje.

Taigi, Niujorko konvencijos nuostatų aiškinimas lingvistiniu teisės aiškinimo metodu suponuoja išvadą, jog ši Konvencija yra taikoma aptartiems užsienio ir nevietiniams arbitražo sprendimams, o taip pat pagrindai, kuriais galima atsisakyti pripažinti šiuos arbitražo sprendimus, iš esmės yra tapatūs. Todėl toliau magistro darbe autorė *užsienio* ir *nevietinių* arbitražo sprendimų kategorijas vertins apibendrintai, jų neišskiriant ir juos apibūdindama vartos formuluotę „*užsienio* arbitražo sprendimas“.

2.2. Teismų diskrecija sprendžiant užsienio arbitražo sprendimo klausimus pagal Niujorko konvenciją

Kaip ir minėta ankstesniuose šio magistro darbo skyriuose, Niujorko konvencijos tikslas buvo didinti arbitražo, kaip ginčų sprendimo būdo, populiarumą, skatinant arbitražinių susitarimų inkorporavimą į tarptautines sutartis (angl. *international contracts*), o kartu ir suvienodinti standartus, pagal kuriuos laikomasi arbitražinių susitarimų bei pagal kuriuos arbitražo sprendimai vykdomi Susitariančiose valstybėse¹¹⁹. Ir nors minėtos Konvencijos išskelti tikslai yra aiškūs, tam tikros nuostatos įtvirtintos gana dviprasmiškai, todėl taikant Konvenciją atsiranda prielaidos įvairioms interpretacijoms kilti.

---

¹¹⁸ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 2960-2966; p. 3169.

¹¹⁹ US Court of Appeals, Ninth Circuit. 2002 m. kovo 26 d. sprendimas byloje *Glencore Grain Rotterdam B.V. v. Shivnath Rai Harnarain Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-04]. Prieiga per internetą: http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1116&opac_view=6; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p 302.

2.2.1. Teismų diskrecijos ribos pripažįstant užsienio arbitražo sprendimus pagal Niujorko konvenciją

Vadovaujantis Niujorko konvencijos III straipsniu, Susitariančių valstybių teismai privalo pripažinti ir vykdyti užsienio arbitražo sprendimus, priimtus kitose Susitariančiose valstybėse, o „atsisakyti“ šios pareigos gali tik esant tam tikriems pagrindams, numatytiems Niujorko konvencijos V straipsnyje¹²⁰. Pritartina Piet Sanders nuomonei, jog Niujorko konvencijos V straipsnis yra visos Konvencijos pagrindas¹²¹.

Niujorko konvencijos V straipsnis atlieka dvejopą funkciją: pirmoji šio straipsnio dalis suteikia šaliai, prieštaraujantiai arbitražo sprendimo pripažinimui ir vykdymui, teisę, esant tam tikriems pagrindams kreiptis dėl tokio sprendimo atsisakymo pripažinti ir vykdyti¹²². Anot Marike R. P. Paullson, tokios teisės suteikimo pagrindas yra šalies, prieš kurią yra nukreiptas arbitražo sprendimas, teisės į tinkamą procesą (angl. *due process*) apsauga. Tuo tarpu minėto straipsnio 2 dalis užtikrina Susitariančiųjų valstybių suverenitetą, suteikdama teismams teisę savo iniciatyva atsisakyti pripažinti ir vykdyti tokius arbitražo teismo sprendimus, kurie pažeistų viešąją tvarką. Šios Konvencijos nuostatos užtikrina tarptautinio arbitražo veiksmingumą, didinant arbitražo šalių ir Susitariančiųjų valstybių pasitikėjimą arbitražo sprendimų įgyvendinimo sistema. Visgi, kaip ir minėta anksčiau, Niujorko konvencijos V straipsnis negali būti traktuojamas kaip *de facto* apeliacijos teisė. Sprendimą dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ar vykdymo priimančio teismo nuomonė dėl bylos esmės nedaro įtakos pareigai pagal Niujorko konvenciją laikytis priimtų arbitražo sprendimų, t.y. pripažinti juos privalomais, jei sprendimas buvo priimtas nepažeidžiant imperatyvių procesinių normų¹²³.

Be kita ko, remiantis Niujorko konvencijos VII straipsnio 1 dalimi, suinteresuotoji šalis gali siekti nacionalinės teisės taikymo, jei toks reglamentavimas yra palankesnis nei minėtoje Konvencijoje numatytos nuostatos (įskaitant V straipsnyje išvardytus atsisakymo pripažinti pagrindus)¹²⁴. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad Niujorko konvencijos pripažinimo

---

¹²⁰ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹²¹ PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984, p. 157.

¹²² 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹²³ L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984, p. 157; 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹²⁴ Niujorko konvencijos VII straipsnio 1 dalis taip pat žinoma kaip palankesnio nacionalinio režimo taisyklė (angl. *more-favourable-right provision*). 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208; UNCITRAL Secretariat Guide on the

ir vykdymo sąlygos nustato „lubas“, t.y. maksimalų kontrolės lygį, kurį Susitariančiosios valstybės teismai gali taikyti arbitražo sprendimams ir arbitražo susitarimams, tačiau, kita vertus, Susitariančiosios valstybės gali laisvai taikyti liberalesnes taisykles arbitražo sprendimų pripažinimui ar vykdymui nei išdėstytos Konvencijoje. Konvencija nesiekia apriboti esamą Susitariančiųjų valstybių laisvę vertinti užsienio arbitražo sprendimus ar arbitražo susitarimus palankiau, bet priešingai, Konvencijos tikslas yra kiek įmanoma labiau palengvinti jų pripažinimą ir vykdymą¹²⁵. Pastebėtina, kad nors Konvencijos VII straipsnis veikia kaip antraeilis instrumentas, kurio pagalba teismai gali taikyti palankesnę reglamentavimą, visgi manytina, kad šio straipsnio taikymo apimtis gali būti kvestionuojama jurisdikcijose, į kurių arbitražo procesą reglamentuojančius teisės aktus tiesiogiai perkeltas Niujorko konvencijos V straipsnis. Dėl šios priežasties VII straipsnio taikymas tampa gana ribotas ir negali būti laikomas universalia priemone išspręsti Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies formuluotėje slypintį dualumą, kuris bus aptariamas toliau.

2.2.2. Teismų diskrecijos ribos panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo kontekste

Kaip žinia, Susitariančiųjų valstybių teismai gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, esant bet kuriam iš Niujorko konvencijoje numatytų pagrindų. Vienas iš šių pagrindų atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą numatytas Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkte, kuriame nustatyta, kad šalies, kurios nenaudai yra priimtas sprendimas, prašymu *gali būti* (angl. *may*) atsisakyta pripažinti ir vykdyti sprendimą tik jeigu ši šalis valstybės, kurioje siekiama pripažinimo ir vykdymo, kompetentingai institucijai pateikia įrodymą, kad sprendimas dar netapo privalomas šalims ar jį panaikino arba atidėjo valstybės, kur arba pagal kurios teisę tas sprendimas yra priimtas, kompetentinga institucija¹²⁶.

Nors doktrinoje nėra vieningos nuomonės, ar teismai, priimančys sprendimus dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo turi *teisę* ar *pareigą* atsisakyti arbitražo

---

Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), 2017, para. 39 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/2016_Guide_on_the_Convention.pdf> .

¹²⁵ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), 2017, para. 5 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/2016_Guide_on_the_Convention.pdf> .

¹²⁶ 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

sprendimą pripažinti ir vykdyti, manytina, kad Niujorko konvencijos V straipsnyje vartojama sąvoka „gali atsisakyti“ indikuoja teismo, sprendžiančio dėl arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, diskreciją.

Mokslininkai nesutaria ir dėl to, ar pačios Niujorko konvencijos tekstai oficialiomis kalbomis yra identiški¹²⁷. Kai kurių nuomone, Niujorko konvencijos tekstuose kinų, anglų, rusų ir ispanų kalbomis, išvelgiama tarsi sąmoninga Konvencijos kūrėjų intencija suteikti teisę teismams atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą, esant vienam ar keliems Konvencijos V straipsnio 1 dalies pagrindams¹²⁸. Tačiau Konvencijos V straipsnio 1 dalies versija prancūzų kalba numato visiškai priešingai: vietoj visose kitose oficialiose kalbose vartojamos sąvokos „gali atsisakyti“, prancūziškoje Niujorko konvencijos versijoje yra numatyta „nebus atsisakyta“ (pranc. *ne seront refusées*), dėl kurio teismų atsisakymas pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą tampa privalomas, jei tenkinamas kuris nors iš Konvencijos V straipsnyje nurodytų pagrindų. Jan Paulsson, garsus tarptautinio arbitražo mokslininkas ir praktikas, oponuoja tokiam aiškinimui, teigdamas, jog toks pažodinis vertimas iš anglų į prancūzų kalbą (atsižvelgiant ir į kitas Niujorko konvencijos oficialias kalbas) nepaneigia teismams suteiktos diskrecijos¹²⁹, kildinamos iš Konvencijos sisteminio aiškinimo. Toks požiūris ir aiškinimas suponuoja, kad Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktas iš esmės reiškia, kad teismas, vertinantis užsienio arbitražo sprendimo pripažinimą, nėra saistomas teismo sprendimo, kuriuo yra panaikintas toks arbitražo sprendimas¹³⁰. Jan Paulsson iškelia idėją, kad arbitražo sprendimo panaikinamas arbitražo vietoje neturėtų būti kliūtis jo pripažinimui kitoje valstybėje, nebent arbitražo sprendimas būtų panaikintas tarptautiniu mastu pripažintais¹³¹ pagrindais¹³².

Kai kurių autorių nuomone, draudimas teismams pripažinti panaikintus arbitražo sprendimus prieštarautų teismų suvereniai galiai priimti sprendimą dėl arbitražo sprendimo

---

¹²⁷ Niujorko konvencijos XVI straipsnyje numatyta, kad Konvencijos oficialiais tektais, turinčiais vienodą teisinę galią yra laikomi tekstai kinų, anglų, prancūzų, rusų ir ispanų kalbomis.

¹²⁸ LEE, A., SIPPE, H. *To Enforce or Not to Enforce: That is the Question: Arbitral Awards Set Aside at Their Seat*. Yearbook of Arbitration: Arbitral Awards and Remedies, Vol. VIII, 2016, p. 141; PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*. Asia Pacific Law Review Volume 6, 1998 - Issue 2, p. 6.

¹²⁹ PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*, Asia Pacific Law Review Volume 6, 1998 - Issue 2, p. 6.

¹³⁰ Šis aspektas bus analizuojamas vėlesniuose magistro darbo skyriuose.

¹³¹ Jan Paullson nuomone tarptautiniu arbitražo sprendimo panaikinimo standartu yra laikomi pagrindais, patenkantys į Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a-d punktus *inter alia* UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo 36 straipsnio 1 dalies a punkte numatyti pagrindai. Toks požiūris atsispindi ir Europos konvencijos IX straipsnio 1 dalyje. Šis aiškinamas plačiau bus nagrinėjamas tolimesnėse magistro darbo dalyse.

¹³² PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*, Asia Pacific Law Review Volume 6, 1998 - Issue 2, p. 1-2.

veiksmingumo kaip numatyta pačioje Niujorko konvencijoje. Vien faktas, kad arbitražo sprendimas buvo panaikintas arbitražo vietoje, t. y. konkrečioje valstybėje, nėra pakankamas pagrindas jo teisinės galios pasibaigimui ir yra išimtinai susijęs tik su arbitražo vietos teise¹³³.

Nors Niujorko konvencijos priėmimo istoriniame diskurse neaptariamas šios Konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto ir VII straipsnio 1 dalies santykis, tačiau Niujorko konvencijos tekstas nedraudžia Susitariančiosios valstybės teismui pripažinti ar vykdyti sprendimą, kuris gali būti pripažintas ar vykdomas pagal tos valstybės vidaus teisę ar kitą tarptautinę sutartį, kurios šalimi ta valstybė yra. Taigi, taikydami palankesnio nacionalinio režimo taisyklę, kai kurių Susitariančiųjų valstybių teismai nuosekliai pripažindavo ir vykdydavo panaikintus arbitražo sprendimus¹³⁴. Lingvistinė minėtų Niujorko konvencijos nuostatų analizė suponuoja, kad Susitariančiųjų valstybių teismai nėra įpareigoti pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą, be kita ko atsisakymas tai padaryti nebus laikomas tarptautinių įsipareigojimų, prisiimtų pagal Niujorko konvenciją pažeidimu¹³⁵.

Atsižvelgiant į minėtų Niujorko konvencijos normų skirtingą interpretavimą, teigtina, kad panaikinto arbitražo teismo sprendimų pripažinimo problematika slypi pačiose Konvencijos nuostatų lingvistinėse formuluotėse. Kaip ir minėta, nors teismai *turi teisę*, tačiau *neprivalo* atsisakyti pripažinti užsienio valstybėje panaikintą arbitražo sprendimą, bet diskrecijos, kuria naudojasi teismai kiekvieną kartą sprenddami užsienio valstybėje priimto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, ribos nėra aiškiai apibrėžtos, todėl tai sąlygoja skirtingą vertinimą kiekvienu konkrečiu atveju. Autorės nuomone, Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktas turėtų būti suprantamas ne kaip kliūtis pripažinti panaikintus arbitražo sprendimus, bet kaip galimybė pripažinimo klausimą sprendžiantiems teismams vykdyti nepriklausomą arbitražo sprendimų pripažinimo kontrolę (nepaisant teismo sprendimo, panaikinančio arbitražo sprendimą pagal *lex arbitri*)

---

¹³³ CLIFFORD, J. H. *60 Years of the New York Convention— Key Issues and Future Challenges*, Kluwer Law International, 2014, p. 192.

¹³⁴ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), 2017, para. 39-41 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/2016_Guide_on_the_Convention.pdf/> .

¹³⁵ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), 2017, para. 46 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/2016_Guide_on_the_Convention.pdf/>; ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 79.

ir esant būtinumui remtis savo nacionaline teise, kaip numatyta Konvencijos VII straipsnyje.

2.3. Panaikinto arbitražo sprendimo sukeltų padarinių vertinimas pagal tarptautinio arbitražo koncepcijas

1981 m., praėjus dvidešimt trims metams po Niujorko konvencijos priėmimo, Albert Jan van den Berg atliko bene pirmąjį išsamų tyrimą dėl arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo¹³⁶. Remdamasis šio tyrimo duomenimis jis priėjo išvadą, kad panaikintu arbitražo sprendimu, kaip pagrindu atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą pagal Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą „vargu ar buvo pasiremta ir vargu, ar sėkmingai“. Tačiau nuo to laiko pagal Konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą iškelta nemažai bylų, o jas nagrinėjant kilo gana daug neaiškumo arbitražo procese. Tai, kad iki šiol nėra pasiektas konsensusas dėl šio, kontroversišku laikomo, panaikinto arbitražo sprendimo teisinės galios klausimo, praktikoje paprastai yra siekiama panaikintą sprendimą pripažinti ir vykdyti pagal jau anksčiau toje valstybėje susiklosčiusią teismų praktiką. Vadinas šalis, kuriai arbitražo sprendimo panaikinimas yra nenaudingas, gali siekti tokį arbitražo sprendimą pripažinti jurisdikcijose, kuriose yra susiformavus šaliai palanki praktika šiuo klausimu, t. y. jurisdikcijose, kuriose dominuoja požiūris, kad panaikintas arbitražo sprendimas nėra netekęs teisinės galios.

Atsižvelgiant į tai, kad klausimų, susijusių su arbitražo sprendimų vykdymu (jų pripažinimu, leidimu vykdyti, ar panaikinimu), reglamentavimas priklauso nuo nacionalinės teisės sistemos, todėl vertinant fundamentalius arbitražo proceso aspektus būtina remtis ir mokslinėmis arbitražo proceso koncepcijomis. Kaip teigia Emmanuel Gaillard, filosofinės arbitražo koncepcijos iš esmės padiktuoja atsakymą į ginčytiną klausimą – ar teismo sprendimas, panaikinant arbitražo sprendimą valstybėje, kurioje jis buvo priimtas, savaime reiškia, kad tokių pat pasekmių šis arbitražo sprendimas susilauks ir valstybės, kurioje sprendžiamas jo vykdymo klausimas, teisinėje sistemoje¹³⁷. Skirtingų koncepcijų atsiradimą lėmė ne visai aiškios Niujorko konvencijos normų formuluotės¹³⁸, kurias aiškinant susiformavo dvi gana kardinaliai priešingos teorijos – lokalizacijos bei

---

¹³⁶ VAN DEN BERG, J.A. *The New York Arbitration Convention of 1958, Towards A Uniform Judicial Interpretation* (First edition), 1981, p. 349; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 325.

¹³⁷ GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 145.

¹³⁸ Žr. 2.2.1 bei 2.2.2 magistro darbo poskyrius.

delokalizacijos¹³⁹, kurias galima transformuoti į du požiūrius – teritorinį ir tarptautinį (transnacionalinį). Teigiama, kad būtent tokį pasiskirstymą lėmė skirtingi požiūriai į arbitražą bei jo vietos įtaką arbitražo sprendimo legitimumui¹⁴⁰.

2.3.1. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės teritoriniu požiūriu

Francis A. Mann nuomone, kiekvienas arbitražas yra nacionalinis arbitražas, kuris priklauso tam tikrai nacionalinei teisės sistemai, kitaip tariant, jam būtinai taikoma tam tikros valstybės teisė¹⁴¹. Toks arbitražo apibūdinimas tarsi inkorporuoja arbitražo procesą į konkrečios valstybės, kurią šalys pasirenka įgyvendindamos savo autonomiją, nacionalinę teisinę sistemą, taip pabrėžiant *lex loci arbitri* vaidmenį¹⁴². Suteikiant arbitražo vietos teismams tokią viršenybę, anot šio teritorinio požiūrio šalininkų, arbitražo vietos teismams panaikinus arbitražo sprendimą jis netenka galios, taigi arbitražo sprendimas negali būti pripažįstamas ir vykdomas kitų valstybių teismų.

Vienas žymiausių šios teorijos šalininkų yra laikomas Albert Jan van den Berg, kuris gana kategoriškai teigia, kad bendra taisyklė yra ta, jog panaikintas arbitražo sprendimas negali būti pripažintas kitoje valstybėje. Apibendrintai, tokia argumentacija kildinama iš pačios Niujorko konvencijos bei požiūrio, kad panaikintas arbitražo sprendimas netenka teisinės galios arbitražo vietoje, o tokio neegzistuojančio arbitražo sprendimo vėlesnis pripažinimas yra ne tik neįmanomas, bet ir prieštarautų valstybės, kurioje gali būti bandoma

---

¹³⁹ Abstrahuotai esminius šių doktrinų skirtumus įvardina Eglė Zemlytė straipsnyje ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, kuriame nurodo, kad šalims sudarius arbitražinį susitarimą dėl arbitražo konkrečioje valstybėje, lokalizacijos teorija tai aiškina kaip šalių susitarimą paklusti arbitražo vietos teisei, o delokalizacijos teoriją tokį susitarimą aiškina kaip susitarimą nenagrinėti kilusio ar ateityje kiliančio ginčo tos valstybės nacionaliniuose teismuose.

¹⁴⁰ ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015, p. 79; PAULSSON, J. *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*. The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 32, No. 1, 1983, p. 53-61; PETROCHILLOS, C., G. *Enforcing Awards Annulled in their State of Origin under the New York Convention*. International and Comparative Law Quarterly, 48(4), 1999, p. 857; GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 145-146; MCCLURE, M. *Enforcement of Arbitral Awards that have been Set Aside at the Seat: The Consistently Inconsistent Approach across Europe*. Kluwer arbitration blog, 2012 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2012/06/26/enforcement-of-arbitral-awards-that-have-been-set-aside-at-the-seat-the-consistently-inconsistent-approach-across-europe/?_ga=2.178516647.2031189513.1586530762-128852814.1577049148>.

¹⁴¹ FRANCIS, A., MANN. *The UNCITRAL Model Law – Lex Facit Arbitrum*. Arbitration International, Volume 2, Issue 3, 1986, p. 244-245.

¹⁴² GAILLARD, E. *The Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin*. ICSID Review - Foreign Investment Law Journal, Volume 14, Issue 1, Spring 1999, p. 17.

tokį arbitražo sprendimą pripažinti, viešajai tvarkai¹⁴³. Analogišką nuomonę yra išreiškę ir kiti arbitražo teisės tyrinėtojai (Georgios C. Petrochilos, Pieter Sanders, William W. Park). Aptariamoms koncepcijoms šalininkai savo nuomonę grindžia ir kitais argumentais:

visų pirma, kaip ir jau buvo minėta, teritorinio požiūrio šalininkai laikosi pamatinės koncepcijos, kad panaikintas arbitražo sprendimas nustoja galioti, todėl paprasčiausiai nėra ką pripažinti kitoje valstybėje – „iš nieko niekas neatsiranda“ (lot. *ex nihilo nil fit*)¹⁴⁴. Pavyzdžiui byloje *PT First Media TBK v Astro Nusantara International BV ir kiti*, Singapūro Apeliacinis teismas patvirtino, kad Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto formuluotė suponuoja, jog panaikinto arbitražo sprendimo pasekmės turi *erga omnes* poveikį, o tai leidžia priėti išvadą, kad tiesiog nebelieka jokio arbitražo sprendimo, kurį galima būtų vykdyti¹⁴⁵;

antra, anot „teritorialistų“, Niujorko konvencijos rengėjai pagrindinį galimą sprendimo peržiūrėjimą numatė įmanomą tik arbitražo vietos valstybėje, taip siekdami sumažinti teismų intervenciją arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo valstybėje¹⁴⁶. Priskyrusi jurisdikciją valstybei, kurioje yra arbitražo vieta, arba valstybei, kurios įstatymus šalis pasirinko arbitražo procesui reglamentuoti, Konvencija neriboja joje vykdomo arbitražo sprendimo peržiūrėjimo apimties, nes kaip ir minėta anksčiau, arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai yra nacionalinės teisės reguliavimo dalykas. Kita vertus, Konvencija nustato maksimalią arbitražo sprendimo peržiūrėjimo apimtį priimančioje šalyje¹⁴⁷. Atsižvelgiant į tai, „teritorialistai“ mano, kad šio peržiūrėjimo mechanizmo struktūra leidžia tvirtinti (kaip ir numatyta Niujorko konvencijos VI straipsnyje), jog teismas, kuriame šalis siekia arbitražo sprendimo, dėl kurio panaikinimo yra sprendžiama arbitražo vietoje, pripažinimo, turėtų atidėti sprendimo priėmimą iki tol, kol nebus išnagrinėtas arbitražo sprendimo panaikinimo klausimas jo kilmės šalyje¹⁴⁸. Vadinasi,

---

¹⁴³ VAN DEN BERG, J.A. *Enforcement of Annulled Awards? The ICC International Court Arbitration Bulletin*, Vol. 9, n° 2, 1998 (15-21), p. 15-16; VAN DEN BERG, J.A. *When Is an Arbitral Award Nondomestic Under the New York Convention of 1958?* 6 Pace L. Rev. 25 (1985), p. 28; SANDERS, P. *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Netherlands International Law Review, 1955, p. 109-110.

¹⁴⁴ Tokia frazė buvo panaudota VAN DEN BERG, J.A. *Enforcement of Annulled Awards? The ICC International Court of Arbitration Bulletin*, Vol. 9, n° 2, 1998 (15-21), p. 15-17.

¹⁴⁵ Singapore Court of Appeal. 2013 m. spalio 31 d. sprendime *PT First Media TBK v. Astro Nusantara International BV*, para 77 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/docs/clout/SGP/SGP_311013_FT_1.pdf>.

¹⁴⁶ KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 327.

¹⁴⁷ GAILLARD, E., SAVAGE, J., FOUCHARD, E. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 1999, p. 979.

¹⁴⁸ Visgi Niujorko konvencijos formuluotė nurodo, jog teismas „gali, jeigu pripažins esant tikslinga“ atidėti pripažinimo klausimą, jeigu kompetentingai valdžios institucijai pateiktas prašymas panaikinti arbitražo sprendimą.

arbitražo sprendimą vykdančias teismas yra absoliučiai ribojamas arbitražo vietos teismo, kurio sprendimas turi esminę įtaką tolesniam arbitražo sprendimo galiojimui. Šis požiūris yra kritikuojamas kitų mokslininkų, teigiant, kad toks traktavimas kenkia arbitražui kaip veiksmingam tarptautiniam ginčų sprendimo mechanizmui, nes arbitražo sprendimą pripažįstantis ir vykdančias teismas privalėtų atsisakyti vykdymo, net ir tuo atveju, kai kilmės valstybės teismas panaikino arbitražo sprendimą vietos, o ne tarptautiniu lygmeniu pripažintais arbitražo sprendimų panaikinimo pagrindais. Tokią situaciją galėtų iliustruoti Jan Paulsson iškeltas klausimas, kodėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą sprendžiantis teismas turėtų kreipti dėmesį į teismo sprendimą, kuriuo buvo panaikintas arbitražo sprendimas dėl arbitražo vietos teisėje numatyto neįprasto reikalavimo, leidžiančio teisminio peržiūrėjimo metu iš naujo vertinti bylos esmę arba dėl tarptautiniu mastu nepriimtinos nuostatos, kad ir pavyzdžiui tokios, jog visi arbitrai turėtų išpažinti tam tikrą religiją arba būtų tik vyrai¹⁴⁹;

trečia, arbitražo sprendimo vietos šalies įstatymai yra pagrindinis šio teisinės galios ir pasekmių šaltinis. Pagal šią sampratą, tarptautinis arbitražas priskiriamas arbitražo vietos teisinei sistemai, o arbitras laikomas arbitražo vietos teisinės sistemos institucija *inter alia* sulyginamas su nacionalinio teismo teisėju¹⁵⁰. Atitinkamai arbitražo vietos teismams panaikinus arbitražo sprendimą, jis netenka galios ne tik išimtinai valstybėje, kurioje vyko arbitražo procesas, bet kartu ir visose kitose šalyse¹⁵¹. Toks argumentas vėlgi sulaukė kritikos: globaliame pasaulyje, kuriame arbitražo susitarimo šalys yra iš skirtingų šalių ir susitaria dėl arbitražo vietos, idėja, kad arbitražo vietos teismai turi galią panaikinti sprendimą (ir kad toks panaikinimas turi tarptautinį poveikį) yra pasenęs¹⁵². Arbitras tarptautiniame arbitraže taip pat negali būti laikomas valstybės galios išraiškos priemone, nes jo paskyrimas yra šalių susitarimo rezultatas. Kitaip tariant, šalys nepasirinko konkretaus teismo jurisdikcijos, nusprenddami ginčą spręsti arbitraže, todėl arbitražo vietos teismo galia neturėtų būti suabsoliutinama;

---

¹⁴⁹ PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*. Asia Pacific Law Review, 6:2, 1-28, 1998, p. 2.

¹⁵⁰ Tai objektyvusis lokalizacijos požiūrio aspektas. Plačiau: GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 22-26.

¹⁵¹ VAN DEN BERG, J.A. *Enforcement of Annulled Awards? The ICC International Court of Arbitration Bulletin*, Vol. 9, n° 2, 1998 (15-21), p. 15-17; REISMAN, M., W. *Systems of control in international adjudication and arbitration: breakdown and repair*. Duke university press, 1992, p. 138.

¹⁵² KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 327; PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*, Asia Pacific Law Review Volume 6, 1998 - Issue 2, p. 11-13. Plačiau apie arbitražo vietą ir jos reikšmę arbitražo sprendimo panaikinimo kontekste žiūrėti šio magistro darbo 1.3 dalį.

ketvirta, šalys susitarė arbitražinį ginčą spręsti konkrečioje jurisdikcijoje vedini tam tikrų motyvų. Tokiu susitarimu jie sutarė sąmoningai paklusti atitinkamos jurisdikcijos arbitražo proceso įstatymams, įskaitant juose numatytus arbitražo sprendimų kontrolės mechanizmus¹⁵³ *inter alia* ir arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus. Tačiau teritorinio požiūrio kritikai pastebėjo, kad, visų pirma, nesant šalių susitarimo dėl arbitražo vietos, įprastai ši klausimą spręst arbitražo institucija ar arbitrai¹⁵⁴. Dėl šios priežasties būtų neteisinga teigti, kad šalys, susitardamos dėl arbitražo turėjo kokių nors lūkesčių dėl taikytinų arbitražo sprendimų panaikinimo pagrindų, todėl šalys neturėtų būti saistomos tos jurisdikcijos nacionalinių teismų, nes pasirinkdamos arbitražą iš esmės išreiškė valią ginčo nenagrinėti valstybiniuose teismuose¹⁵⁵;

penkta, teritorinio požiūrio šalininkai tvirtina, kad arbitražo sprendimą panaikinantis teismo sprendimas turi būti gerbiamas. Be kita ko, jei panaikintas arbitražo sprendimas būtų laikomas absoliučiai netekusiu galios, tai būtų prevencinė priemonė arbitražo šaliai, kuriai nenaudingas sprendimo panaikinimas, „keliauti“ per jurisdikcijas visame pasaulyje, bandant rasti teismą, kuris panaikintą arbitražo sprendimą galiausiai pripažintų. Tokiu atveju nebūtų išlaikomas arbitražo vientisumas ir nuoseklumas besiformuojančios praktikos prasme¹⁵⁶. Vėlgį toks požiūris sulaukė nemažai kritikos. Vienas iš oponuojančių argumentų yra tai, kad kiekviena jurisdikcija turi teisę nustatyti lokalų reglamentavimą dėl arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindų, kad jos atitiktų kiekvienos valstybės poreikį ir šios taisyklės nebūtinai turi tarptautinį poveikį. Taip pat manytina, kad susirūpinimas dėl besiformuojančios nenuoseklios praktikos yra labiau teorinis nei realus, nes, kaip pastebi Jan Paulsson, jei yra svarus pagrindas panaikinti arbitražo sprendimą jo vietos valstybėje, tai, tikėtina, kad jis nebus pripažintas ir vadovaujantis kitos valstybės pripažinimo ir vykdymo kriterijais¹⁵⁷.

Autorės nuomone, teritorinio požiūrio atžvilgiu išreikšta kritika yra pagrįsta. Tačiau egzistuoja gana nemažai jurisdikcijų, kurios į savo teisinę sistemą vienu ar kitu būdu

---

¹⁵³ Subjektyvusis lokalizacijos teorijos požiūris. Plačiau: GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 26-29.

¹⁵⁴ KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 328.

¹⁵⁵ Toks teiginys išplaukia iš anksčiau lakoniškai apibrėžtos delokalizacijos doktrinos. GAILLARD, E. *The Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin*. ICSID Review - Foreign Investment Law Journal, Volume 14, Issue 1, Spring 1999, p. 43.

¹⁵⁶ VAN DEN BERG, J.A. *Enforcement of Annulled Awards? The ICC International Court of Arbitration Bulletin*, Vol. 9, n° 2, 1998 (15-21), p. 15-17; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 327.

¹⁵⁷ L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984, p. 24.

(arbitražo procesą reglamentuojančiais teisės aktais ar suformuota teismų praktika) inkorporavo teritoriniu požiūriu pagrįstą panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo koncepciją.

2.3.1.1. Teritorinio požiūrio įgyvendinimas jurisdikcijose

Vokietija. Jurisdikcija, atspindinčia teritorinį požiūrį galėtų būti laikoma Vokietija. Ir nors Vokietijos teismams nėra daug kartų tekę spręsti klausimą¹⁵⁸ dėl arbitražo vietoje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo, visgi identifikuoti esamą požiūrį galima tiek iš arbitražo procesą reglamentuojančių normų, tiek iš jau susiformavusios teismų praktikos. Vokietijoje arbitražo sprendimas nelaikomas atskirtu nuo šalies, kurioje jis buvo priimtas, teisinio režimo¹⁵⁹. Iš esmės teismai, atsisakydami pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą Vokietijoje remiasi Vokietijos proceso kodekso 1061 straipsniu¹⁶⁰. Tokią išvadą patvirtina ir teismų praktika¹⁶¹.

Vienoje byloje tarp X (Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) bendrovės) ir Y (Baltarusijos valstybei priklausančios įmonės)¹⁶², šalys buvo sudariusios sutartį, kurioje buvo arbitražinė išlyga bei kilus ginčui, JAV bendrovė iniciavo arbitražo procesą Tarptautiniame Arbitražo Tisme prie Baltarusijos prekybos ir pramonės rūmų (ang. *International Arbitration Court at the Belarusian Chamber of Commerce and Industry (IAC at BelCCI)*). Vėliau JAV bendrovė, kurios naudai buvo priimtas arbitražo sprendimas kreipėsi į Vokietijos teismus dėl šio sprendimo vykdymo. Tuo tarpu pralaimėjusi šalis, t.y. Baltarusijos valstybei priklausanti įmonė kreipėsi į Baltarusijos teismus (kaip į arbitražo vietą) su prašymu panaikinti arbitražo sprendimą. Baltarusijos Aukščiausias teismas panaikino arbitražo sprendimą dėl arbitražo proceso normų pažeidimų, susijusių su

---

¹⁵⁸ Apskritai, kaip autorės minėta anksčiau, arbitražo sprendimų panaikinimas nėra dažnas atvejis arbitražo bendruomenėje, o panaikintų arbitražo sprendimų pripažinimas kitoje valstybėje laikomas dar retesniu reiškiniu.

¹⁵⁹ KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 329-330.

¹⁶⁰ Vokietijos civilinio proceso kodekso 1062 straipsnio 2 dalis numato, kad jei arbitražo sprendimą atsisakoma paskelbti vykdytinu, teismas priima sprendimą, kad arbitražo sprendimas negali būti pripažįstamas Vokietijoje. To paties straipsnio 3 dalis numato, kad jei arbitražo sprendimas yra panaikintas užsienyje paskelbus jį vykdytinu [Vokietijoje], gali būti pateiktas prašymas panaikinti prieš tai paskelbtą arbitražo sprendimo nutarimą pripažinti jį vykdytinu.

¹⁶¹ Vokietijos civilinio proceso kodeksas: [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html>.

¹⁶² Oberlandesgericht, Dresden. 2007 m. sausio 31 d. sprendime *Supplier v. State enterprise* (sprendimas nuasmenintas) iš VAN DEN BERG, A. *Yearbook Commercial Arbitration Volume XXXIII - 2008*, Kluwer Law International, p. 510-516.

arbitražo sprendimo priėmimu¹⁶³. Dresdeno apeliacinis teismas, į kurį buvo kreiptasi dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo, remdamasis minėta Vokietijos civilinio proceso kodekso 1061 straipsnio 2 dalies nuostata nusprendė, kad toks sprendimas negali būti pripažįstamas Vokietijoje. Be kita ko, buvo atmesti šalies argumentai, kad Baltarusijos sprendimas turėtų būti peržiūrimas. Teismas nurodė, kad šalies argumentai, jog Baltarusijos Aukščiausio teismo sprendimas gali būti neteisėtas, nes šalyje vyrauja diktatūra, yra atmestinas, kadangi sprendimai priimti diktatoriškoje valstybėje irgi gali būti teisėti. Analogiškas Vokietijos teismų požiūris atsispindi ir kitose jų sprendimuose¹⁶⁴.

Pažymėtina ir tai, kad Vokietijos teismai gali peržiūrėti ir pakeisti sprendimą dėl pripažinimo ir vykdymo, atsižvelgiant į pokyčius, susijusius su arbitražo sprendimo statusu toje šalyje, kurioje jis buvo priimtas (Vokietijos civilinio proceso kodekso 1061 straipsnio 3 dalis). Vienoje byloje Rostoko apeliacinis teismas atsisakė vykdyti arbitražo sprendimą dėl to, kad šis buvo panaikintas Rusijos teismų. Kiek vėliau Rusijos Federacijos Aukščiausiasis Teismas priėmė galutinį sprendimą, kuriuo arbitražo sprendimas buvo paliktas galioti. Dėl šios priežasties Vokietijos Federalinis Aukščiausiasis teismas vėliau panaikino ankstesnį Rostoko teismo sprendimą ir nusprendė, kad sprendimas turėtų būti paskelbtas vykdytinu, nes Rusijos teismai nutarė, kad arbitražo sprendimas yra galiojantis¹⁶⁵.

Italija. Pagal Italijos civilinio proceso kodekso 840 straipsnio 3 dalį, sprendimo panaikinimas arbitražo vietoje sukuria privalomą, o ne diskrecinį pagrindą atsisakyti vykdyti sprendimą¹⁶⁶. Tačiau kol kas nėra prieinamų viešai skelbiamų precedentų, kurių pagrindu būtų galima įvertinti Italijos teismų poziciją panaikintų arbitražo sprendimų pripažinimo klausimu¹⁶⁷.

---

¹⁶³ Sprendimas buvo panaikintas tokiais pagrindais: a) kad arbitražo susitarimas negaliojo, nes JAV tiekėjo buveinė Minske nebuvo įregistruota, todėl jis neturėjo teismo ir; b) kad arbitražo teismas pažeidė IAC taisykles (numatančias, kad tas pats teismas, nagrinėjantis bylą ir priima sprendimą), nes trečiasis arbitras nepasirašė sprendimo dėl atostogų, o jis nesutiko su kitais arbitrais ir nedalyvavo sprendimų priėmimo etape.

¹⁶⁴ WEINACHT, F. *Enforcement of Annulled Foreign Arbitral Awards in Germany*, Journal of International Arbitration Vol. 19 No. 4, 2002, p. 322-326; MARSDEN, O., JONES, A. *Awards set aside at the seat of the arbitration: is enforcement still possible? 2017*, p. 3 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-5992365?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1/](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-5992365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1/)>.

¹⁶⁵ Federal Court of Justice. *2001 m. vasario 22 d. sprendime Nr. III ZB 71/99* (sprendimas nueasmenintas). Iš WEINACHT, F. *Enforcement of Annulled Foreign Arbitral Awards in Germany*, Journal of International Arbitration Vol. 19 No. 4, 2002, p.329-355.

¹⁶⁶ Italijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.jus.uio.no/lm/italy.arbitration/doc.html>>.

¹⁶⁷ Challenging and Enforcing Arbitration Awards 2019, Italy. Prieinamas: <https://globalarbitrationreview.com/jurisdiction/1005944/italy#answer18>; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 329.

Nyderlandai. Panašų poveikį turinti nuostata, kaip ir Italijos civilinio proceso kodekse, numatyta Nyderlandų civilinio proceso kodekso 1076 straipsnio 1 dalies e punkte¹⁶⁸. Taigi, bendra taisyklė yra ta, jog Nyderlandų teismai paprastai turėtų atsisakyti vykdyti sprendimą, kuris yra panaikintas arbitražo vietoje. Teismų sprendimuose randama pozicija, iš kurios galima spręsti, jog atsisakyti pripažinti teismų sprendimus, panaikinančius arbitražo sprendimus, galima tik esant išskirtinėms aplinkybėms, kai tokių sprendimų akceptavimas prieštarautų Nyderlandų viešajai tvarkai, pavyzdžiui, dėl to, kad procese, kuriame buvo sprendžiamas arbitražo sprendimo panaikinimo klausimas buvo nesilaikoma tinkamo proceso principų¹⁶⁹.

Tačiau iš Amsterdamo apeliacinio teismo išspręstos bylos *Yukos Capital v. Rosneft*¹⁷⁰, kurioje buvo remiamasi „išskirtinių aplinkybių“ argumentu, galima spręsti, kad Nyderlandų teismai atsisako griežto teritorinio požiūrio taikymo Ginčas kilo dėl keturių paskolų sutarčių, kurios iš pradžių buvo sudarytos tarp „Yukos Capital“ ir kitos „Yukos“ grupės bendrovės. Vėliau dalį šios bendrovės įsigijo Rusijos vyriausybei priklausanti ir jos kontroliuojama įmonė „Rosneft“. Ginčas buvo perduotas arbitražui ir sprendimas buvo priimtas „Yukos Capital“ naudai. „Rosneft“ pateikė prašymą panaikinti arbitražo sprendimus tvirtindama, kad paskolos sutartys yra neteisėto plano išvengti mokesčių dalis. Rusijos teismai patenkino „Rosneft“ prašymą ir arbitražo sprendimus panaikino. Neatsižvelgiant į tai, „Yukos Capital“ kreipėsi į Nyderlandų teismus dėl šių arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Amsterdamo apeliacinis teismas pareiškė, jog vykdydamas užsienio teismo sprendimą, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas, privalo įvertinti, ar pats sprendimas atitinka tarptautinės privatinės teisės reikalavimus¹⁷¹, susijusius su arbitražo sprendimų pripažinimu ir vykdymu Nyderlanduose. Amsterdamo apeliacinis teismas nusprendė, kad Rusijos teismų sprendimas, kuriuo panaikinti arbitražo sprendimai „labai tikėtina“ buvo „teisingumo, kuris turėtų būti kvalifikuojamas kaip šališkas ir priklausomas, vykdymo rezultatas“ ir todėl negali būti pripažįstamas Nyderlandų

---

¹⁶⁸ Nyderlandų civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.nai-nl.org/downloads/Text%20Dutch%20Code%20Civil%20Procedure.pdf>>.

¹⁶⁹ District Court of Amsterdam. 2011 m. lapkričio 17 d. sprendime *Nikolai Viktorovich Maximov v. OJSC Novolipetsky Metallurgichesky Kombinat* iš VAN DEN BERG, A. J *Yearbook Commercial Arbitration Volume XXXVI 2011*, Kluwer Law International, 2012, p. 274-276.

¹⁷⁰ Amsterdam Court of Appeal. 2009 m. spalio 28 d. sprendime *Yukos Capital S.A.R.L. v. OJSC Rosneft Oil Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://arbitrationlaw.com/library/decision-amsterdam-court-appeal-rendered-april-28-2009-case-no-20000526901-%E2%80%9Cyukos-capital>>.

¹⁷¹ Plačiau dėl teismo sprendimų, panaikinančių arbitražo sprendimus kaip užsienio teismų sprendimų pripažinimo objekto žiūrėti magistro darbo 3 dalį.

teismų¹⁷². Taigi, Nyderlandų teismai išaiškino, kad tam tikrais atvejais, esant išskirtinėms aplinkybėms, panaikinti arbitražo sprendimai visgi gali būti pripažinti, jei toks nepripažinimas prieštarautų Nyderlandų viešajai tvarkai.

Šveicarija. Šveicarijos teisė nenumato teismų diskrecijos ribų, tačiau vadovaujasi Niujorko konvencijos nuostatomis (Tarptautinės privatinės teisės federalinio įstatymo 194 straipsnis)¹⁷³ Šveicarijos teismai laikosi nuomonės, kad remiantis Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktu, sprendimas, kuris buvo panaikintas arbitražo vietoje, paprastai nebus pripažintas ir vykdomas Šveicarijoje¹⁷⁴.

2.3.2. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės transnacionaliniu požiūriu

Transnacionalinis požiūris pagrįstas delokalizuo to arbitražo koncepcija: tarptautinis arbitražo sprendimas yra tarptautinis sprendimas ir jo pripažinimas bei vykdymas turėtų būti sprendžiami pagal taisykles, galiojančias valstybėje, kurioje siekiama vykdymo. Transnacionalinė samprata atmeta „teritorialistų“ aksiomą, kad „iš nieko niekas neatsiranda“ (lot. *ex nihilo nihil fit*) ir teigia priešingai – arbitražo sprendimas, panaikintas arbitražo vietoje, nenustoją galioti ir gali būti toliau vykdomas¹⁷⁵.

Profesorius Julian D.M. Lew apibūdina šiuolaikinį tarptautinį arbitražą kaip „*sui juris* arba autonominį ginčų sprendimo procesą, kurį pirmiausia reglamentuoja ne nacionalinės taisyklės, o pripažintos tarptautinės komercinės teisės taisyklės bei praktika“, teigdamas, kad tokiam autonominiam arbitražui pagrindą padėjo pati Niujorko konvencija. Šio mokslininko nuomone, Niujorko konvencija Susitariančioms valstybėms suteikia diskreciją nuspręsti, ar arbitražo sprendimas, kuris yra panaikintas arbitražo vietoje, gali

---

¹⁷² MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. Kluwer Law International, 2017, p. 376; Royal Courts of Justice Strand, London. 2012 m. birželio 27 d. sprendime *Yukos Capital S.A.R.L. v. OJSC Rosneft Oil Company* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://cisarbitration.com/wp-content/uploads/2013/07/Yukos-Capital-SARL-v-OJSC-Rosneft-Oil-Company-Court-of-Appeal.pdf>>; PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international 2016, p. 210.

¹⁷³ Šveicarijos Tarptautinės privatinės teisės federalinis įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.unine.ch/files/live/sites/florence.guillaume/files/shared/publications/pil_act_1987_as_from_1_1_2017.pdf>.

¹⁷⁴ Tribunal Fédéral de Switzerland. 2003 m. gruodžio 3 d. sprendime Nr. 4P.173/2003/ech. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=567>.

¹⁷⁵ LEE, A., SIPPE, H. *To Enforce or Not to Enforce: That is the Question: Arbitral Awards Set Aside at Their Seat*. Yearbook of Arbitration: Arbitral Awards and Remedies, Vol. VIII, 2016, p. 139.

būti pripažįstamas ir vykdomas, ar ne¹⁷⁶. Transnacionalinis požiūris gali būti dvejopas – viena vertus, teismo sprendimo teisėtumo šaltinis yra ne vienos konkrečios jurisdikcijos (t.y. ne arbitražo vietos) teisės sistema, o visų valstybių, kuriose arbitražo sprendimas gali būti pripažintas, jeigu tenkinamos tokio pripažinimo sąlygos, teisės sistemos¹⁷⁷, todėl kiekviena valstybė turi teisę individualiai spręsti dėl arbitražo sprendimo likimo. Kita vertus, arbitražo sprendimo teisinė galia yra kildinama iš vienos nacionalinės teisinės sistemos ribas peržengiančios teisinės sistemos (transnacionalinės teisės sistemos), todėl nepriskiriama konkrečios valstybės ar valstybių teisei sistemai, dėl to arbitražo vietos valstybė nelemia arbitražo sprendimo teisinės galios. Turbūt žymiausias šio požiūrio šalininkas – arbitražo teisės mokslininkas ir praktikas Emmanuel Gaillard. Atsižvelgiant į tai, kad aptariama koncepcija yra tiesiogiai oponuojanti anksčiau aptartai teritorinio požiūrio koncepcijai, daugelis argumentų, kuriais remiantis yra grindžiami kertiniai šio transnacionalinio požiūrio postulatai jau buvo išdėstyti¹⁷⁸, tačiau yra ir kitų šią teoriją palaikančių argumentų:

pirma, delokalizacijos teorijos šalininkai, savo poziciją grindžia jau anksčiau aptarta lingvistine Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto bei VII straipsnio teksto analize, kuri suteikia diskreciją arbitražo sprendimo vykdymo klausimą sprendžiančiam teismui pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą arba šio atsisakyti, tačiau teismas to daryti neprivalo¹⁷⁹. Tokios Niujorko konvencijos dualistinės nuostatos, neva neturėtų jokios prasmės, jeigu teismai, sprendžiantys dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo, būtų įpareigoti atsisakyti pripažinti panaikintus arbitražo sprendimus. Tačiau teritorinio požiūrio pasekėjai (pvz. Albert Jan van den Berg) palaiko priešingą poziciją, argumentuodami tuo, kad panaikintas arbitražo sprendimas nustoja apskritai egzistuoti. Paradoksalu, tačiau Albert Jan van den Berg tuo pat metu pripažino, kad visi Konvencijos V straipsnyje numatyti pagrindai (jų vertinimas) priklauso nuo arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą sprendžiančių teismų diskrecijos ir kad jie neprivalo atsisakyti vykdyti arbitražo sprendimą, jei mano, kad vykdymas bus tinkamas¹⁸⁰;

---

¹⁷⁶ JULIAN, D., M. *Achieving the Dream: Autonomous Arbitration*. *Arbitration International* 179, 2006, p. 181.

¹⁷⁷ GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010, p. 33.

¹⁷⁸ Žiūrėti magistro darbo 2.3.1 skyrių.

¹⁷⁹ LEE, A., SIPPE, H. *To Enforce or Not to Enforce: That is the Question: Arbitral Awards Set Aside at Their Seat*. *Yearbook of Arbitration: Arbitral Awards and Remedies*, Vol. VIII, 2016, p. 140-141.

¹⁸⁰ Tiksliai citata: “It is to be noted that the opening lines of both the first and the second paragraph of Article V employ a permissive rather than mandatory language: enforcement “may be refused” iš VAN DEN BERG, J.A. *The New York Arbitration Convention of 1958, Towards A Uniform Judicial Interpretation* (First edition), 1981, p. 265; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign*

antra, delokalizacijos požiūrio pasekėjai taip pat dažnai remiasi „palankesnio nacionalinio režimo“ nuostata, esančia Niujorko konvencijos VII straipsnio 1 dalyje, kurią traktuoja kaip suteikiančią teisę sprendimo vykdymo klausimą sprendžiančiam teismui pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą¹⁸¹. Vėlgi tokia argumentacija grindžiama remiantis kiek anksčiau aptarta¹⁸² Europos konvencijos IX straipsnio 1 dalimi, pagal kurią, faktas, kad arbitražo sprendimas buvo panaikintas jo kilmės valstybėje, gali pateisinti atsisakymą pripažinti ir vykdyti tokį sprendimą kitur tik jei panaikinimo priežastys yra tos, kurias pripažįsta pati Europos konvencija (kurios sutampa su Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalyje nurodytais pagrindais, išskyrus V straipsnio 1 dalies e punktą)¹⁸³;

trečia, be kita ko, pagal transnacionalinį požiūrį pripažįstama, jog nors pasirinkta arbitražo vieta turi svarbią reikšmę, vis dėlto arbitražo vietos pasirinkimas dažnai grindžiamas paprasčiausiu patogumo kriterijumi. Šalys susitaria, įgyvendindamos savo autonomiją, kilus ginčui kreiptis į arbitražo instituciją ar arbitrus, kaip sulygta jų arbitražinėje išlygoje¹⁸⁴. Jeigu arbitražo vietos teismams būtų suteikiamas galutinis žodis dėl arbitražo sprendimo vykdymo kitose šalyse, tai galimai paneigtų šalių autonomijos principą. Tuo tarpu visuotinai pripažinta, kad autonomijos principas yra kertinis arbitražo principas. Tačiau šis argumentas taip pat yra kritikuojamas oponuojančios nuomonės: įgyvendindamos savo autonomiją, šalys nusprendžia ne tik perduoti savo ginčą tam tikrai jurisdikcijai, bet ir perduoti jį pasirinktos arbitražo vietos teismams. Taigi, nepaisymas arbitražo vietos teismo sprendimo panaikinti arbitražo sprendimą, prieštarauja šalių autonomijos viršenybei¹⁸⁵.

Apibendrinant, autorės nuomone, transnacionalinis požiūris panaikintų arbitražo sprendimų panaikinimo kontekste vertintinas palankiau, lyginant su teritoriniu, kuris gana formaliai bei konservatyviai palaiko griežtą poziciją, jog panaikintas arbitražo sprendimas nustoja egzistuoti. Vis dėlto, šis delokalizacijos koncepcijos šalininkų siūlomas požiūris irgi nėra tobulas, nes pilnai neužtikrina sėkmingo Niujorko konvencijos tikslų įgyvendinimo. Siekiant pateikti pagrįstą kritiką abiejų požiūrių atžvilgiu, toliau bus

---

Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention. Kluwer Law International 2010, p. 332.

¹⁸¹ Išsamesnė Niujorko konvencijos VII straipsnyje numatytos palankesnio nacionalinio režimo taisyklės žiūrėti magistro darbo 2.2 dalį.

¹⁸² Plačiau dėl Europos konvencijoje žiūrėti magistro darbo 1.4.1 skyrių.

¹⁸³ GAILLARD, E. *The Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin*. ICSID Review - Foreign Investment Law Journal, Volume 14, Issue 1, Spring 1999, p 35-38; 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. Valstybės žinios, 1995, Nr. 10-208.

¹⁸⁴ LEE, A., SIPPE, H. *To Enforce or Not to Enforce: That is the Question: Arbitral Awards Set Aside at Their Seat*. Yearbook of Arbitration: Arbitral Awards and Remedies, Vol. VIII, 2016, p. 139-140.

¹⁸⁵ THADIKKARAN, M. *Enforcement of Annulled Arbitral Awards: What Is and What Ought to Be?* *Journal of International Arbitration* 31, no. 5, 2014, p. 595-596.

nagrinėjami atitinkami teismų sprendimai bei jurisdikcijų, pripažįstančių delokalizacijos požiūrį, reglamentavimas.

2.3.2.1. Transnacionalinio požiūrio įgyvendinimas jurisdikcijose

Prancūzija. Iki šiol vienintelė jurisdikcija aiškiai apibrėžusi, kad arbitražo sprendimai panaikinti arbitražo vietoje vis dar gali pripažinti ir vykdytini, yra Prancūzija. Vienintelės penkios priežastys, dėl kurių Prancūzijoje gali būti atsisakyta pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą yra numatytos Prancūzijos civilinio proceso kodekso 1520 straipsnyje. Tačiau tarp jų arbitražo sprendimo panaikinimo, kaip pagrindo atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, nėra¹⁸⁶.

Byloje *Pabalk Ticaret Ltd. Sirketi prieš Norsolor S.A.*, kuri buvo pirmoji byla, kai Prancūzijos teismai sprendė, ar panaikintas (iš dalies) arbitražo sprendimas gali būti pripažintas ir vykdomas, Prancūzijos Kasacinis Teismas (*pranc. La Cour de cassation*) konstatavo, kad panaikinti arbitražo sprendimai yra vykdytini. Byloje ginčas kilo dėl Prancūzijos įmonės „Norsolor“ ir Turkijos bendrovės „Pabalk“ komercinio atstovavimo sutarties nutraukimo. Arbitražo vieta buvo Viena ir buvo taikomos Tarptautinių prekybos rūmų (angl. *International Chamber of Commerce (ICC)*) taisyklės. Arbitražo sprendimas buvo priimtas „Pabalk“ naudai, kuri vėliau siekė, kad sprendimas būtų vykdomas Prancūzijoje, kur prieš tai jis buvo pripažintas. Tačiau, kai Vienos apeliacinis teismas iš dalies panaikino arbitražo sprendimą (nusprendęs, kad arbitrai viršijo savo galias, priimdami sprendimą remiantis tarptautinėmis taisyklėmis), Paryžiaus apeliacinis teismas panaikino sprendimą dėl arbitražo sprendimo pripažinimo, konstatavęs, kad pagal Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą, jis negalėjo pripažinti ir įvykdyti panaikinto arbitražo sprendimo. Kertiniu aspektu šioje byloje tapo Prancūzijos Kasacinio Teismo sprendimas, kuriuo buvo panaikintas Paryžiaus apeliacinio teismo sprendimas. Kasacinis Teismas nusprendė, kad pagal Niujorko konvencijos VII straipsnį (anksčiau aptartą palankesnio nacionalinio režimo nuostatą) sprendimo vykdymo klausimą sprendžiantys Prancūzijos teismai turėjo pareigą išsiaiškinti, ar Prancūzijos įstatymai leidžia vykdyti tokį

---

¹⁸⁶ Prancūzijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://www.iaiparis.com/pdf/FRENCH_LAW_ON_ARBITRATION.pdf>; RUBINS, N., RIVOIRE, M. Challenging and Enforcing Arbitration Awards (France), *Global Arbitration Review*, 2019. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://globalarbitrationreview.com/jurisdiction/1005950/france#answer18>>; KUHNER, D. Annulment and enforcement of arbitral awards in France. *Kluwer Law International*, 2018. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://bmhavocats.com/assets/uploads/2018/10/CEPANI-Detlev-K%C3%BChner-Brussels-2018.pdf>>.

sprendimą, nepaisant Konvencijos V straipsnio. Kasacinis Teismas pripažino, kad panaikintas arbitražo sprendimas byloje yra vykdytinas, remiantis atitinkama Prancūzijos įstatymų nuostata, leidžiančia pripažinti ir vykdyti panaikintus arbitražo sprendimus¹⁸⁷. Ši byla laikoma Prancūzijos teismų praktikoje susiformavusio transnacionalinio požiūrio atspirties tašku, kuris vėliau atsispindėjo ir kitose Prancūzijos teismų sprendimuose.

Vėliau sekė *Hilmarton v. Omnium de Traitement et de Valorisation* byla, kurioje Šveicarijoje priimtas ir Ženevos apeliacinio teismo vėliau panaikintas arbitražo sprendimas vis dėlto buvo pripažintas ir vykdomas Prancūzijoje. Kasacinis Teismas taikė Niujorko konvencijos VII straipsnį ir šiuo pagrindu rėmėsi Prancūzijos tarptautinio arbitražo įstatymais, susijusiais su tarptautinių arbitražo sprendimų, priimtų užsienyje, pripažinimu ir vykdymu, ypač tuo metu galiojusių Prancūzijos naujojo civilinio proceso kodekso 1502 straipsniu, kuriame nebuvo numatytas pagrindas atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimo, kai jis buvo panaikintas arbitražo sprendimo kilmės vietoje. Teismas nusprendė, kad „galiausiai, Šveicarijoje priimtas arbitražo sprendimas yra tarptautinis arbitražo sprendimas, kuris nėra integruotas į šios [Šveicarijos] valstybės teisinę sistemą, todėl jis lieka galioti, net jei jis būtų panaikintas, o jo pripažinimas Prancūzijoje neprieštarauja tarptautinei viešajai tvarkai“¹⁸⁸.

Kiek vėliau, 1997 m. tokia pozicija buvo darkart Prancūzijos teismų pakartota *Chromalloy Aeroservices v. Egipto Arabų Respublika* byloje. Ši byla buvo susijusi su Egipto Arabų Respublikoje priimtu arbitražo sprendimu, kuriuo Egipto Arabų Respublikos Vyriausybė buvo įpareigota atlyginti žalą JAV įmonei „Chromalloy“. Vėliau Egipto Arabų Respublikos teismai arbitražo sprendimą panaikino. Nepaisant šio panaikinimo, Prancūzijos teismams konstatavus, kad arbitražo sprendimas yra vykdytinas, Egipto Arabų Respublikos Vyriausybė atitinkamai šį sprendimą apskundė. Paryžiaus apeliacinis teismas, vadovaudamasi ankstesne teismų praktika šiuo klausimu, patvirtino arbitražo sprendimo vykdymą Prancūzijoje. Paryžiaus apeliacinis teismas gana lakoniškai apibendrino Prancūzijos teismų poziciją šiuo klausimu ir pripažino arbitražo sprendimą vykdytinu dėl tų pačių pagrindų: a) Prancūzijos naujojo civilinio proceso kodekso 1502 straipsnyje nėra

---

¹⁸⁷ Cour de cassation de France. 1984 m. spalio 9 d. sprendime *Pabalk Ticaret v. Norsolor (Enforcement of Arbitral Awards; Lex Mercatoria)*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/20692807?seq=3#metadata_info_tab_contents>; KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International, 2010, p. 334-335.

¹⁸⁸ Cour de cassation de France. 1994 m. kovo 23 d. sprendime *Société Hilmarton Ltd v. Société Omnium de traitement et de valorisation* iš PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international, 2016, p. 20.

numatytas pagrindas atsisakyti pripažinti ir vykdyti panaikintą arbitražo sprendimą bei b) Egipto Arabų Respublikoje priimtas arbitražo sprendimas yra tarptautinis arbitražo sprendimas, kuris iš esmės nėra integruotas į šios [Egipto Arabų Respublikos] šalies teisinę sistemą, todėl jo egzistavimas tęsiasi nepaisant jo panaikinimo ir jo [panaikinto arbitražo teismo sprendimo] pripažinimas Prancūzijoje neprieštarauja tarptautinei viešajai tvarkai¹⁸⁹.

Po to buvo priimti kiti sprendimai, kurie visi patvirtino šią poziciją. Visai neseniai bylos *Veteran Petroleum – Yukos Universal Limited v. Rusijos Federacija* vykdymo procedūros visame pasaulyje sukėlė gana didelį sujudimą po to, kai Hagos apylinkės teismas netikėta linkme pasuko ginčą tarp Rusijos ir buvusios naftos bendrovės „Yukos“ akcininkų, panaikindamas arbitražo sprendimą, kuriuo buvo priteista 50 milijardų JAV dolerių „Yukos“ akcininkams¹⁹⁰. Nors šiuo metu Hagos apeliacinis teismas yra panaikinęs aptartą Hagos apylinkės teismo sprendimą, kuriuo buvo panaikintas arbitražo sprendimas¹⁹¹, tačiau įdomu tai, kad Prancūzijos teismai turėjo galimybę dar prieš Hagos apeliacinio teismo sprendimą šioje byloje priminti apie savo požiūrį. Paryžiaus didžiosios instancijos teismas (pranc. *Tribunal de grande instance de Paris*) atmetė Rusijos Federacijos prašymą panaikinti areštus pritaikytus byloje dėl to, kad arbitražo sprendimas buvo panaikintas Hagos apylinkės teisme, laikydamasis nuomonės, jog pagal Prancūzijos teismų praktiką, arbitražo sprendimo panaikinimas arbitražo vietoje neturi jokios įtakos jo vykdymui¹⁹².

JAV. Pažymėtina, kad nors doktrinoje JAV priskiriama prie jurisdikcijos, sekančios labiau Prancūzų teismų pavyzdžiu, vis dėlto, teismų praktika šioje valstybėje nėra vienoda, teismai iki šiol dar nėra pateikę aiškios pozicijos panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimu, tačiau pagrįsta manyti, jog atitinkama nuomonė jau formuojasi. Priešingai nei Prancūzijos, JAV teismai nemano, kad jie turi absoliučią galią pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, nepaisydami arbitražo vietos teismo sprendimo, kuriuo

---

¹⁸⁹ Cour d'appel de Paris. 1997 m. sausio 27 d. sprendime *Républ'que arabe d'Egypte v. Société Chromalloy Aero Services* iš KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010, p. 336-337.

¹⁹⁰ The Hague District Court. 2016 m. balandžio 20 d. sprendime *The Russian Federation v Veteran Petroleum Limited - Yukos Universal Limited - Hulley Enterprises Limited*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://jsumundi.com/en/document/decision/en-veteran-petroleum-limited-v-the-russian-federation-judgment-of-the-hague-district-court-wednesday-20th-april-2016?>>.

¹⁹¹ The Hague Court of Appeal. 2020 m. vasario 18 d. sprendime *The Russian Federation v Veteran Petroleum Limited - Yukos Universal Limited - Hulley Enterprises Limited*. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://jsumundi.com/en/document/decision/pdf/en-veteran-petroleum-limited-v-the-russian-federation-judgment-of-the-hague-court-of-appeal-tuesday-18th-february-2020?>>.

¹⁹² ROSS, A. *Paris court rules Yukos set-aside has no impact on enforcement*. *Global Arbitration Review*, 2016. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://globalarbitrationreview.com/article/1072586/paris-court-rules-yukos-set-aside-has-no-impact-on-enforcement?>>.

panaikinamas arbitražo sprendimas. Remdamiesi abipuse pagarba kitos valstybės teismo priimamiems sprendimams, JAV teismai priėjo prie išvados, kad turi būti pakankama priežastis, jog būtų galima nepaisyti užsienio valstybės sprendimo, panaikinančio arbitražo sprendimą.

Užsienio arbitražo sprendimų pripažinimą ir vykdymą JAV reglamentuoja Federalinis arbitražo įstatymas. Remiantis šio įstatymo 207 straipsniu, paprastai teismas privalo patvirtinti sprendimą „nebent jis randa vieną iš [Niujorko] konvencijos [V straipsnyje] nurodytų atsisakymo pripažinti ar atidėti tokio sprendimo pripažinimą ar vykdymą pagrindų“¹⁹³. Kaip žinia, Niujorko konvencijos V straipsnis turi net septynis pagrindus, kuriais JAV teismai gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą.

Gana kontraversiškai vertinama byla laikoma jau anksčiau aptarta *Chromalloy Aeroservices, a Div. of Chromalloy Gas Turbine Corp. v. Egipto Arabų Respublika*, kurioje Kairo apeliacinis teismas panaikino priimtą arbitražo sprendimą byloje. Tuo pačiu metu, kai buvo nagrinėjamas apeliacinis skundas dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, „Chromalloy“ inicijavo sprendimo patvirtinimo ir vykdymo procesą Kolumbijos apygardos federaliniame apygardos teisme. Egipto Arabų Respublika tokį sprendimo pripažinimo ir vykdymo procesą ginčijo, remdamasi Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktu kaip pagrindu nepripažinti sprendimo dėl to, kad jis buvo panaikintas. Visgi JAV teismas pripažino sprendimą vykdytinu. Teismas motyvavo tuo, kad V straipsnio 1 dalies e punktas suteikia teismui diskreciją. Be to o, nutarė, kad Konvencijos VII straipsnis iš tikrųjų įpareigoja jį įvykdyti sprendimą nepaisant Egipto Arabų Respublikos teismo panaikinimo tol, kol „Chromalloy“ turi teisę vykdyti sprendimą pagal JAV vietos arbitražo įstatymus. Remiantis Federalinio arbitražo įstatymo 1 skyriumi, arbitražo sprendimo vykdymas negalėjo būti paneigtas remiantis Egipto Arabų Respublikos teismo nurodytu panaikinimo pagrindu¹⁹⁴. Dėl šios priežasties teismas konstatavo, kad pagal Niujorko konvencijos VII straipsnį „Chromalloy“ turėjo teisę į sprendimo vykdymą pagal Federalinį arbitražo įstatymą, nepaisant arbitražo sprendimo panaikinimo *inter alia* Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto¹⁹⁵.

---

¹⁹³ Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinis arbitražo įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/9/207>>.

¹⁹⁴ Tuo, kad arbitrai suklydo taikydami civilinę, o ne administracinę teisę.

¹⁹⁵ United States District Court for the District of Columbia. *1996 m. liepos 31 d. sprendime Chromalloy Aeroservices, a Div. of Chromalloy Gas Turbine Corp. & Arab Republic of Egypt* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://law.justia.com/cases/federal/district-/FSupp/939/907/1511634/>>.

Tačiau po šios bylos sekė sprendimai, kurie atskleidė kiek kitokią JAV teismų poziciją. Pavyzdžiui byloje *Baker Marine (Nig.) Ltd v. Chevron (Nig.) Ltd.*, teismas atsisakė vykdyti Nigerijoje panaikintą arbitražo teismo sprendimą, laikydamas, kad „pagal [Niujorko] konvenciją ir pagarbos principus, nebūtų tinkama vykdyti užsienio arbitražo sprendimą, kai tokį sprendimą Nigerijos teismai panaikino“¹⁹⁶.

Panaši pozicija atsispindi ir byloje *Spier v. Calzaturificio Tecnica*, kurioje teismas atsisakė vykdyti Italijoje panaikintą arbitražo sprendimą, grįsdamas savo poziciją argumentu, kad toks panaikinimo pagrindas sutampa su panaikinimo pagrindais pagal JAV vidaus arbitražo įstatymus¹⁹⁷.

TermoRio S.A. E.S.P. v. Electranta S.P. byloje, Tarptautinių prekybos rūmų (angl. *International Chamber of Commerce (ICC)*) priimtas sprendimas buvo panaikintas Kolumbijoje remiantis tuo, kad Kolumbijos arbitražo įstatymai neleido taikyti Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo taisyklių. Nors tai nebūtų buvę pagrindas panaikinti arbitražo sprendimą JAV, vis dėlto JAV teismai atsisakė minėtą sprendimą vykdyti. Teismas nusprendė, kad jis „turi gerbti Kolumbijos teismo sprendimą, kuriuo buvo panaikintas ginčijamas arbitražo sprendimas, nes nėra užfiksuota nieko, kas liudytų, jog procesas *Consejo de Estado*¹⁹⁸ buvo mirtinai grėsmingas arba kad šio teismo sprendimas nėra autentiškas“¹⁹⁹.

Toliau *Corporacion Mexicana de Mantenimiento Integral, S. de R.L. de C.V. v. Pemex-Exploracion y Produccion* byloje, JAV teismai dar kartą patvirtino siekį vykdyti arbitražo vietoje panaikintus arbitražo sprendimus, jei teismo sprendimas, panaikinant arbitražo sprendimą, prieštarauja JAV viešajai tvarkai. Pemex byloje JAV teismai pripažino ir vykdė arbitražo teismo sprendimą, priimtą Meksikoje pagal Panamos konvenciją, nors šis buvo panaikintas Meksikos teismų. Teismas tokį sprendimą argumentavo tuo, kad sprendimas,

---

¹⁹⁶ United States Court of Appeals. 1999 m. spalio 27 d. sprendime *Baker Marine (Nig.) Ltd v. Chevron (Nig.) Ltd.* iš PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international, 2016, p. 206-207.

¹⁹⁷ United States District Court for the Southern District of New York. 1999 m. spalio 22 d. sprendime *Spier v. Calzaturificio Tecnica, SpA* iš MARSDEN, O., JONES, A. *Awards set aside at the seat of the arbitration: is enforcement still possible?* 2017, p. 3. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/65992365?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1/](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/65992365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1/)>

¹⁹⁸ Angl. *Council of State of Columbia* - Kolumbijos valstybės taryba yra aukščiausiasis teismas, turintis jurisdikciją administraciniais klausimais Kolumbijoje.

¹⁹⁹ United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit. 2007 m. gegužės 25 d. sprendime *TermoRio S.A. E.S.P. v. Electranta S.P.* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://openjurist.org/487/f3d/928/termorio-sa-esp-group-llc-v-electranta-sp>>.

panaikinantis arbitražo sprendimą buvo grindžiamas įstatymu, kuris tuo metu, kai šalys sudarė savo sutartį, neegzistavo²⁰⁰.

Anglija ir Velsas. Panaikintų arbitražo sprendimų vykdymas Anglijoje nebuvo toks dviprasmiškas klausimas. Nors Arbitražo įstatymo 103 straipsnyje numatyti atsisakymo pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą pagrindai iš esmės sutampa su numatytais Niujorko konvencijos V straipsnyje²⁰¹, iš esmės Anglijos teismai laikosi pozicijos, kad automatiškai atsisakyti pripažinti panaikintą sprendimą būtų netinkama ir teismai turi diskreciją tokį sprendimą vykdyti²⁰². Tačiau kartu pažymėtina, kad Anglijos teismai vertina teismo sprendimo, panaikinančio arbitražo sprendimą, galią remdamiesi užsienio arbitražo sprendimų pripažinimui taikomais principais, t.y. panaikintas arbitražo sprendimas gali būti pripažįstamas, jeigu jo panaikinimas vietos valstybėje prieštarauja pagrindiniams sąžiningumo, teisingumo principams ar viešajai tvarkai.

Vienas iš Anglijos teismų poziciją iliustruojančių pavyzdžių laikytina *Yukos Capital v. Rosneft* byla (aptarta jau anksčiau), kurioje Nyderlandų teismams pripažinus Rusijoje panaikintus sprendimus, „Yukos Capital“ siekė pripažinti ir vykdyti šiuos sprendimus ir Anglijoje. Apeliacinis teismas 2012 m. sprendime patvirtino, kad Anglijos įstatymai netrukdo Anglijos teismams įvertinti aplinkybes, susijusias su arbitražo sprendimo panaikinimu Rusijoje ir nuspręsti, jog šie sprendimai turėtų būti pripažinti ir vykdomi Anglijoje bei Velse²⁰³. Vėlesniame 2014 m. sprendime Aukščiausias teismas taip pat atmetė „Rosneft“ argumentą, kad arbitražo sprendimai „teisine prasme nebeegzistuoja“, nes juos panaikino Rusijos teismai. Aukščiausias teismas pareiškė, kad galima teigti, jog Rusijos teismų sprendimai, panaikinantys arbitražo sprendimus, neturėtų būti laikomi turinčiais poveikį, remiantis tradiciniais Anglijos teisės principais, pavyzdžiui, remiantis tuo, kad sprendimai buvo priimti apgaulės būdu, kad teismo sprendimų vykdymas prieštarautų viešajai tvarkai arba kad sprendimai buvo priimti pažeidžiant prigimtinio teisingumo taisykles²⁰⁴.

---

²⁰⁰ United States Court of Appeals, Second Circuit. 2016 m. rugpjūčio 2 d. sprendime *Corporacion Mexicana de Mantenimiento Integral, S. de R.L. de C.V. v. Pemex-Exploracion y Produccion* iš PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international, 2016, p. 208-209.

²⁰¹ Jungtinės Karalystės arbitražo įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/section/103>>.

²⁰² United Kingdom High Court. 2011 m. liepos 27 d. sprendime *Dowans Holdings SA and Anr v. Tanzania Electric Supply Co Ltd*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1178&opac_view=6>.

²⁰³ United Kingdom Court of Appeal. 2012 m. birželio 27 d. sprendime *Yukos Capital S.à r.L. v. OJSC Rosneft Oil Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1182&opac_view=6>.

²⁰⁴ United Kingdom High Court. 2014 m. liepos 3 d. sprendime *Yukos Capital S.à r.L v. OJSC Oil Company Rosneft*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3552&opac_view=2>.

2.3.3. Panaikinto arbitražo teismo sprendimo pasekmės mišriuoju požiūriu

Aptartieji du požiūriai galėtų tikriausiai būti įvardinama kaip amžinoji panaikinto arbitražo sprendimų padarinių analizės klasika. Taipogi aptarta praktika jurisdikcijose byloja tai, kad iš esmės lokalizacijos ir delokalizacijos pasekėjų-grynuolių likę ne tiek ir daug. Visgi tarp šių dviejų kraštutinumų, doktrinoje netiesiogiai yra susiformavęs trečiasis požiūris, kuris doktrinoje analizuojamas kaip galima išeitis bei apibendrintai toliau autorės bus įvardinamas kaip „mišrusis“.

Iš esmės toks požiūris suponuoja tai, kad vadovaujantis Niujorko konvencijos anksčiau aptartomis nuostatomis, teismai turi diskreciją pripažinti arbitražo vietoje panaikintą sprendimą, tačiau tik tokiu atveju, kai pagrindai, kuriais panaikintas arbitražo sprendimas netenkina tam tikrų sąlygų.

Tokio vertinimo apraiškos matomos jau anksčiau minėtoje Europos konvencijoje, kurioje numatyta, kad arbitražo sprendimo panaikinimas bus laikomas pagrindu atsisakyti pripažinti arbitražo sprendimą, tik jeigu arbitražo sprendimas buvo panaikintas Europos konvencijos IX straipsnio 1 dalyje nurodytais pagrindais (iš esmės identiškais numatytiems Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a – d punktuose). Pažymėtina ir tai, kad minėtos konvencijos IX straipsnio 2 dalis numato, jog santykiuose tarp pasirašiusių valstybių, kurios taip pat yra ir Niujorko konvencijos Susitariančios šalys, šio straipsnio 1 dalis leidžia taikyti Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą išimtinai tik panaikinimo atvejais, nustatytais šio straipsnio 1 dalyje²⁰⁵. Vadinasi tose valstybėse, kuriose taikoma Europos konvencija, tarptautinio arbitražo sprendimo, panaikinto dėl kitų nei numatyta Europos konvencijoje pagrindų, tarptautinis poveikis yra ribotas. Arbitražo sprendimai, kurie bus panaikinti dėl arbitruotinio taisyklių pagal arbitražo vietos įstatymus pažeidimo, prieštaravimo viešajai tvarkai ar kitais pagrindais (nenumatytais Europos konvencijos IX straipsnio 1 dalyje) vis tiek gali būti pripažinti ir vykdomi. Toks Europos konvencijos nustatytas režimas prieštarauja nuomonei, kad arbitražo sprendimas nustoja galioti kai yra panaikinamas.

Daugiau nei prieš 20 m. Jan Paulsson iškėlė idėją, kad arbitražo sprendimo panaikinimas arbitražo vietos valstybėje neturėtų kliudyti jo pripažinimui svetur, nebent

---

²⁰⁵ Pažymėtina, kad šiandien dienai prie Europos konvencijos yra prisijungusios 32 valstybės. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Priega per internetą: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII 2&chapter=22&clang=_en; 1961 m. Europos konvencija dėl tarptautinio komercinio arbitražo [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Priega per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/europe.international.commercial.arbitration.convention.ge.neva.1961/>>.

pagrindai, kuriais jis panaikintas, yra pripažinti tarptautiniu mastu²⁰⁶. Šis mokslininkas teigia, kad jeigu arbitražo sprendimas yra panaikintas remiantis tarptautiniu mastu nepriimtinių, išskirtinai tai valstybei būdingų taisyklių (arbitražo vietos lokalių taisyklių) pažeidimu, tai toks arbitražo sprendimo panaikinimas neturėtų būti kliūtis jo pripažinimui ir vykdymui kitose valstybėse. Įtaką arbitražo sprendimo pripažinimui ir vykdymui turėtų daryti tik tie arbitražo sprendimą panaikinantys teismų sprendimai, kurie remiasi tarptautiniais standartais (pagrindais). Jan Paulsson teigia, kad panaikinimo tarptautiniais standartais gali būti įvardinami yra pagrindai, patenkantys į Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a – d punktų taikymo sritį. Visa kita, pavyzdžiui, taisyklė konkrečioje valstybėje, kad visi arbitrai turi būti vyrai ar, kad arbitrais gali būti asmenys, išpažįstantys tam tikrą tikėjimą, būtų laikomi išskirtinai tai valstybei priskirtinu panaikinimo pagrindu bei atitinkamai dėl šios priežasties neturėtų tarptautinės galios. Pasak Jan Paulsson, galimybė nepaisyti arbitražo sprendimo panaikinimo išskirtinai arbitražo vietos teisei būdingais pagrindais jau yra numatyta. Tai Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalis, leidžianti arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą sprendžiančiam teismui veikti savo nuožiūra, todėl teismai galėtų nepaisyti teismo sprendimo panaikinti arbitražo sprendimą, jei jis grindžiamas arbitražo vietos teisėje numatytu neįprastu reikalavimu²⁰⁷.

Panašios nuomonės laikosi ir Gary Born, nurodydamas, kad be dviejų kraštutinių koncepcijų, turėtų būti ieškoma ir tos, kuri būtų pagrįsta šalių susitarimo dėl arbitražo įgyvendinimu bei iš Niujorko konvencijos nuostatų kylančiu reikalavimu pripažinti tokius susitarimus²⁰⁸. Be kita ko, būtų nepriimtina įpareigoti Susitariančias valstybes laikyti privalomais teismų sprendimus, panaikinančius arbitražo sprendimus, neatsižvelgiant į arbitražo sprendimo panaikinimo procesą, jo vientisumą ir svarbiausia – į pagrindus, kuriais minėtas sprendimas buvo panaikintas. Gary Born nurodo, kad Niujorko konvencijos Susitariančios valstybės turėtų neatsižvelgti į arbitražo vietos teismų sprendimus, kuriais panaikinamas arbitražo sprendimas, jei: a) tokie teismų sprendimai yra grindžiami vietos viešąja tvarka ar arbitražo sprendimo panaikinimo vietos teisėje numatytais arbitruotinumais taisyklėmis; b) tokie teismų sprendimai priimami peržiūrėjus ginčą iš esmės arba remiantis kitais pagrindais, nenumatytais Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies

---

²⁰⁶ PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*, Asia Pacific Law Review Volume 6, Issue 2, 1998, p. 1-2.

²⁰⁷ *Ibid*, p. 1-3; 25-28

²⁰⁸ Kaip ir minėta anksčiau, šiame darbe autorė laikosi požiūrio, jog arbitražo teismo sprendimo pagrindas yra šalių arbitražinis susitarimas; BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3638-3639.

a – d punktuose arba; c) tokie teismų sprendimai neatitinka visuotinai taikomų užsienio teismo sprendimų pripažinimo standartų (pvz. sąžiningo proceso prieš nešališką teismą principo)²⁰⁹.

Priešingai nei teritorinio bei transnacionalinio požiūrio atvejais, identifikuoti konkrečias jurisdikcijas, kurios aiškiai kliautūsi mišraus požiūrio koncepcija kol kas nėra galimybės²¹⁰

2.3.4. Subalansuoto požiūrio paieškos

Atsižvelgiant į skirtingus požiūrius ir jų įgyvendinimą atitinkamose jurisdikcijose dar kartą tampa aišku, kad iki šiol egzistuojantys nuogaštavimai arbitražo bendruomenėje dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo yra pagrįsti. Ir deja, bet ši, ne vieną dešimtį gvildenama sudėtinga problema, kol kas neturi visuotinai priimtino sprendimo. Argumentų, bandant surasti labiausiai Niujorko konvencijos tikslus įgyvendinančių kompromisą, galima būtų ieškoti aptartose trijose koncepcijose. Tačiau teigti, kad viena koncepcija yra teisingesnė už kitą būtų nepagrįsta. Abi labiausiai viena nuo kitos nutolusios koncepcijos (teritorinis ir transnacionalinis požiūris), autorės nuomone, turi nemažai ir teisingų bei arbitražo procesui *per se* pasitarnaujančių argumentų.

Viena vertus, arbitražo vietos teismai dažnai yra glaudžiausiai susiję su ginču, todėl atrodo, kad jie yra kompetentingiausi galutinai nuspręsti dėl arbitražo sprendimo galiojimo bei, vertinant praktiniu požiūriu, teiginys, kad panaikintas sprendimas negali būti vykdomas kitur, yra patrauklus tuo, jog užtikriną teisinį tikrumą. Kita vertus, nepriimtina, kad šalis negalės pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimo, nors arbitražo vietos teismas arbitražo sprendimą panaikino remdamasis išimtinai arbitražo vietos valstybei būdinga taisykle ar kitais pagrindais, kurie nėra akceptuoti tarptautiniu mastu. Galiausiai, arbitražas yra tarptautinės prigimties ir iš esmės yra atskirtas nuo konkrečios valstybės teisinės sistemos. Tai pagrindžia poziciją, kad panaikintas arbitražo vietoje arbitražo sprendimas neturėtų būti automatiškai laikomas netekusiu galios.

Lingvistinė Niujorko konvencijos analizė nepatvirtina teiginio, kad teismai neturi diskrecijos pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą. Toks aiškinimas ne tik labiausiai

---

²⁰⁹ BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014, p. 3638-3646.

²¹⁰ Išskyrus Europos konvencijos atvejį, kurioje *expressis verbis* numatyti atvejai, kuriais galima panaikintą arbitražo sprendimą atsisakyti pripažinti ir vykdyti. Vis dėlto kol kas analogiškas Niujorko konvencijos interpretavimas nėra taikomas.

atitinka tarptautinio arbitražo *inter alia* Niujorko konvencijos tikslus, bet kartu ir eliminuoja galimybę susidaryti situacijoms, kai arbitražo sprendimo panaikinimas tampa priemone piktnaudžiauti šiuo institutu, be kita ko, sumažina tikimybę, kad arbitražo sprendimas bus panaikintas dėl idiosinkratiškų panaikinimo pagrindų²¹¹.

Dėl aukščiau išdėstytų priežasčių, autorės nuomone, tikslingiausia būtų laikytis mišriojo požiūrio. Šis suteikia galimybę panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą sprendžiančiam teismui vertinti pagrindą, kuriuo šis arbitražo sprendimas buvo panaikintas. Derėtų palaikyti iškeltą idėją, kad tuo atveju, jei arbitražo sprendimas yra panaikintas tik arbitražo vietos teisei būdingu pagrindu, kuris nėra numatytas Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies a – d punktuose, teismas turėtų teisę, pasinaudodamas savo diskrecija, tokį arbitražo sprendimą pripažinti. Toks aiškinimas atspindi ir Europos konvencijoje numatytame reglamentavime, kuriame, priešingai nei Niujorko konvencijoje, analogiškas mechanizmas nustatytas minėtos konvencijos IX straipsnyje.

Dėl skirtingo Niujorko konvencijos aiškinimo sunku tikėtis efektyvaus Susitariančių valstybių veikimo panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo etape. Dėl šios priežasties, kai kurie autoriai siūlo paprasčiausiai keisti Niujorko konvenciją²¹². Prabėgus daugiau nei 60 metų nuo jos įsigaliojimo, arbitražo bendruomenė taip ir nerado visuotinai akceptuotino būdo išspręsti šį skirtingai interpretuojamą klausimą. Dar kiti autoriai netgi siūlo steigti tarptautinį arbitražo teismą, kurio viena iš kompetencijų būtų spręsti arbitražo sprendimo panaikinimo klausimus, taip neįtraukiant arbitražo vietos nacionalinių teismų²¹³.

Teigti, kad išeities nėra, matyt, būtų neteisinga. Išeitys gali būti randamos, tačiau jų įgyvendinimas nėra greitas procesas. Šį teiginį patvirtina ir tai, kad panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo problema pradėta eskaluoti dar XX amžiaus pabaigoje²¹⁴. Remiantis Niujorko konvencija, darytina išvada, kad, visų pirma, teismai turi diskreciją spręsti panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą (autorė kritiškai vertina teritorinį požiūrį); antra, sprendami panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą,

---

²¹¹ Plačiau apie tai žiūrėti magistro darbo 1.4.3 dalyje.

²¹² Pvz. VAN DEN BERG, J.A., *Hypothetical Draft Convention on International Enforcement of Arbitration Agreements and Awards*. 50 Years of the New York Convention, ICCA Congress Series No. 14, Kluwer Law International, 2009.

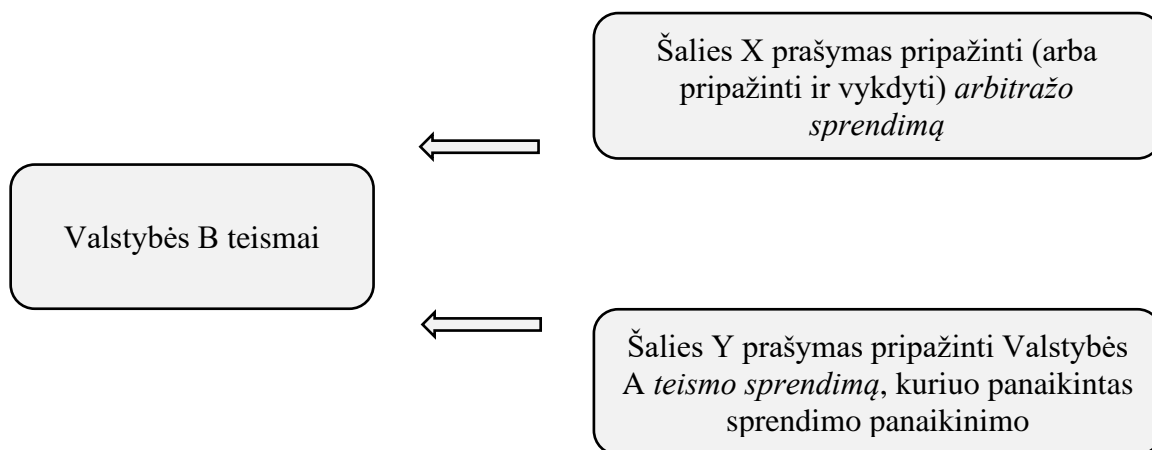
²¹³ Pvz. THADIKKARAN, M. *Enforcement of Annulled Arbitral Awards: What Is and What Ought to Be?* *Journal of International Arbitration* 31, no. 5, 2014.

²¹⁴ Kaip ir minėta, 1981 m. Albert Jan van den Berg atliko bene pirmąjį išsamų arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo tyrimą, kuriame jau kėlė klausimus dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo.

teismai turėtų atsižvelgti į pagrindus, kuriais jis yra panaikintas arbitražo vietos valstybėje, ir tik identifikavus tarptautiniu mastu pripažįstamus pagrindus, kurie visiškai būtų nesuderinami su tarptautinio arbitražo esme ir principais, atsisakyti tokį sprendimą pripažinti.

3. TEISMO SPRENDIMAS, PANAIKINANTIS ARBITRAŽO SPRENDIMĄ – UŽSIENIO TEISMŲ SPRENDIMŲ PRIPAŽINIMO OBJEKTAS?

Siekiant atskleisti šiame skyriuje analizuojamą problematiką, pravartu jį pradėti pateikiant hipotetinę situaciją: *Valstybėje A buvo priimtas arbitražo sprendimas Šalies X naudai. Šalis Y, kurios nenaudai priimtas arbitražo sprendimas kreipiasi į arbitražo vietas, t.y. Valstybės A teismą²¹⁵ su prašymu panaikinti arbitražo teismo sprendimą. Valstybės A teismas priima sprendimą, kuriuo yra panaikinamas arbitražo sprendimas. Tuo tarpu Šalis X, laimėjusi ginčą arbitraže, siekia pripažinti (arba pripažinti ir vykdyti) arbitražo sprendimą Valstybėje B bei atitinkamai kreipiasi į Valstybės B teismą²¹⁶. Tai sužinojusi, Šalis X kreipiasi į Valstybės B teismą ir siekia Valstybėje A priimtą teismo sprendimą, kuriuo buvo panaikintas arbitražo sprendimas, pripažinti pagal užsienio teismo sprendimo pripažinimo procedūrą. Natūraliai kyla klausimas, kaip turėtų elgtis Valstybės B teismas: pripažinti Valstybės A teismo priimtą sprendimą ir panaikinti arbitražo sprendimą ar jo nepaisyti bei pripažinti (arba pripažinti ir vykdyti) Šalies X prašomą arbitražo sprendimą (toliau – **I situacija**)? O kas, jei šalis X pirma kreipsis į Valstybės B teismus ir sieks pripažinti Valstybėje A priimtą teismo sprendimą, kuriuo panaikintas arbitražo sprendimas pagal užsienio teismų sprendimų pripažinimo procedūrą (toliau – **II situacija**)? Susidariusi padėtis Valstybės B teismuose²¹⁷ pateikiama žemiau tai iliustruojančia schema:*

1 paveikslas. Hipotetinę situaciją iliustruojanti schema (sudaryta autorės).

²¹⁵ Laikytina, jog „Valstybės A teismas“ šiuo atveju yra „kompetentinga institucija“ Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto prasme.

²¹⁶ Laikytina, jog „Valstybės B teismas“ šiuo atveju yra kompetentinga institucija Niujorko konvencijos III ir IV straipsnių prasme.

²¹⁷ „Teismai“ – daugiskaita nurodoma aiškumo dėlei, nes hipotetinėje situacijoje nurodomi klausimai gali būti sprendžiami ne vienoje byloje bei atitinkamai ne vienos grandies teisme. Lietuvos atveju, abi bylos būtų sprendžiamos Lietuvos apeliaciniame teisme.

Derėtų pabrėžti, jog visuotinai pripažinta, kad teismo įsiteisėjęs sprendimas kaip kiekvienos valstybės suvereniteto išraiška paprastai sukelia padarinius tik konkrečioje jurisdikcijoje, t.y. sprendimą priėmusio teismo teritorijoje. Kol sprendimas nėra pripažintas kitoje valstybėje, tol jo teisinė galia dažniausiai yra apribota. Tačiau užsienio valstybės teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti procedūros dėka teismo sprendimo galia gali būti išplečiama į pripažįstančiąją valstybę, kurioje teismo sprendimas įgyja *res judicata* ir prejudicinę galią²¹⁸.

Kaip jau minėta šiame darbe, Niujorko konvencija yra siekiama unifikuoti ir palengvinti arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūrą skirtingose teisinėse sistemose, taip suteikiant teisę nacionaliniams Susitariančių valstybių teismams pripažinti ir vykdyti užsienio valstybėse priimtus arbitražo sprendimus. Be kita ko, remiantis anksčiau autorės padaryta išvada, nors Niujorko konvencija eksplicitiškai to ir neįvardija, tačiau jos sisteminė analizė suponuoja, kad arbitražo sprendimą turi teisę panaikinti jurisdikcijos, kurioje buvo priimtas arbitražo sprendimas arba jurisdikcijos, pagal kurios teisę priimtas arbitražo sprendimas kompetentingos institucijos (teismai)²¹⁹. Taigi, Konvencija numato sudėtinį procesus, kurių pagalba sprendžiamas esminis – arbitražo sprendimo galios pripažinimo konkrečioje valstybėje klausimas. Pabrėžtina, kad šaliai pasikreipus į teismą su prašymu pripažinti ir vykdyti užsienio arbitražo sprendimą, gali būti susiklosčius situacija, kai kitos valstybės teismas jau yra priėmęs sprendimą dėl arbitražo sprendimo

---

²¹⁸ Šiame magistro darbo skyriuje bus vertinamos tiek kontinentinės, tiek bendrosios teisinės sistemose mokslininkų bei teismų suformuotos pozicijos. Dėl šios priežasties derėtų pažymėti tai, kad kontinentinės teisės sistemoje ir bendrosios teisės sistemoje pagrindiniai *res judicata* principo taikymo tikslai yra tokie pat. *Res judicata* principas ir vienoje, ir kitoje teisinėje sistemoje naudojamas siekiant užkirsti kelią pakartotinai reikšti tapatų ieškinį teisme (negatyvusis *res judicata* principo elementas): šalys ir kiti byloje dalyvavę asmenys neturi teisės dėl to paties ginčo kreiptis į teismą su ieškiniu, nes priimtas teismo sprendimas yra galutinis. *Res judicata* principas abiejose teisės sistemose apima ne tik draudimą pakartoti procesą pareiškiant tapatų ieškinį (angl. *claim preclusion*), bet apima ir teismo sprendimo prejudicinę galią (angl. *issue preclusion* arba *collateral estoppel*) – dalyvavę byloje asmenys netenka teisės ginčyti teismo nustatytus faktus ir teisinius santykius, taip pat teismo nustatytų aplinkybių nereikia iš naujo įrodinėti kitoje byloje (pozityvusis *res judicata* principo elementas). Tačiau minėtose teisės sistemose skiriasi *res judicata* principo veikimo ribos. Kontinentinės teisės sistemos šalyse *res judicata* principo veikimas apima tik reikalavimus, kurie buvo pareikšti pirmojoje byloje, t. y. tik šie reikalavimai negali būti pakartotinai iškelti vėlesnėse bylose, turinčiose tą patį pagrindą. Todėl iš to paties ginčo kylantys reikalavimai, kurie nebuvo pareikšti pirmojoje byloje, gali tapti vėlesnės civilinės bylos ieškinio dalyku. Bendrosios sistemos šalyse *res judicata* principo veikimo ribos yra kiek kitokios, nes vėlesnėje byloje draudžiama pareikšti ne tik tuos pačius reikalavimus, bet ir tuos reikalavimus, kurie potencialiai galėjo būti, bet nebuvo pareikšti pirmojoje byloje. Vadinas, visi reikalavimai, kurie gali būti pareikšti civilinėje byloje, privalo būti pareikšti, kitaip netenkama teisės juos pareikšti vėlesnėse bylose. Iš KRIVKA, E. *Res judicata* principo įgyvendinimo grupės ieškinių procese problemos. Jurisprudencija, 2004, t. 53(45) p. 55-56; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje L. J. v. A. G., Nr. 3K-3-95-695/2016.

²¹⁹ Plačiau apie tai magistro darbo 1.3 dalyje.

patvirtinimo²²⁰, įvykdymo ar jo panaikinimo. Minėti sprendimai (įvardijami kaip „sprendimai dėl arbitražo sprendimo“) sudaro prielaidas susiklostyti situacijai, kai tarp bylos šalių kyla konkuruojantys pareiškimai dėl šių teismo sprendimų galios sprendžiamam ginčui.

Pabrėžtina, kad autorė pritaria nuomonei, jog teismų priimami sprendimai dėl arbitražo sprendimų savo esme yra išskirtiniai, kadangi jų dalykas – jau priimtas arbitražo teismo sprendimas, kuris turėtų būti laikomas „atskaitos tašku“, sprendžiant klausimus susijusius su arbitražo sprendimo sukeliama padariniais. Tokia pozicija grindžiama tuo, kad būtent priimtas arbitražo sprendimas, kaip ir įprastas teismo sprendimas, išsprendžia kilusį ginčą dėl šalių teisių ir pareigų²²¹. Tuo tarpu teismo sprendimas dėl arbitražo sprendimo tiesiogiai nenagrinėja ginčo esmės *inter alia* jo poveikis ginčo esmei yra netiesioginis. Tačiau į klausimą, ar teismas, sprendžiantis arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą turėtų atsižvelgti į kitus, dėl arbitražo sprendimo priimtus teismų sprendimus, nėra vienareikšmio atsakymo.

Pavyzdžiui 2016 m. profesoriai Pierre Mayer ir Maxi Scherer Tarptautinėje komercinio arbitražo taryboje (angl. *International Council for Commercial Arbitration (ICCA)*) Mauricijuje, savo pristatymų metu palaikė idėją, kad teismo sprendimai dėl arbitražo sprendimų skiriasi nuo „įprastų“ teismo sprendimų, išsprendžiančių ginčo esmę. Todėl dėl įvairių politinių²²² ir praktinių priežasčių negalima vadovautis užsienio sprendimams taikomais principais, sprendžiant klausimus dėl sprendimų, susijusių su arbitražo sprendimu²²³. Pastaroji idėja pastebima ir 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo nuostatose (toliau – **Briuselis Ibis reglamentas**). Aptariamo reglamento preambulės 12 punkte numatyta: „Šis reglamentas *neturėtų* būti taikomas jokiai ieškiniui ar šalutiniam procesui, susijusiam visų pirma su arbitražo teismo formavimu, arbitrų įgaliojimais, arbitražo procedūros eiga ar bet kuriais

---

²²⁰ Dažniausiai „patvirtinančiais sprendimais“ laikomi teismo sprendimai, kuriais atsisakoma panaikinti arbitražo sprendimą.

²²¹ MAYER, P. *The French Approach as a Starting Point for General Reflections on the Recognition of Foreign Award Judgments*. Iš MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International, 2017, p. 711.

²²² Politinėmis priežastimis galėtų būti įvardijami atvejai, kai pavyzdžiui diktatoriškos valstybės nacionaliniai teismai ne visada išlieka nešališki spręsdami dėl arbitražo sprendimų, priimtų valstybių valdomoms įmonėms, likimo. Todėl kartais dėl šio šališkumo gali būti panaikinami visiškai pagrįsti arbitražo sprendimai tik dėl to, kad šie yra nepalankūs svarbiam nacionaliniam žaidėjui. Šią idėją palaiko ir Emmanuel Gaillard. GAILLARD, E. *2018 LALIVE LECTURE The Myth of Harmony in International Arbitration*. ICSID Review - Foreign Investment Law Journal, siz034, p. 4-5.

²²³ LAHLOU, Y. *How Courts Treat Foreign Award Judgments: The Unsettled State of US Law and an English Perspective*. IBA Dispute Resolution International, Volume 12, Number 2, p. 196-197.

kitais tokios procedūros aspektais, taip pat jokiam *ieškiniui ar teismo sprendimui dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, peržiūros, apskundimo, pripažinimo ar vykdymo*²²⁴. Vadinasi, nacionaliniame teisme vykstantis procesas, susijęs su arbitražo sprendimu susijusiais klausimais, *inter alia* arbitražo sprendimo panaikinimu, nepatenka į Briuselis Ibis reglamento taikymo sritį. Be kita ko, ne tik dėl savo prigimties²²⁵, bet ir vadovaujantis tarptautinės privatinės teisės principais, teismų sprendimai dėl arbitražo sprendimų neturėtų būti laikomais savarankiškais užsienio teismo sprendimo pripažinimo mechanizmo objektais: principas *exequatur sur exequatur ne vaut*, numato, kad teismo sprendimas, kuriuo atitinkamoje valstybėje pripažįstamas ar nepripažįstamas arbitražo sprendimas, pats savaime nėra pripažinimo kitoje užsienio valstybėje objektas²²⁶.

Tačiau kaip pažymi ir pati Maxi Scherer, kelių jurisdikcijų teismų praktika rodo augančią tendenciją vadovautis teismų priimamais sprendimais dėl arbitražo teismo sprendimo²²⁷. Tokia koncepcija teismo priimamus sprendimus dėl arbitražo sprendimų sutapatina su bet kuriais kitais teismų sprendimais dėl ginčo esmės. Dėl šios priežasties jiems turėtų būti taikomi teismo sprendimo privalomumo principai²²⁸, o tai sąlygoja, jog jei arbitražo sprendimas yra panaikintas, patvirtintas, pripažintas vykdytinu užsienio valstybėje ir vėliau pateikiamas valstybės, kurioje siekiama pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, teismui, šis turi į jį atsižvelgti²²⁹. Autorės nuomone, taikant tokį požiūrį,

---

²²⁴ 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo; MANKOWSKI P., MAGNUS U. *ECPIL - European Commentaries on Private International*. Otto Schmidt, 2015, p. 76-83.

²²⁵ Turint omenyje tai, kad teismo sprendimas dėl arbitražo teismo sprendimo tiesiogiai nenagrinėja ginčo esmės, tad jo poveikis ginčo esmei yra netiesioginis.

²²⁶ Tokia pozicija palaikoma Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, kuris byloje sprendė klausimą, ar užsienio valstybės sprendimo dalis, kuri pripažįsta arbitražo sprendimą gali būti pripažinimo ir leidimo vykdyti objektas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, remdamasis *exequatur sur exequatur ne vaut* principu nurodė, kad pripažinęs Lietuvos Respublikoje užsienio valstybės teismo sprendimą dėl teismo ar arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti toje užsienio valstybėje, Lietuvos Respublikos teismas iš esmės pripažintų tik tai, kad užsienio valstybės teismas pripažino ir leido vykdyti atitinkamą teismo ar arbitražo sprendimą savo valstybėje. Todėl tokio sprendimo dėl pripažinimo pripažinimas nėra galimas. Iš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius kolegija. 2018 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje atviroji akcinė bendrovė Minsko traktorių gamykla („Minsk traktornyj zavod“) v. „Suraleb, Inc.“, Nr. 3K-3-267-611/2017.

²²⁷ Royal Courts of Justice Strand, London. 2015 m. vasario 19 d. sprendime *Malicorp Ltd v Egypt*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw7672.pdf>>; Royal Courts of Justice, Rolls Building Fetter Lane, London. 2014 m. gegužės 22 d. sprendime *Diag Human SE v Czech Republic*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw10087.pdf>>; SCHERER, M. *The Effect of Foreign National Court Judgments Relating to the Arbitral Award: An Emerging Conceptual Framework?* Iš Menaker, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International; 2017, p. 692-693.

²²⁸ Plačiau apie tai žiūrėti magistro darbo 230 išnašą.

²²⁹ SCHERER, M. *Effects of Foreign Judgments Relating to International Arbitral Awards: Is the 'Judgment Route' the Wrong Road?* Journal of International Dispute Settlement, Vol. 4, No. 3, 2013, p. 587-628; Scherer, M. *The Effect of Foreign National Court Judgments Relating to the Arbitral Award: An Emerging*

priimtas teismo sprendimas dėl arbitražo sprendimo taptų savotišku atskaitos tašku kitų valstybių teismams, kurio pagrindu būtų apsprendžiamos šalių atitinkamos teisės ir pareigos. Be kita ko, teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas galėtų būti pripažįstamas pagal tarptautinės privatinės teisės normas, t.y. būtų laikomas savarankišku užsienio teismų sprendimų pripažinimo procedūros objektu vadovaujantis valstybėse sukurtomis užsienio teismo sprendimų pripažinimo sistemomis. Kitaip tariant, panaikinto arbitražo sprendimo likimas priklausytų nuo to, ar užsienio teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas, bus pripažintas toje valstybėje. Ir jei taip, tai kiltų situacija, jog užsienio teismo sprendimas, panaikinantį arbitražo sprendimą konkrečioje jurisdikcijoje, įgytų *res judicata* ir prejudicinę galią *inter alia* jam būtų suteikiama teisinė galia atitinkamoje valstybėje. Tai lemtų, jog šalis, siekianti šioje jurisdikcijoje pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, nebūtų pajėgi to padaryti, kitu atveju susiklostytų netoleruotina situacija, kai vienoje teisinėje sistemoje galioja du vienas kitam prieštaraujantys arba vienas kito pagrįstumą paneigiantys teismų sprendimai²³⁰. Toks galimas scenarijus labiau apibrėžtų skyriaus pradžioje autorės nurodytos II situacijos atvejį, kai Šalis X kreipiasi į Valstybės B teismus ir siekia pripažinti Valstybės A priimtą teismo sprendimą, kuriuo panaikintas arbitražo sprendimas užsienio teismų sprendimų pripažinimo procedūros būdu *anksčiau* nei Šalis Y kreipiasi dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo.

Kita vertus, praktikoje pastebima, jog valstybių teismai dažniau susiduria su anksčiau apibrėžtu I situacijos scenarijumi, kai Valstybės B teismams tenka spręsti klausimą, ar pripažinti Valstybės A teismo priimtą sprendimą, panaikinantį arbitražo sprendimą, ar jo nepaisyti ir pripažinti (arba pripažinti ir vykdyti) Šalies X pateiktą arbitražo sprendimą. Priešingai nei II situacijos atveju, šalies, kurios iniciatyva panaikintas arbitražo sprendimas, pateiktas užsienio valstybės sprendimas būtų vertinamas tame pačiame procese, t.y. labiau vertinamas kaip kontrargumentas (įrodymas) arbitražo sprendimo nepripažinimui. Su panašiomis situacijomis yra tekę susidurti kai kuriems teismams jau anksčiau apžvelgtose bylose, pvz. *Baker Marine (Nig.) Ltd v. Chevron (Nig.) Ltd.*, *Spier v. Calzaturificio Tecnica, TermoRio S.A. E.S.P. v. Electranta S.P.* Viena geriausių iliustracijų, kai užsienio teismo sprendimas dėl arbitražo sprendimo panaikinimo vertinamas kaip atskiras teismo sprendimas, galėtų būti jau anksčiau aptartas *Yukos Capital v. Rosneft* atvejis. 2009 m.

Conceptual Framework? Iš Menaker, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International; 2017, p. 691 – 705.

²³⁰ Vienoje teisinėje sistemoje esančių dviejų kontradikcinių sprendimų egzistavimo negalimumą pabrėžia ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Civilinių bylų skyrius. 2014 m. spalio 10 d. nutartis, priimta civilinėje byloje D. G. v. UAB REIKALAVIMAS.LT, J. M, Nr. 3K-3-419/2014.

Amsterdamo apeliacinis teismas sprendė arbitražo sprendimų pripažinimo klausimą, kurie buvo panaikinti Rusijos teismo sprendimais. Amsterdamo apeliacinis teismas, sprenddamas dėl arbitražo sprendimo pripažinimo, vertino, ar Rusijos teismo sprendimai atitinka Nyderlandų užsienio teismų sprendimų pripažinimo reikalavimus, įskaitant pagrindinius tinkamo proceso principus²³¹.

Šis pavyzdys puikiai iliustruoja, kad teismas, sprenddamas panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, daugiausia dėmesio skiria užsienio teismo sprendimui dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, o ne pačiam arbitražo sprendimui, tačiau atitinkamai jį vertina tarsi šalies, kuri prieštarauja arbitražo sprendimo pripažinimui, rašytinį įrodymą. Kita vertus, *Yukos Capital v. Rosneft* atveju Amsterdamo apeliacinis teismas užsienio teismo sprendimą, panaikinantį arbitražo sprendimą, vertino vadovaudamasis užsienio sprendimų pripažinimo principais, kitaip tariant, neatmetė galimybės, kad toks sprendimas gali būti užsienio sprendimų pripažinimo proceso objektu.

Pastebėtina, kad nėra visiškai aišku, kodėl teismai pasirenka vieną ar kitą kelią. Egzistuoja nuomonės, kad visgi teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas, gali būti savarankiškas pripažinimo procedūros objektas²³². Tačiau, tokiu atveju, Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktą tarsi apskritai netektų prasmės – minėtą sprendimą prisipažinus valstybėje, kurioje ginčą laimėjusi šalis gali siekti arbitražo sprendimo pripažinimo, arbitražo sprendimas, kaip arbitražo proceso objektas, būtų tarsi eliminuojamas. Dėl šios aplinkybės tolimesnis arbitražo sprendimo pripažinimas toje jurisdikcijoje būtų paprasčiausiai nebeįmanomas.

Kita vertus, Niujorko konvencija reguliuoja arbitražo sprendimų pripažinimo klausimą ir panaikintas arbitražo sprendimas yra tik pagrindas, kuriuo teismas *gali* atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą. Konvencija nenumato reikalavimo, kad, siekiant

---

²³¹ Amsterdam Court of Appeal. 2009 m. spalio 28 d. sprendime *Yukos Capital S.A.R.L. v. OJSC Rosneft Oil Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://arbitrationlaw.com/library/decision-amsterdam-court-appeal-rendered-april-28-2009-case-no-20000526901-%E2%80%9Cyukos-capital>>; SCHERER, M. *The Effect of Foreign National Court Judgments Relating to the Arbitral Award: An Emerging Conceptual Framework?* iš MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International; 2017, p. 694-695.

²³² Pavyzdžiui Pierre Mayer ir Maxi Scherer laikosi nuomonės, kad arbitražo vietos teismo sprendimai dėl arbitražo sprendimo yra išskirtiniai, lyginant su kitais dėl arbitražo sprendimo priimamais sprendimais. Jų nuomone arbitražo sprendimą panaikinantis sprendimas turėtų būti pripažintas, jei jis valstybėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, atitinka užsienio teismo sprendimų pripažinimo bendrąsias sąlygas. MAYER, P. *The French Approach as a Starting Point for General Reflections on the Recognition of Foreign Award Judgments*, iš Menaker, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International, 2017, p. 706-711; SCHERER, M. *The Effect of Foreign National Court Judgments Relating to the Arbitral Award: An Emerging Conceptual Framework?* iš MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International; 2017, p. 691-705.

remtis arbitražo sprendimo panaikinimo faktu, teismo sprendimas, panaikinantys arbitražo sprendimą, turi būti pripažintas ir atitinkamoje valstybėje, taip pat turėti prejudicinę galią.

Todėl darytina išvada, kad tokio teismo sprendimo, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas, pripažinimas (kaip užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūros dalyko) neturėtų teisinės reikšmės sprendžiant dėl Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto taikymo. Teismų praktika šiuo klausimu yra „nuėjusi“ gana mistišku keliu: teismai, kol kas nepaaiškina, kodėl vienu atveju arbitražo sprendimą panaikinantį teismo sprendimą vertina kaip užsienio teismų sprendimų pripažinimo objektą (pvz. *Yukos v. Rosneft* byla), o kitu atveju, labiau kreipia dėmesį į patį arbitražo teismo sprendimą, t.y. teismo sprendimo dėl arbitražo sprendimo nelaiko savarankišku pripažinimo procedūros dalyku (pvz. *Hilmarton v. Omnium de Traitement et de Valorisation* byla). Autorės nuomone, viena vertus, analizuojant iki šiol priimtus Susitariančių valstybių teismų sprendimus dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo, vienareikšmiškai teigti, kad arbitražo sprendimą panaikinantys teismų sprendimai yra laikomi užsienio sprendimų pripažinimo ir vykdymo objektais, nėra galimybės. Kita vertus, kaip pažymėta šio magistro darbo antroje dalyje, autorės nuomone, teismai turi diskreciją spręsti panaikinto arbitražo pripažinimo klausimą bei, sprendami panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, teismai neturėtų besąlygiškai akceptuoti panaikinimo faktą, o turėtų atsižvelgti į pagrindus, kuriais arbitražo sprendimas yra panaikintas arbitražo vietos valstybėje. *Inter alia*, autorės manymu, tik identifikavus tarptautiniu mastu pripažįstamus pagrindus, kurie esmingai būtų nesuderinami su tarptautinio arbitražo esme ir principais, galima atsisakyti pripažinti tokį sprendimą. Autorės nuomone, arbitražo sprendimą panaikinančio teismo sprendimas negali būti priskirtas užsienio teismų sprendimų pripažinimo objektui, nes tokiu atveju teismai, sprendžiantys arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą, paprasčiausiai neturėtų galimybės pasinaudoti diskrecija, numatyta Niujorko konvencijoje: pripažintas arbitražo sprendimą panaikinantys užsienio teismo sprendimas įgautų *res judicata* ir prejudicinę galią.

Ir nors situacijos, kai sprendžiamas panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimas yra gana retos, galima tikėtis, jog ateityje gali pasitaikyti atvejų, kai arbitražo proceso šalys ketins pasinaudoti užsienio teismų sprendimų pripažinimo mechanizmu, siekiant išplėsti teismo sprendimo, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas, galią ir taip iš esmės apriboti teismų diskreciją pripažinti užsienio valstybės teisme panaikintą arbitražo sprendimą, kurią suteikia Niujorko konvencija.

IŠVADOS

1. Niujorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punktas turėtų būti suprantamas ne kaip kliūtis pripažinti panaikintus arbitražo sprendimus, bet kaip galimybė pripažinimo klausimą sprendžiantiems teismams vykdyti nepriklausomą arbitražo sprendimų pripažinimo kontrolę *inter alia* užtikrinti, kad valstybėje nebus įgyvendinami arbitražo sprendimai, prieštaraujantys viešajai tvarkai, gerai moralei bei sąžiningo proceso principams. Skirtingi valstybių nacionalinėje teisėje numatyti panaikinimo pagrindai gali sukurti situaciją, kad arbitražo sprendimas gali būti panaikinamas išimtinai tik tai valstybei būdingu (tarptautinėje bendruomenėje nelaikomu svariu) pagrindu.
2. Niujorko konvencijos normų (V straipsnio 1 dalies e punkto bei VII straipsnio) sisteminė analizė suponuoja, jog Niujorko konvencija neįpareigoja teismų atsisakyti pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą. Niujorko konvencijos suteiktos diskrecijos, kuria naudojasi teismai kiekvieną kartą sprendami užsienio valstybėje priimto arbitražo sprendimo pripažinimo klausimą, ribos nėra aiškiai apibrėžtos, todėl tai sąlygoja skirtingą vertinimą kiekvienu konkrečiu atveju.
3. Teisės doktrinoje ir teismų praktikoje yra išskiriami trys skirtingi požiūriai į arbitražo vietos valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimą: teritorinis, transnacionalinis bei mišrusis. Atmestinu laikomas teritorinis požiūris, kurio esmė yra tai, jog panaikintas arbitražo sprendimas netenka galios, todėl negali būti pripažįstamas ir vykdomas kitų valstybių teismų. Palankiau vertintinas transnacionalinis požiūris, kuris laikosi pozicijos, jog arbitražo vietos valstybės teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas arbitražo sprendimas neturi įtakos arbitražo sprendimo teisinei galiai. Tačiau šis požiūris pilnai neužtikrina Niujorko konvencijos tikslų įgyvendinimo. Niujorko konvencijos tikslų įgyvendinimą iš esmės užtikrina mišriojo požiūrio koncepcijos taikymas įstatymų leidyboje bei teismų praktikoje. Pagal mišrųjį požiūrį, panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo klausimą sprendžiančiam teismui būtina vertinti priežastis, dėl kurių arbitražo sprendimas buvo panaikintas, o atsisakyti tokį arbitražo sprendimą pripažinti tik identifikavus tarptautiniu mastu pripažįstamus arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus.
4. Teismų priimami sprendimai dėl arbitražo sprendimų savo prigimtimi skiriasi nuo teismų sprendimų, kuriais ginčas išsprendžiamas iš esmės. Teismų sprendimų dėl arbitražo sprendimo panaikinimo dalykas yra arbitražo teismo sprendimas, kuriuo

ir yra išsprēstas ginēas. Arbitraēo sprendimā panaikinantis teismo sprendimas negali bēti laikomas uēzienio teismu sprendimū pripaēzinimo ir vykdymo procedūros dalyku, nes toks aiēkinimas lemtū minētos teismū diskrecijos pripaēzinti uēzienio valstybēs teisme panaikintā arbitraēo sprendimā pagal Niuorko konvencijā ribojimā *inter alia* paneigtū Niuorko konvencijos V straipsnio 1 dalies e punkto esmē bei prigimtī.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Teisės norminiai aktai

1.1. Tarptautiniai teisės aktai

1. 1958 metų Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 10-208.
2. 1985 metų Jungtinių Tautų tarptautinės prekybos teisės komisijos pavyzdinis komercinio arbitražo įstatymas (su pakeitimas ir papildymais) [interaktyvus; žiūrėta 2020 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.
3. 1961 m. Europos konvencija dėl tarptautinio komercinio arbitražo [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/europe.international.commercial.arbitration.convention.geneva.1961/>>.

1.2. Europos Sąjungos teisės aktai

4. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo.

1.3. Lietuvos teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr.39-961 ir 2012, Nr.76-3932.

1.4. Užsienio valstybių teisės aktai

6. Italijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.jus.uio.no/lm/italy.arbitration/doc.html>>.
7. Jungtinės Karalystės arbitražo įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/section/103>>.
8. Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinis arbitražo įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/9/207>>.

9. Olandijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.nai-nl.org/downloads/Text%20Dutch%20Code%20Civil%20Procedure.pdf>>.
10. Prancūzijos civilinio proceso kodeksas. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://www.iaiparis.com/pdf/FRENCH_LAW_ON_ARBITRATION.pdf>.
11. Šveicarijos Tarptautinės privatinės teisės federalinis įstatymas. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.unine.ch/files/live/sites/florence.guillaume/files/shared/publications/pil_act_1987_as_from_1_1_2017.pdf>.
12. Vokietijos civilinio proceso kodeksas: [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html>.

2. Specialioji literatūra

2.1. Monografijos, vadovėliai ir kiti leidiniai

13. ABEDIAN, H. *Judicial Review of Arbitral Awards in International Arbitration*. Journal of International Arbitration 28, no. 6, 2011.
14. BERGER, B., KELLERHALS, F. *International and Domestic Arbitration in Switzerland (Third Edition)*. Beck/Hart, 2015.
15. BLACKABY N. *et al. Redfern and Hunter on International Arbitration (Sixth Edition), 6th edition*. Kluwer Law International, Oxford University Press, 2015.
16. BÖCKSTIEGEL K.H. *Past, Present, and Future Perspectives of Arbitration*. The Journal of the London Court of International Arbitration, Volume 25 Number 3, 2009. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.arbitration-icca.org/media/4/67774737126857/media012560437401550arbint_09.8.11._articlebckstiegel_pdf_as_published.pdf>.
17. BORN, G. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. Kluwer Law International, 2014.
18. BORN, G. *The New York Convention: Self-Executing Treaty*. 2018, [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <<https://repository.law.umich.edu/mjil/vol40/iss1/4>>.

19. BRATIC C. *'The parties hereby waive all recourse ... but not that one' Why parties adopt exclusion agreements and why courts hesitate to enforce them.* Dispute Resolution International Vol 12 No 2, 2018.
20. CLIFFORD, J. H. *60 Years of the New York Convention– Key Issues and Future Challenges*, Kluwer Law International, 2014.
21. CRAIG, L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984.
22. DOMINAS, G., MIKELĖNAS, V. *Tarptautinis komercinis arbitražas*. Vilnius: Justitia, 1995.
23. EINHORN, T. *The Recognition and Enforcement of Foreign Judgments on International Commercial Arbitral Awards*, Yearbook of Private International Law, Vol. 12, 2010.
24. FRANCIS, A., MANN. *The UNCITRAL Model Law – Lex Facit Arbitrum*. *Arbitration International*, Volume 2, Issue 3, 1986.
25. GAILLARD, E. 2018 LALIVE LECTURE *The Myth of Harmony in International Arbitration*. *ICSID Review - Foreign Investment Law Journal*, siz034.
26. GAILLARD, E. *Tarptautinio arbitražo teisės teorija*. Valiūnas ir partneriai Ellex, 2010.
27. GAILLARD, E. *The Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin*. *ICSID Review - Foreign Investment Law Journal*, Volume 14, Issue 1, Spring 1999.
28. GAILLARD, E., SAVAGE, J., FOUCHARD, E. *International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 1999.
29. HOLTZMANN, H. M., NEUHAUS, J. *A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary*. Kluwer Law International, 1989.
30. JULIAN, D., M. *Achieving the Dream: Autonomous Arbitration*. *Arbitration International* 179, 2006.
31. KRIVKA, E. *Res judicata principio įgyvendinimo grupės ieškinių procese problemos*. *Jurisprudencija*, 2004, t. 53(45).
32. KRONKE, H., NACIMIENTO, P., et al. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*. Kluwer Law International 2010.

33. KRŪMINŠ, T. *Arbitration in Latvia: A cautionary tale?* Journal of International Arbitration 34, No. 2, 2017. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-03]. Prieiga per internetą <<https://www.researchgate.net/publication/320415287>>.
34. KUHNER, D. Annulment and enforcement of arbitral awards in France. *Kluwer Law International*, 2018. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://bmhavocats.com/assets/uploads/2018/10/CEPANI-Detlev-K%C3%BChner-Brussels-2018.pdf>>.
35. L., PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984.
36. LAHLOU, Y. *How Courts Treat Foreign Award Judgments: The Unsettled State of US Law and an English Perspective*. IBA Dispute Resolution International, Volume 12, Number 2.
37. LEE, A., SIPPE, H. *To Enforce or Not to Enforce: That is the Question: Arbitral Awards Set Aside at Their Seat*. Yearbook of Arbitration: Arbitral Awards and Remedies, Vol. VIII, 2016.
38. LEW, J. D M. *Does National Court Involvement Undermine the International Arbitration Processes?* American University International Law Review 24, no. 3, 2009.
39. LEW, J. D., MISTELIS, L. A. KROLL S. M. *Comparative International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2003.
40. MAYER, P. *The French Approach as a Starting Point for General Reflections on the Recognition of Foreign Award Judgments*. Iš MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International, 2017.
41. MANKOWSKI P., MAGNUS U. *ECPIL - European Commentaries on Private International*. Otto Schmidt, 2015.
42. MENAKER, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity*. Kluwer Law International, 2017.
43. MIKELĖNAS, V. *Arbitražas ir viešoji teisė*. Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015.
44. MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS; ir V., ZEMLYTĖ, E. *Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo komentaras*. Vilnius: VĮ registrų centras, 2016.
45. PARK, W., PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration (Third edition)*. Oceana publications, 1984.

46. PARK, W.W. *Why Courts Review Arbitral Awards*. Festschrift für Karl-Heinz Böckstiegel, 2001.
47. PAULLSON, J. *Arbitration in Three Dimensions*. LSE Legal Studies Working Paper No. 2/2010, 2010. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-02-19]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=1536093>>.
48. PAULLSON, J. *Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments*, Asia Pacific Law Review Volume 6, 1998 - Issue 2.
49. PAULLSON, J. *The Role of Swedish Courts in Transnational Commercial Arbitration*. 21 Virginia Journal of International Law 211, 1980-1981.
50. PAULSSON, J. *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*. The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 32, No. 1, 1983.
51. PAULSSON, J. *The Idea of Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
52. PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international 2016.
53. PETROCHILOS, C., G. *Enforcing Awards Annulled in their State of Origin under the New York Convention*. International and Comparative Law Quarterly, 48(4), 1999.
54. POUDRET, J., F., BESSON, S. *Comparative Law of International Arbitration*. Sweet & Maxwell, 2007.
55. ROEBUCK D. *London Arbitration of Foreign Disputes AD 1281*. International Council for Commercial Arbitration, 2013.
56. ROSS, A. *Paris court rules Yukos set-aside has no impact on enforcement*. Global Arbitration Review, 2016. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: < <https://globalarbitrationreview.com/article/1072586/paris-court-rules-yukos-set-aside-has-no-impact-on-enforcement>>.
57. RUBINS, N., RIVOIRE, M. *Challenging and Enforcing Arbitration Awards (France)*, Global Arbitration Review, 2019. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: < <https://globalarbitrationreview.com/jurisdiction/1005950/france#answer18>.>
58. SANDERS, P. *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Netherlands International Law Review, 1955.

59. SCHERER, M. *Effects of Foreign Judgments Relating to International Arbitral Awards: Is the 'Judgment Route' the Wrong Road?* Journal of International Dispute Settlement, Vol. 4, No. 3, 2013.
60. SCHERER, M. *The Effect of Foreign National Court Judgments Relating to the Arbitral Award: An Emerging Conceptual Framework?* Iš Menaker, A. *International Arbitration and the Rule of Law: Contribution and Conformity.* ICCA Congress Series, Volume 19, Kluwer Law International; 2017.
61. THADIKKARAN, M. *Enforcement of Annulled Arbitral Awards: What Is and What Ought to Be?* Journal of International Arbitration 31, no. 5, 2014.
62. UDRIS, Z., KAČEVSKA, I. *Arbitration in Latvia: Urgent Need for Statutory Reform.* Journal of International Arbitration, Kluwer Law International, Volume 21, Issue 2, 2004.
63. VAN DEN BERG, A. J. *The New York Arbitration Convention of 1958: Towards a Uniform Judicial Interpretation.* Kluwer Law International, 1981.
64. VAN DEN BERG, J.A. *Enforcement of Annulled Awards?* The ICC International Court of Arbitration Bulletin, Vol. 9, n° 2, 1998.
65. VAN DEN BERG, J.A. *Hypothetical Draft Convention on International Enforcement of Arbitration Agreements and Awards. 50 Years of the New York Convention,* ICCA Congress Series No. 14, Kluwer Law International, 2009.
66. VAN DEN BERG, J.A. *Should the Setting Aside of the Arbitral Award be Abolished?* ICSID Review, 2014.
67. VAN DEN BERG, J.A. *When Is an Arbitral Award Nondomestic Under the New York Convention of 1958?* 6 Pace L. Rev. 25, 1985.
68. WEINACHT, F. *Enforcement of Annulled Foreign Arbitral Awards in Germany,* Journal of International Arbitration Vol. 19 No. 4, 2002.
69. ZEMLYTĖ, E. *Užsienio valstybėje panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo Lietuvoje teisinės prielaidos.* Arbitražas: teorija ir praktika. Justitia, 2015.

3. Teismų sprendimai

3.1. Lietuvos teismų sprendimai

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas

70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Valbis“ v. UAB „Schenker“, Nr. 3K-3-566/2011.
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje AB „Kauno energija“ v. AB Kauno termofikacijos elektrinė, Nr. 3K-3-104/2011.
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2012 m. liepos 13 d. sprendimas civilinėje byloje UAB „Imlitex“ v. UAB „Varėnos pienelis“, Nr. 3K-3-370/2012.
73. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Civilinių bylų skyrius. 2014 m. spalio 10 d. nutartis, priimta civilinėje byloje D. G. v. UAB REIKALAVIMAS.LT, J. M, Nr. 3K-3-419/2014.
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje L. J. v. A. G., Nr. 3K-3-95-695/2016.
75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2018 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje atvirosi akcinė bendrovė Minsko traktorių gamykla („Minsk traktornyj zavod“) v. „Suraleb, Inc.“, Nr. 3K-3-267-611/2017.

Lietuvos apeliacinis teismas

76. Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Tinwestplus“ v. Ribotos atsakomybės bendrovė SPECPROJEKT, Nr. e2A-871-370/2018.

3.2. Užsienio valstybių teismų sprendimai

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

77. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1999 m. birželio 1 d. sprendimas Eco Swiss, C 126/97.

Olandija

78. The Hague Court of Appeal. 2020 m. vasario 18 d. sprendime *The Russian Federation v Veteran Petroleum Limited - Yukos Universal Limited - Hulley Enterprises Limited*. [interaktyvus] [žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://jusmundi.com/en/document/decision/pdf/en-veteran-petroleum-limited-v-the-russian-federation-judgment-of-the-hague-court-of-appeal-tuesday-18th-february-2020>>.
79. The Hague District Court. 2016 m. balandžio 20 d. sprendime *The Russian Federation v Veteran Petroleum Limited - Yukos Universal Limited - Hulley Enterprises Limited*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://jusmundi.com/en/document/decision/en-veteran-petroleum-limited-v-the-russian-federation-judgment-of-the-hague-district-court-wednesday-20th-april-2016?>> .
80. District Court of Amsterdam. 2011 m. lapkričio 17 d. sprendime *Nikolai Viktorovich Maximov v. OJSC Novolipetsky Metallurgichesky Kombinat*.
81. Amsterdam Court of Appeal. 2009 m. spalio 28 d. sprendime *Yukos Capital S.A.R.L. v. OJSC Rosneft Oil Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<https://arbitrationlaw.com/library/decision-amsterdam-court-appeal-rendered-april-28-2009-case-no-20000526901-%E2%80%9Cyukos-capital>>.

Jungtinės Amerikos Valstijos

82. United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit. 2007 m. gegužės 25 d. sprendime *TermoRio S.A. E.S.P. v. Electranta S.P.* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://openjurist.org/487/f3d/928/termorio-sa-esp-group-llc-v-electranta-sp>>.
83. United States Court of Appeals, Ninth Circuit. 2002 m. kovo 26 d. sprendimas byloje *Glencore Grain Rotterdam B.V. v. Shivnath Rai Harnarain Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-04]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1116&opac_view=6>.
84. United States Court of Appeals, Second Circuit. 2016 m. rugpjūčio 2 d. sprendime *Corporacion Mexicana de Mantenimiento Integral, S. de R.L. de*

C.V. v. Pemex-Exploracion y Produccion iš PAULSSON, M. *The 1958 New York Convention in Action*. Kluwer Law international, 2016.

85. United States Court of Appeals. 1999 m. spalio 27 d. sprendime *Baker Marine (Nig.) Ltd v. Chevron (Nig.) Ltd*.
86. United States District Court for the District of Columbia. 1996 m. liepos 31 d. sprendime *Chromalloy Aeroservices, a Div. of Chromalloy Gas Turbine Corp. & Arab Republic of Egypt* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <https://law.justia.com/cases/federal/district-1/FSupp/939/907/1511634/>.
87. United States District Court for the Southern District of New York. 1999 m. spalio 22 d. sprendime *Spier v. Calzaturificio Tecnica, SpA*.

Prancūzija

88. Cour d'appel de Paris. 1997 m. sausio 27 d. sprendime *Républ'que arabe d'Egypte v. Société Chromalloy Aero Services*.
89. Cour de cassation de France. 1984 m. spalio 9 d. sprendime *Pabalk Ticaret v. Norsolor (Enforcement of Arbitral Awards; Lex Mercatoria)*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: https://www.jstor.org/stable/20692807?seq=3#metadata_info_tab_contents.
90. Cour de cassation de France. 1994 m. kovo 23 d. sprendime *Société Hilmarton Ltd v. Société Omnium de traitement et de valorisation*.

Didžioji Britanija

91. United Kingdom High Court. 2011 m. liepos 27 d. sprendime *Dowans Holdings SA and Anr v. Tanzania Electric Supply Co Ltd*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1178&opac_view=6.
92. United Kingdom High Court. 2014 m. liepos 3 d. sprendime *Yukos Capital S.à r.L v. OJSC Oil Company Rosneft*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3552&opac_view=2.

93. United Kingdom Court of Appeal. 2012 m. birželio 27 d. sprendime *Yukos Capital S.à r.L. v. OJSC Rosneft Oil Company*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1182&opac_view=6>.
94. Royal Courts of Justice Strand, London. 2012 m. birželio 27 d. sprendime *Yukos Capital S.A.R.L. v. OJSC Rosneft Oil Company* [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://cisarbitration.com/wp-content/uploads/2013/07/Yukos-Capital-SARL-v-OJSC-Rosneft-Oil-Company-Court-of-Appeal.pdf>>.
95. Royal Courts of Justice Strand, London. 2015 m. vasario 19 d. sprendime *Malicorp Ltd v Egypt*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw7672.pdf>>.
96. Royal Courts of Justice, Rolls Building Fetter Lane, London. 2014 m. gegužės 22 d. sprendime *Diag Human SE v Czech Republic*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw10087.pdf>>.

Šveicarija

97. Tribunal Fédéral de Switzerland. 2003 m. gruodžio 3 d. sprendime Nr. 4P.173/2003/ech. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=567>.

Singapūras

98. Singapore Court of Appeal. 2013 m. spalio 31 d. sprendime *PT First Media TBK v. Astro Nusantara International BV*, para 77 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/docs/clout/SGP/SGP_311013_FT_1.pdf>.

Vokietija

99. Federal Court of Justice. 2001 m. vasario 22 d. sprendime Nr. III ZB 71/99 (sprendimas nueasmenintas).

100. Oberlandesgericht, Dresden. *2007 m. sausio 31 d. sprendime Supplier v. State enterprise* (sprendimas nuasmenintas).

4. Travaux préparatoires

101. UNCITRAL pavyzdinio komercinio arbitražo įstatymo parengiamieji darbai (travaux préparatoires). Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, 1985 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-07]. Prieiga per internetą <<https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/317meeting-e.pdf>>.

5. Kita medžiaga

5.1. Kiti šaltiniai

102. Annulment of arbitral awards by state court: Review of national case law with respect to the conduct of the arbitral process. A report by the IBA Arbitration Committee, 2018. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą <<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=B4B532BB-90E1-40AB-AB3D-F730C19984FB>>.
103. Challenging and Enforcing Arbitration Awards 2019, Italy. Prieinamas: <<https://globalarbitrationreview.com/jurisdiction/1005944/italy#answer18>>.
104. Herbert Smith Freehills. *60 Years of the New York Convention: a Triumph of Trans-national Legal Co-operation, or a Product of Its Time and in Need of Revision?*, 2018 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-04]. Prieiga per internetą: <<https://www.herbertsmithfreehills.com/latest-thinking/60-years-of-the-new-york-convention-a-triumph-of-trans-national-legal-co-operation>>.
105. MARSDEN, O., JONES, A. *Awards set aside at the seat of the arbitration: is enforcement still possible? 2017*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-5992365?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1/](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-5992365?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1/)>.
106. MCCLURE, M. *Enforcement of Arbitral Awards that have been Set Aside at the Seat: The Consistently Inconsistent Approach across Europe*. Kluwer arbitration blog, 2012 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2012/06/26/enforcement-of->

arbitral-awards-that-have-been-set-aside-at-the-seat-the-consistently-
inconsistent-approach-across-
europe/?_ga=2.178516647.2031189513.1586530762-
128852814.1577049148>.

107. TEO, K. *To Enforce or Not to Enforce Annulled Arbitral Awards?*, 2019 [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-03-04]. Prieiga per internetą: <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2019/06/23/to-enforce-or-not-to-enforce-annulled-arbitral-awards/>>.
108. UNCITRAL 2012 Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration.
109. UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), 2017. [interaktyvus] [žiūrėta: 2020-04-14]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-convention/2016_Guide_on_the_Convention.pdf>.

SANTRAUKA

Teisės doktrinoje bei teismų praktikoje yra susiformavę skirtingi požiūriai į panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimą. Esminė problema kyla iš pačių Niujorko konvencijos nuostatų, numatančių, kad teismai *gali* pripažinti užsienio valstybėje panaikintą arbitražo sprendimą, nes pagal šios Konvencijos normas, teismams *nėra privaloma* atsisakyti pripažinti panaikintą arbitražo sprendimą. Taigi, panaikinto tarptautinio komercinio arbitražo sprendimo pripažinimas pagal Niujorko konvenciją ir yra laikomas šio magistro darbo objektu. Pirmoje magistro darbo dalyje analizuojamas arbitražo sprendimų panaikinimas, kaip valstybės nacionaliniams teismams patikėtos teisminės priežiūros forma ir šio instituto svarba. Kartu nustatomos jurisdikcijų, kuriose galima panaikinti arbitražo sprendimą ribos bei galimi arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindai. Antroje dalyje vertinama Niujorko konvencijoje numatyta nacionalinių teismų diskrecija, pripažįstant arbitražo vietoje panaikintus sprendimus. Pagrindinis dėmesys skiriamas teisės doktrinoje ir teismų praktikoje susiformavusiems skirtingiems požiūriams dėl panaikinto arbitražo sprendimo pripažinimo. Pateikiama nuomonė, kad labiausiai Niujorko konvencijos tikslus užtikrintų požiūris pagal kurį, teismai turi vertinti priežastis dėl kurių panaikintas arbitražo sprendimas bei atsisakyti tokį sprendimą pripažinti tik nustačius tarptautiniu mastu pripažįstamus arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindus. Trečioje dalyje siekiama atsakyti į klausimą, ar arbitražo vietos teismų sprendimai, kuriais panaikinami arbitražo sprendimai gali būti laikomi užsienio valstybių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo procedūros dalyku *inter alia* kaip toks teismų sprendimų dėl arbitražo sprendimų traktavimas sąlygotų Niujorko konvencijos efektyvų veikimą.

SUMMARY

Different approaches to the recognition of an annulled arbitral award have been developed within the doctrine and the case law. The fundamental problem arises from the very provisions of the New York Convention, which provide that courts *may recognise* an annulled arbitral award while under the same provisions courts *are not obliged* to refuse recognition of the annulled arbitral award. Hence, the recognition of an international arbitral award under the New York Convention is considered to be the subject of this Master's Thesis. The first chapter analyses the annulment of arbitral award as a form of judicial control entrusted to the national courts of the state as well as the importance of the latter. This chapter also deals with the limits on jurisdictions and possible grounds for annulment of an award. The second chapter assesses the discretion of national courts under the New York Convention on recognising awards annulled in the seat of arbitration. The main focus is on the different approaches to the recognition of an annulled arbitral awards that have been developed within the doctrine and the case law. The author suggests that the objectives of the New York Convention would be best served following the approach whereby courts shall assess the grounds of the annulment of an award; and shall refuse to recognise such an award only when internationally recognised grounds for the annulment can be found. The third chapter is devoted for answering the question whether the judgements on awards made by the courts of the arbitral seat can be considered as a matter for recognition and enforcement of foreign judgements accorded by the courts; *inter alia* to identify how such treatment of judgements on arbitral awards would ensure the effectiveness of the New York Convention.